

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIK DÜZEYİNİN KİŞİNİN MİZAÇ
ÖZELLİKLERİ, ÇOCUKLUK DÖNEMİ TRAVMA
DURUMLARI, EBEVEYN TUTUMLARI VE
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE
İNCELENMESİ**

EREN ASLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2018

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIK DÜZEYİNİN KİŞİNİN MİZAÇ
ÖZELLİKLERİ, ÇOCUKLUK DÖNEMİ TRAVMA
DURUMLARI, EBEVEYN TUTUMLARI VE
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE
İNCELENMESİ**

EREN ASLAN
20163763

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. MEHMET ÇAKICI

LEFKOŞA
2018

KABUL VE ONAY

Eren ASLAN tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Sağlamlık Düzeyinin Kişinin Mizaç Özellikleri, Çocukluk Dönemi Travma Durumları, Ebeveyn Tutumları ve Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 19/06/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Prof.Dr Mehmet Çakıcı (Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Doç. Dr. İrem Erdem Atak (Başkan)
Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Yrd. Doç.Dr. Asuman Bolkan (Jüri)
Kıbrıs İlim Üniversitesi- Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Prof. Dr. Mustafa Sağsan
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Ad Soyad

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca ders dönemleri sürecinde desteklerini esirgemeyen ve her konu da destek olan kıymetli hocam Dr. Psk. Meryem KARAAZİZ' e, tez sürecinde desteklerini esirgemeyen ve tez çalışmam sırasındaki katkılarından ötürü tez danışmanım kıymetli hocam Prof. Dr. Mehmet ÇAKICI' ya,
Bana akademik kariyer yapma fırsatı veren ve gerek lisans gerek yüksek lisans eğitim dönemimde maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen aileme,

Teşekkürlerimi bildirmeyi bir borç bilirim.

Eren ASLAN

ÖZ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYİNİN KİŞİNİN MIZAÇ ÖZELLİKLERİ, ÇOCUKLUK DÖNEMİ TRAVMA DURUMLARI, EBEVEYN TUTUMLARI VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Yapılan bu araştırmada üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin, mizaç özelliklerinin, çocukluk dönemi travması yaşama düzeylerinin ve ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Türkiye’de bulunan üniversitelerde öğrenim gören 384 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın veri toplama aşamasında Kişisel Bilgi Formu, Mizah Tarzları Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Ana Baba Tutumları Ölçeği ile Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 22.0 programında Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi, Spearman korelasyon analizi ve Çoklu Regresyon analizinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonunda üniversite öğrencilerinin mizaç özelliklerinin cinsiyet, yaş grubu ve öğrenim görülen sınıf düzeylerine göre, psikolojik dayanıklılık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre, çocukluk çağı travması aşama durumları cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı değişkenlerine göre, anne-baba tutumlarının ise cinsiyet, yaş grubu, anne eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ölçekler arasındaki ilişkiler değerlendirildiği zaman, öğrencilerin mizaç özellikleri, psikolojik sağlamlık düzeyleri, çocuklu çağı travması yaşama durumları ve anne-baba tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sonuç olarak üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlık düzeylerinin, mizaç özelliklerinin, çocukluk dönemi travması yaşama düzeylerinin ve ebeveyn tutumlarının demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterdiği, bunun yanında öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri, mizaç özellikleri, çocukluk dönemi travması yaşama düzeyleri ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Psikolojik Sağlamlık, Mizaç, Çocukluk Dönemi Travması, Ebeveyn Tutumları

ABSTRACT

INVESTIGATION OF PSYCHOLOGICAL STRENGTH LEVEL IN UNIVERSITY STUDENTS ACCORDING TO THEIR TEMPERAMENT TRAITS, CHILDHOOD TRAUMA SITUATIONS, PARENTAL ATTITUDES AND DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

Present study aimed to evaluate psychological strength levels, temperament characteristics, levels of childhood trauma and parental attitudes of university students. A total of 384 students of universities in Turkey during the 2017-2018 academic year participated in the study. In the data collection process of the study, Personal Information Form, Temperament Styles Scale, Brief Psychological Strength Scale, Parent Attitudes Scale and Childhood Trauma Scale were utilised. Mann Whitney U test, Kruskal Wallis H test, Spearman correlation analysis and Multiple Regression analysis were used in SPSS 22.0 program for the statistical analysis of the data gathered. As a result of the study, the temperament characteristics of university students showed statistically significant difference according to variables of gender, age group and grade level of education, psychological strength level showed statistically significant difference according to gender variable, childhood trauma level status showed statistically significant difference according to variables of gender, age, grade level, parental education level and attitudes were statistically significant according to variables of gender, age group, education level of mother and number of sibling ($p < 0.05$). When the relationship between the scales were evaluated, it was found that there were statistically significant relationship between temperament characteristics, psychological strength levels, childhood trauma situations and parental attitudes ($p < 0.05$). In conclusion, it is possible to say that psychological strength levels, temperament traits, childhood trauma levels and parental attitudes are significantly relationship in terms of demographic variables, as well as between psychological strength levels, temperament traits, childhood trauma levels and parental attitudes in university students.

Key Words: University Students, Psychological Stability, Temperament, Childhood Trauma, Parental Attitudes

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BİLDİRİM	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO DİZİNİ	x
KISALTMALAR	xiii
1. BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Soruları ve Hipotezler	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları	7
1.6.Sınırlılıklar	7
1.7. Tanımlar	7
2. BÖLÜM	8
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1.Psikolojik Sağlamlık Kavramı	8
2.1.1.Psikolojik Sağlamlığı Yüksek Olan Bireylerin Özellikleri	12
2.1.3.Psikolojik Sağlamlıkta Risk Faktörleri İle Koruyucu Faktörler	14
2.1.3.1.Bireysel Risk Faktörleri İle Koruyucu Faktörler	14
2.1.3.2.Ailesel Risk Faktörleri İle Koruyucu Faktörler	15
2.1.3.3.Çevresel Risk Faktörleri İle Koruyucu Faktörler	16
2.2.Mizaç Kavramı	17
2.2.1.Mizaç Alt Boyutları	17
2.3.Karakter Kavramı	18

2.4. Kişilik Kavramı	19
2.5. Kişilik ve Karakter Gelişiminde Aile Tutumunun Yeri	20
2.6. Çocukluk Çağı Travmalarının Tanımı	21
2.6.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Klinik Özellikleri	22
2.6.2. Çocukluk Çağı Travmalarının Epidemiyolojisi	22
2.6.3. Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik Bozukluklar İle İlişkisi	23
2.6.4. Çocukluk Çağı Travma Türleri	25
2.6.4.1. Fiziksel İstismar	25
2.6.4.2. Cinsel İstismar	26
2.6.4.3. Duygusal İstismar	27
2.6.4.4. Çocuk İhmali	28
2.6.5. Çocukluk Çağı Travmalarına Neden Olan Faktörler	29
2.7. Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar	30
2.7.1. Psikolojik Sağlamlık İle İlgili Yapılan Araştırmalar	30
2.7.2. Mizaç İle İlgili Yapılan Araştırmalar	39
2.7.3. Çocukluk Çağı Travmaları İle İlgili Yapılan Araştırmalar	42
 3. BÖLÜM	 53
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	53
3.1. Araştırmanın modeli	53
3.2. Evren ve örneklem	53
3.3. Veri toplama araçları	53
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	54
3.3.2. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ)	54
3.3.3. Ana Baba Tutumları Ölçeği	54
3.3.4. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)	55
3.3.5. Temps-A Mizaç Ölçeği	56
3.4. Çalışma Verilerinin Analizi	56
 4. BÖLÜM	 57
BULGULAR	57

5. BÖLÜM	82
TARTIŞMA	82
6. BÖLÜM	94
SONUÇ VE ÖNERİLER	94
KAYNAKÇA	97
EKLER	107
Ek A. Kişisel Bilgi Formu	107
Ek B. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	108
Ek C. Ana Baba Tutumları Ölçeği	109
Ek D. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	111
Ek E. Temps-A Mizaç Ölçeği	114
ÖZGEÇMİŞ	118
İNTİHAL RAPORU	119
ETİK KURULU ONAYI	120

TABLOLAR

Tablo 1. Mizaç özelliklerine göre insanların kişilik türleri	20
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	57
Tablo 3. Katılımcıların Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	58
Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	58
Tablo 5. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	59
Tablo 6. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	60
Tablo 7. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	61
Tablo 8. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	62
Tablo 9. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	63
Tablo 10. Katılımcıların Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	64
Tablo 11. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	64
Tablo 12. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	64
Tablo 13. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	64
Tablo 14. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	65

Tablo 15. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	65
Tablo 16. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	66
Tablo 17. Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	66
Tablo 18. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	67
Tablo 19. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	68
Tablo 20. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	69
Tablo 21. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	70
Tablo 22. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	72
Tablo 23. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	73
Tablo 24. Katılımcıların Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	74
Tablo 25. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	74
Tablo 26. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	75
Tablo 27. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	75
Tablo 28. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	76

Tablo 29. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	77
Tablo 30. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	78
Tablo 31. Katılımcıların Temps-A Mizaç Ölçeği Puanları ile Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi	78
Tablo 32. Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Puanları ile Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi	79
Tablo 33. Katılımcıların Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanları ile Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi	80
Tablo 34. Mizaç Özelliklerinin Psikolojik Sağlık Üzerindeki Etkisinin İncelenmesine Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	80
Tablo 35. Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik Sağlık Üzerindeki Etkisinin İncelenmesine Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	81
Tablo 36. Ana Baba Tutumlarının Psikolojik Sağlık Üzerindeki Etkisinin İncelenmesine Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	81

KISALTMALAR

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

IQ: Intelligence Quotien

KPSÖ: Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

SPSS: Statical Package For Social Sciences

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Psikolojik sağlamlık, risk teşkil eden durumlar karşısında koruyucu unsurların ve olumlu sonuçların, etkileşimiyle gelişen uyum sürecini ifade etmektedir (Eraslan-Çapan ve Arıcıoğlu, 2014, s. 70). Diğer bir ifade ile psikolojik sağlamlık bireyin özelliklerini ifade eden davranış yorumlamaları ve tanımlamalarıdır. Psikolojik sağlamlık çoğu zaman kişisel bir nitelik olarak tanımlanmaktadır. Ancak kişinin kendisinin dışında mevcut olan psikolojik sağlamlık unsurları da bulunmaktadır. Bunlar kişilerin krizlere karşı mücadele etmesine destek olan dışsal kaynaklardır. Bazıları gerek psikolojik sağlamlık faktörü gerekse koruyucu faktör olabilir (Bolat, 2013, s. 5). İnsanlar gelişim dönemlerinde pek çok stres faktörüyle karşı karşıya gelmekte, yaşam döngüsünde pek çok değişime adapte olmaya çalışmaktadırlar. Bu süreçte bireylerin mevcut bazı özellikleri uyum çabalarını kolaylaştırmaktadır. Pozitif psikoloji kavramlarından olan psikolojik sağlamlık bireylerin uyum sağlamalarını kolaylaştıran unsurlardır (Eraslan-Çapan ve Arıcıoğlu, 2014, s. 70).

Psikolojik sağlamlık, özellikle teşhis ve önleme kavramları ile beraber her geçen gün eğitim alanında önemini artırmaktadır. Bireyin sağlıklı şekilde var olabilmesi, hayatı boyunca çeşitli gelişim dönemlerinde gelişimsel görevlerini sağlıklı olarak yerine getirebilmesi ve toplumsal rollerine uygun davranabilmesi, olumlu ve sağlıklı bir kişilik ve benlik gelişimi ile ifade edilebilir. Birey, hayatı boyunca devam eden düzenini bozan ve hayatını olumsuz etkileyen pek çok hayati olayla karşı karşıya kalmaktadır. Bireyin

başa çıkmak zorunda olduğu bu durumlarla alakalı olarak geliştirdiği çeşitli fonksiyonel ve fonksiyonel olmayan davranış mekanizmaları vardır. Bu mekanizmaları kullanabilme ve hayatın getirdiği güçlüklerle uyum sağlama, güçlüklerle başa çıkabilme gücü şeklinde açıklanmaktadır (Bolat, 2013, s. 8). Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık seviyelerinin belirlenmesi, uyum aşamasında hazırlanması gereken uygulamalara ve girişimlere de ışık tutabilecek, yol gösterici olabilecektir (Bahadır, 2009: 3). Buna karşın psikolojik sağlık kavramı, batı kültüründe geçmiş yıllar boyunca çalışılmış olsa dahi ülkemizde yaklaşık olarak 2000'li yılların başından itibaren araştırılan yeni bir konudur (Azaklı, 2017, s. 52).

Kişiliğin biyolojik yönünü mizaç; kültürden, deneyimlerden ve sosyal öğrenmeden etkilenen yanını da karakter olarak tanımlamak mümkündür (Totan ve diğerleri, 2010, s. 24). Mizaç ve karakter sosyal tutumların gelişiminde kilit bir role sahiptir. Çeşitli karakter ve mizaç boyutlarının bireylerin gelişimsel psikopatolojilerle alakalı olduğu gösterilmiştir (Güney vd., 2013, s. 362).

Çocukluk çağı travmaları, 0-18 yaş aralığındaki çocukların kendine bakmakla yükümlü olan kişi veya kişilerin uyguladığı kazanın haricinde zarar verici ve engellenebilen herhangi bir davranışa maruz kalması durumudur. Bu durum çocuğun psikososyal ve fiziksel gelişiminin önün geçebileceği gibi, meydana geldiği toplumda da kültürel değerlerin haricinde kalan ve uzmanlarca istismar şeklinde kabul edilmiş olan bir davranış olması gerekmektedir (Ulaş, 2017, s. 1). Bununla birlikte çocukluk çağlarında uğradıkları istismar ve ihmal yaşantıları, yalnızca bireylerin değil; toplumların da sağlığına etki eden genel bir problem olarak değerlendirilmektedir (Bedirhanbeyoğlu, 2018, s. 4). Çocukluk sürecinde başlıca beş travma türü görülmektedir. Bunlar; fiziksel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve cinsel istismardır (Dengizek, 2015, s. 5). Bireylerin gerek tutumlarının şekillenmesini gerekse bireylerarası ilişkilerini etkileyen ilk çocukluk deneyimlerinin birey için ne derece önemli olduğu görülmektedir. Bu durum, üniversite öğrencileri bakımından da önemlidir. Öğrencilerin gündelik deneyimlerinde veya eğitim öğretim faaliyetlerindeki başarısında, ilk çocukluk deneyimleriyle şekil alan

bağlanma şekilleri etkili olabilmektedir. Çocukluk dönemlerindeki istismarlarda bireylerin tutumları üzerinde etkili olabilir. İstismara uğrayan çocuklar, çevresindeki bireylere güven duymayabilir ve onlarla etkili iletişim kurmayabilir (Deniz, 2006, s. 91).

Çocukluk çağı travmaları bireyin psikolojik yapısını ve karakter gelişimini etkilemekte olup, literatürde yer alan çalışma bulgularının da bu görüşü desteklediği görülmektedir. Buna karşılık üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile psikolojik yapı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu noktada “Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlık düzeyinin kişinin mizaç özellikleri, çocukluk dönemi travma durumları, ebeveyn tutumları ve demografik özelliklerine göre incelenmesi” gerekliliği ortaya çıkmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu araştırmada üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlık düzeyi, mizaç özellikleri, çocukluk çağı travması yaşama durumları ve anne-baba tutumu algılarının bazı demografik değişkenler ışığında incelenmesi, bunun yanında söz konusu parametreler arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Üniversite içerisinde mesleki bilgi ve yetenek ilerletmek kişinin hayatında baş başa kaldığı etkin sıkıntılardan birisi olmaktadır. Özellikle tıp alanına dair eğitim vermekle görevli bölümler, diğer eğitim alan kısımlarına göre daha fazla süreli, stresli ve sık bir süreç kapsamı olarak açıklanmaktadır. Eğitim süreç kapsamında mesleki yetenek ilerletme endişesi dışında öğrenci olan kişiler sık bir şekilde kişisel travmalar tarzında anlaşılabilecek (hastalık, sakatlık, mutsuzluk, ölüm, vs.) hallerine tanık olabilmektedirler. Bu tür sıkıntı ve stresle baş başa geldiği düşünülmekte olan tıp fakültesi öğrenci bireylerinde sağlık hizmeti uygulanırken problemlerle mücadelede koyulabilme, çözüm üretebilme ve pozitif hisleri devam ettirebilme yeteneği gelişimi sağlanabilmesi başlıca etkin bir rol alabilmektedir. Bundan dolayı gelecek sürecin hekim adayı bireylerinin psikolojik dayanıklılık, neşe düzeyi

ve pozitif mizahı uygulayabilme becerileri ilerleyen hayatlarında etken bir rol oynamaktadır (Açıkgöz, 2016, ss. 6-7).

Eğitim hayatları boyunca hem bireysel gençlik problemleriyle baş etmekte olan hem de kriz yaşamakta olan sağlıklı hasta kişilerle yüz yüze çalışmakta olan hemşire adayı kişilerin her taraftan kuvvetli bir biçimde destekle yanlarında durularak mezun olma durumları önem arz etmektedir. Üniversite öğrencisi bireylerin, mesleki değişim kısmını ve gelişim bölümünü tamamlayabilmesi ve vazifesini en iyi biçimde ortaya koyabilmesi için öğrenci bireylerin psikolojik sağlamlıklarını yükseltmeleri gerekmektedir. Psikolojik sağlamlığı yükseltmek için, etki gösteren etkenlerin iyi saptanabilmesi ve eğitim içerik kısmında bu konuya ilişkin girişim bölümlerine parmak basılmanın etkin rolü olması saptanmaktadır (Güngörmüş vd., 2015, s. 10).

Öz ve Bahadır-Yılmaz'a (2009, s. 86) göre, psikolojik dayanıklılığa dair odak kısmının risk etkenleri ve koruma görevi üstlenen etkenler üstüne yoğun ilgi gösterdiği benimsenmektedir. Psikolojik dayanıklılık ifadesi, yurt dışında çeşitli risk ekiplerine dair ülkemizdeki çalışmalar bu bağlamda yeterli gösterilememektedir. Bundan dolayı da ülkemizde bu ifadenin etkin rolü halen tam anlamıyla algılanamamaktadır. Bu doğrultuda düşünme gösterilerek çalışma planlarının yapılması ve uygulamaya konulması, koruma görevi üstlenen ruh sağlığı bölümünde bize etkin kazanım durumları verebilmektedir. Son senelerde mizah hissinin değerlendirilmesinde kayda alınan ilerlemelerle aynı doğrultuda yer alarak bu taraftaki hipotezlerin sınanmaya koyulmasında ve bu sorun bölümünün aydınlatmaya alınmasında etkin adımlar atılma yolunda ilerlenmektedir. Özellikle mizah hissinin günlük yaşam sürecinde psikolojik yönden uyum gösteren ve uyum göstermeyen uygulanma tarzlarının ayırt edilmesini, çeşitli mizah türlerinin, stres verici hayat durumları ve negatif his olayları arasında yer alan ilişkide düzenleme görevi üstlenen (moderator) bir etki alanını bünyesinde barındırıp barındırmadığının gözlemlenmesine imkân sağlamaktadır (Yerlikaya, 2009, s. 3).

Çağımızda çocukların mizaç özellikleri en fazla merak konusu olan durumlardan biridir. Yurt dışında mizaç konusunda farklı çalışmalar

bulunmasına karşın ülkemizde mizaç konusunda gerçekleştirilen araştırmaların sınırlı olması dikkati çekmektedir. Yapılan araştırmalar ele alındığında ise çoğunlukla yetişkinlerin bireysel özellikleri üzerine yoğunlaşıldığı, çocukların mizaç özelliklerinin çok fazla araştırma konusu olmadığı tespit edilmiştir. Özellikle anne-babaların kişilik özelliklerinin çocuğun mizacına yansımalarına ilişkin ülkemizde gerçekleştirilmiş çok fazla çalışmaya rastlanmadığı ifade edilmektedir (Aytar vd., 2014, s. 239). Bu çalışma kapsamında yapılan literatür taramasında da özellikle üniversite öğrencilerinde ebeveyn tutumlarının kişilik ve mizaç özellikleri üzerine etkilerinin ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu kapsamda yapılan bu araştırma literatüre katkı sağlayacak önemli bir çalışma olarak değerlendirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Soruları ve Hipotezler

1. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin mizaç özellikleri cinsiyet, yaş grubu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeyleri cinsiyet, yaş grubu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travması yaşama düzeyleri cinsiyet, yaş grubu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları cinsiyet, yaş grubu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin mizaç özellikleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?

6. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travması yaşama durumları ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?

7. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?

Hipotezler

1. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin mizaç özelliklerinin cinsiyet, yaş grubu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunacaktır.

2. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin cinsiyet, yaş grubu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği bulunacaktır.

3. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travması yaşama düzeylerinin cinsiyet, yaş grubu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği bulunacaktır.

4. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumu algılarının cinsiyet, yaş grubu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği bulunacaktır.

5. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin mizaç özellikleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu bulunacaktır.

6. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travması yaşama durumları ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu bulunacaktır.

7. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu bulunacaktır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin kendilerine yöneltilen anket formuna doğru, samimi ve dürüst yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.
2. Araştırmanın veri toplama aşamasında kullanılan Temps-A Mizaç Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Ana Baba Tutumları Ölçeği ile Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin gerekli yeterlikte olduğu varsayılmıştır.
3. Araştırmanın veri toplama aşamasında kullanılan ve üniversite öğrencilerine uygulanan ölçekler Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış ölçeklerdir.

1.6.Sınırlılıklar

1. Yapılan bu araştırma 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Mersin ilinde bulunan üniversitelerde öğrenim gören 384 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.
2. Yapılan bu araştırma veri toplama aracı olarak kullanılan Temps-A Mizaç Ölçeği ile sınırlandırılmıştır.
3. Yapılan bu araştırma veri toplama aracı olarak kullanılan Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ile sınırlandırılmıştır.
4. Yapılan bu araştırma veri toplama aracı olarak kullanılan Ana Baba Tutumları Ölçeği ile sınırlandırılmıştır.
5. Yapılan bu araştırma veri toplama aracı olarak kullanılan Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Psikolojik dayanıklılık: Olumsuz yaşam deneyimleri karşısında bireyin uyum sağlayabilme ve gelişim sürecini sürdürebilme kapasitesidir (Arslan, 2015, s. 3).

Mizaç: İnsanların uyarıcılara doğuştan yapısal olarak belli bir şekilde tepki verme eğilimini ifade etmektedir (Burhanoğlu, 2005).

Çocukluk çağı travması: Bireyin çocukluk çağlarında maruz kaldığı kötü muameleler, çocuğa bakım verem kişiler tarafından kaza dışında gerçekleştirilen, çocuklar üzerinde fiziksel ya da duygusal hasara neden olan problemleri davranışlardır (Yurdakök, 2010; Aktaran: Şenkal, 2013, s. 21).

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Psikolojik Sağlamlık Kavramı

Psikolojik sağlamlık üzerine araştırma yürütmedeki temel güçlüklerden biri kavramı tanımlamada var olan anlaşmazlıklardır (Erarslan, 2014, s. 6). Bu nedenle psikolojik sağlamlık kavramının üzerinde, literatürde henüz bir görüş birliğine varılamamıştır. Fakat araştırmacılar tarafından ortaya atılan farklı tanımlamalarla karşılaşılmaktadır (Bolat, 2013, s. 11).

Psikolojik sağlamlık ile ilgili yapılan tanımlar göz önünde bulundurulduğu zaman tanımların ortak noktalarının aşağıdaki gibi sıralandığı görülmektedir;

1. Psikolojik sağlamlık geliştirilebilir özellikleri kapsamaktadır. Doğuştan gelen ve yalnızca belli kişilere özgü bir özellik değildir.
2. Psikolojik sağlamlık olgusu dinamik bir gelişim sürecidir.
3. Travma, zorlu yaşam olayları ya da belirgin bir risk durumunda başarılı bir baş etme, sağlıklı adaptasyon sağlama ya da yeterlik geliştirebilme süreçlerini içerir.
4. Psikolojik sağlamlığın gelişebilmesi için bireyin bir risk ya da güçlükle karşılaşması ve bu sürecin sonunda, duruma adapte olarak var olan olumsuz şartlara rağmen hayatın farklı alanlarında başarı sağlaması gerekmektedir.
5. Psikolojik sağlamlığın oluşumunda koruyucu unsurların önemi büyüktür.
6. Psikolojik sağlamlık kavramı önce hastalık kaynaklı olarak değerlendirilmiş günümüzde ise hasta olmayan kişilerle yapılan araştırmalarla geliştirileceği ortaya çıkarılmıştır.
7. Psikolojik sağlamlık güçlüklerle başa çıkabilme ve yeni şartlara adapte olmayı kapsamaktadır.

8. Yılmaz bireylerin içten denetim odaklı, problem çözme yetilerine sahip, iyi kişilerarası etkileşim sağlayabilen, öz saygısı yüksek, güvenen, zorluklar karşısında pes etmeyen, içsel yüklemeler yaparak kendini geliştiren, olumlu benlik tasarımına sahip, yılmayan, mücadele eden, empati kurabilen bir yapısı olduğu üzerinde durulmaktadır (Bolat, 2013, s. 17).

Yaşamakta olduğumuz dünya yalnızca pozitif durum ve olaylardan oluşmamaktadır. İnsan; en başta ölüm ile savaş, deprem, hastalık, fakirlik, ayrı kalmak, göç etmek, iş sahibi olmamak gibi birtakım olumsuz durumlar ile mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Kişilerin bu tür durumlara yükledikleri anlam ve reaksiyonlar veya kişiyi bu tür durumların negatif tesirlerinden korumakta olan etkenler de kişilerin hayat süreçlerinin içerik kısmının oluşturmaktadır. Psikoloji bilimi de kişilerin hareketlerini ve zihin ile ilgili hareket işlev zamanlarını gözetleyen bilim dalı olmak üzere bireylerin yaşam süreçlerindeki karşılaştıkları zor durumları ve bu durumlarla baş etme sürecinde nasıl bir yol izleyeceğine ve daha sonrası için normal yaşamına nasıl adapte olabileceklerini anlatmaktadır (Sezgin, 2016, s. 1).

Kişiler hayat boyunca birçok negatif durumla, örseleyici, sarsıcı ve stresli hayat durumlarıyla baş başa gelebilmektedirler. Söz konusu negatif hayatları tecrübe edinen bireylerin, bu durumda gösterdiği reaksiyonları veya bu durumlara karşı karşıya kalma taktikleri birbirinden farklı olmaktadır. Bazı kişiler yaşamakta olan stresli ve travmatik durumlar ile baş başa kaldıklarında anksiyete ve depresyon gibi türlü zorluklar yaşamak zorunda kalabilmekte ve negatif ruh durumu oldukça fazla bir şekilde ortaya çıkabilmektedir. Bazı kişiler ise, bu tarz negatif hayatların meydana getirdiği ruh durumundan az bir zamanda kendini kurtarabilmekte ve normal hayatlarına doğru ilerleyebilmektedirler (Doğan, 2015, s. 93).

Bu bağlamda olumlu psikolojinin göz önüne gelmesiyle beraber kişilerin hayatlarını kuvvetli yapmaları ve hayatlarından verimli sonuçlar kazanmalarının etkisinin saptanmaya başladığını ortaya koymaktadır (Satıcı ve Deniz, 2017, s. 1345). Kişilerin bu kendine gelme ve hızlı bir biçimde

normal hayatlarına dönme güçleri, olumlu psikolojiye göre, psikolojik dayanıklılık sözcüğüyle tanımlanmaktadır (Doğan, 2015, s. 93).

Gündaş ve Koçak'a (2015, s. 795) göre, günümüz yaşantımızda teknolojinin hızla ilerlemesi ve hayat standartlarının önceki zamanlara göre gitgide artış göstermesi, bir yandan kişilerin yaşamını kolay yola doğru ilerletirken bir yandan onun psikolojik sağlığı açısından negatifliklere yol açabilmektedir. Son zamanlarda bireyin ruh sağlığını bozmakta olan faktörlerle beraber; psikolojik sağlığı korumakla yükümlü ve güç kazandırıcı kavramlar üstüne parmak basan bilim adamları ile fazla türden yapı ve kavramları meydana getirmektedir. Bu kavramlardan bir tanesi de psikolojik dayanıklılıktır. Psikolojik dayanıklılık kavramının açıklaması üstünde, literatürde hala bir düşünce beraberliği oluşturulamamaktadır. Çeşitli araştırmacılar ile birlikte öne sürülmekte olan farklı açıklamalara denk gelinmektedir (Kararımak, 2006, s. 130).

Genel itibariyle psikolojik dayanıklılık “olumsuz yaşantılar karşısında bireyin uyum sağlayabilme ve gelişim sürecini sürdürebilme kapasitesi” biçiminde açıklanmaktadır (Arslan, 2015, s. 3).

The Random House Sözlüğü'ne (1967) göre psikolojik dayanıklılık “sıkıştırılıp ya da esnetildikten sonra orijinal formuna veya pozisyonuna dönebilme becerisi” şeklinde açıklanmaktadır. Webster Yeni Yirminci Yüzyıl İngilizce Sözlüğü'ne (1958) göre ise psikolojik dayanıklılık “sıkıştırıldıktan sonra eski haline gelmek/ dönmek ve güç, enerji, cesaret kazanmak” olarak ifade edilmektedir. Amerikan Heritage Sözlüğü'nde (1973) göre psikolojik dayanıklılık “değişim, hastalık ve kötü kaderden hızlıca kurtulma, iyileşme” ifadesi olarak tanımlanmaktadır (Gizir, 2007, s. 114).

Psikolojik dayanıklılık ifadesi son süreçlerde psikoloji ve danışma literatüründe araştırılan bütün verilerin dikkatini çekmede başarılı bir şekilde kendini göstermektedir. Kavramsal altyapıları Varoluşsal kişilik teorisine bağlı olmaktadır (Yöndem ve Bahtiyar, 2016, s. 54). Psikolojik sağlamlık kavramını

kimi araştırmacılar kişilik niteliği olarak, kimileri ise kişilik özelliği yerine bir durum olarak değerlendirmektedirler (Gündaş, 2013, s. 2).

Psikolojik dayanıklılığın; risk, koruma görevi üstlenen etkenler ve pozitif sonuç kriteri baz alınmak koşuluyla üç özelliği olduğu bilinmektedir (Şahin ve Buzlu, 2017: 122).

Aynı süreçte bu etkenler; kişisel özellikler, kimi çevresel etkenler veya bu iki niteliğin birbiriyle girdiği tepkimeden kaynaklanan olayları içinde barındırabilmektedir. Etkin olan bu niteliklerden herhangi birinin var olması görülmeksizin, koruma görevi üstlenen etkenlerin riski azalttığına, durdurma görevi üstlendiğine ve oluşmasına izin vermediğine inanıldığı ortaya çıkarmaktadır (Oktan vd., 2014, s. 141).

Psikolojik sağlık bazı bileşenlerden meydana gelmektedir. Bu bileşenler; bireylerin gösterdikleri yeterlilikle ve psikolojik işleyişleri ile ele alınan gelişim süreci veya öyküsü, bireyin karşı karşıya kaldığı zorlukların doğası, sosyal ve bireysel değerler ve riskler, bireysel incinebilirlik özellikleri veya koruyucu unsurlar, çevrenin bireye attığı sorumluluklar veya sağlığı koruyucu unsurlar ve uyum halidir. Bu bileşenler yönünde bireyin adapte olup olmadığı sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilir (Bahadır, 2009, ss. 7-8). Bunun yanında psikolojik sağlık psikolojik uyum ile yakından ilişkili bir olgudur. Psikolojik uyumun iki ana parçası bulunmaktadır. Bunlar zihinsel işlevler ve dışsal davranışlardır. Psikolojik iyilik, içsel sağlık, ego gücü ve içsel denge kavramları ile tanımlanmıştır. İçsel sıkıntılar ise psikolojik problemler, endişe ve bozulma kavramları ile açıklanmıştır. Dışsal, davranışsal olarak “iyi” psikolojik uyum, sosyal uyumu ve yeterliliği ifade eder. Diğer yandan “zayıf” psikolojik uyum ise dışsal belirtileri, anti-sosyal tutumları ve toplumsal uyumsuzluklar anlamına gelmektedir (Bolat, 2013, s. 5).

Psikolojik sağlamlığın kişide görülebilmesi için iki etkili şartın ortaya konması gerektiği meydana çıkmaktadır. Başlıca olmak üzere, kişinin koruma görevi üstlenen etkenleri iş başına getirmesi için risk olayı temin edilmesi gerekmektedir. Kronik fakirlik gibi devam etmekte olan bir süreç veya

istemsiz bir biçimde meydana gelen travmatik bir hayati risk olayını ortaya çıkarabilmektedir. Psikolojik sağlamlık, kişinin risk olayının ortaya çıkardığı negatif durumlar önünde uyum içinde olması ve pozitif sonuçlara ulaşma çabası içerisinde olabilmektedir (Kararırmak ve Siviş-Çetinkaya, 2011, s. 32).

Risk ve örseleyici hayat durumları içerisinde yetişmekte olan çocuk ve ergen kişilerin, gelişim süreçlerini tehdit altına alan bütün negatif durumlara karşın başarıyı nasıl yakalayabildiklerini ve psikolojik taraftan dayanıklı kalabilmeyi algılamak, benzer riskler içerisindeki başka çocuk ve genç kişilere ilişkin yerine getirebilecek önleme görevi üstlenen çalışma verilerine etkin bir seviyede parmak basmaktadır. Bundan dolayı da psikolojik dayanıklılık ifadesi önleyici çalışma verileri altında dikkat çekme ve önemli bir kavram olarak gün yüzüne çıkmaktadır. Psikolojik danışmanlar, toplumsal çalışmacılar, eğitim veren kişiler ve toplumsal bilimciler, risk içerisinde yetişmekte olan çocukların gelecek yaşamlarında karşılarına çıkabilecek negatif olayların yoğunluğunu ve yaygın olmasını aza indirgeyebilmek için önleme görevi üstlenen programlar geliştirme, kullanma ve ölçme durumu içerisinde girmektedirler (Gizir, 2007, s. 114).

Sonuç olarak, sağlamlıktan bahsedebilmemiz için bireyin stresli bir hayat olayıyla karşılaşması ve bu stresli koşulların olumsuz etkileri ile sağlıklı bir şekilde baş ederek bio-psiko-sosyal alanlarda yeterlik göstermesi önemlidir. Bireyin yeterlik göstermesi yalnızca içsel adaptasyon sürecini kapsamamakta beraberinde dışsal uyumu da gerektirmektedir. Gerek içsel gerekse dışsal adaptasyon sağlanmasında, bu nedenle psikolojik sağlamlığın oluşmasında, bireyin mevcut bireysel özellikleri kadar ailesel ve toplumsal nitelikler de önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla bireyin psikolojik sağlamlık düzeyine etki eden unsurların bilinmesi, psikolojik sağlamlığın anlaşılması ve geliştirilmesi adına atılan önemli bir adımdır (Bahadır, 2009, s. 8).

2.1.1. Psikolojik Sağlamlığı Yüksek Olan Bireylerin Özellikleri

Psikolojik dayanıklılıkla bağlantılı ortaya konulan çalışmalarda, psikolojik dayanıklılık seviyeleri çok olan kişilerin, baş başa kaldıkları fakirlik, şiddet, hastalık ve birçok stresli hayat durumuyla, çok başarılı bir şekilde savaşmaya

girdikleri bilinmektedir. Bu kişilerin, aynı süreçte önemli sorun çözme kabiliyeti ve önemli kişiler içerisinde iletişim kurabilme yetenekleri gibi pozitif özellikleri kapsadıklarının üstünde durulmaktadır. Benzer negatif durumalar yaşayıp da başarı gösterememiş kişilerin psikolojik dayanıklılık seviyelerinin geliştirmeleri üzerinde durularak, baş başa geldikleri problemler ile çok kolay başa çıkabilecekleri veya bu streslerden minimum zararla paçayı sıyrabilecekleri yapılan çalışmalar neticesinde meydana çıkmaktadır (Öz ve Bahadır-Yılmaz, 2009, s. 82).

Tümlü ve Recepoğlu (2013, s. 206) psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireylerin temel özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamışlardır;

- Kişi ilerleme vazifelerini yerine getirmesi gerekli olmaktadır.
- Akademik başarı seviyesini yükseltmesini bilmektedir.
- Pozitif toplumsal ilişki bağlantılarının /toplumsal açıdan yeterliliğe sahip olmaktadır.
- Neşeli olması ve yaşamdan zevk alabilmesi gerekmektedir.
- Suç kapsamına giren hareketlerden ve fikirlerden uzak kalmaktadır.
- Patolojik fikirlerin ve eğilimlere sahip olmaması gerekmektedir.
- Hissel bir şekilde ortaya çıkan sorunlar veya belirtiler az seviyeye indirgenmektedir.
- Toplumsal çevre ile uyum içerisinde olan hareketler sergilemektedir.
- Sosyal duyarlılık faaliyetlerinde aktif hale gelebilmektedir.
- Psikolojik bir şekilde iyilik durumu ile hayat doyumunun fazla miktarda sağlanması gerekli olmaktadır (Aktaran: Açıkgöz, 2016, s. 18).
- Psikolojik sağlamlığı yüksek bireylerde problemleri davranışlar sergileme düzeyi daha düşüktür (Arslan ve Balkıs, 2015, s. 9).
- Psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek bireylerin öz-anlayış becerileri de belirgin düzeyde yüksektir (Bolat, 2013, s. 3).

Eraslan-Çapan ve Arıcıoğlu'na (2014, s. 71) göre, sosyal nitelikleri bakımından bu kişiler, etkin iletişim kurmakta; duygusal nitelikleri bakımından, özgüvenleri, öz saygı düzeyleri ve kendilerini kabulleri, duygularını kontrol etme ve farkına varma yetileri yüksek, yeni koşullara

kolaylıkla uyum sağlayabilme, endişe ve engellemeye dayanabilme güçleri fazladır. Akademik ve bilişsel nitelikler bakımından bu kişilerin, başarı motivasyonu yüksek; geleceği planlama, düşünme becerilerine sahiptirler. Psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireyler, travmatik ve stresli olaylarla etkili şekilde başa çıkabilen, dışsal yüklemelerden ziyade içsel yüklemeler yapabilen bireylerdir. Görüldüğü üzere psikolojik sağlamlık, kişilerin zor şartlarda kolayca baş edebilmesini sağlayan duygusal, bilişsel ve sosyal nitelikleri barındıran istenilen bir özelliktir.

Yukarıda yer alan bilgilerden de anlaşılacağı gibi psikolojik sağlamlık insan yaşamını birçok açıdan olumlu yönde etkilemektedir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir. Nitekim yapılan araştırmalarda psikolojik sağlamlığın sosyal bağlılık ve aidiyet duygusunu etkilediği (Arslan, 2015a, s. 47), psikolojik sağlamlık ile duygusal zeka arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu (Azaklı, 2017, s. 4), psikolojik sağlamlık ile benlik saygısı arasında pozitif yönde ilişki olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Arslan, 2015b, s. 73).

2.1.3.Psikolojik Sağlamlıkta Risk Faktörleri İle Koruyucu Faktörler

Psikolojik sağlamlık konusunda yapılan tanımlar ele alındığında, psikolojik sağlamlığın kişinin bazı risk unsurlarına iyi adapte olduğunda veya normal gelişimsel sonuçlara ulaştığında meydana geldiğinden bahsedilmektedir. Bu sebeple, psikolojik sağlamlığı açıklamak adına risk ve koruyucu unsurların ve etkilerinin anlaşılması konuyu daha iyi netliğe kavuşturacaktır (Bahadır, 2009, s. 8). Psikolojik sağlamlıkta risk faktörleri ile koruyucu faktörler bireysel, ailesel ve çevresel faktörler olmak üzere üç grupta ele alınmakta olup, söz konusu risk faktörleri aşağıda başlıklar halinde açıklanmıştır.

2.1.3.1.Bireysel Risk Faktörleri İle Koruyucu Faktörler

Fetal alkol/ilaç kullanımı, adölesan gebelik, prematüre doğum, geçim sıkıntılı bir mizaca veya mahcup bir benlik taşıma, az olan IQ seviyesi, kronik ve psikolojik bir hastalık, madde kullanma durumu, akademik başarı elde edememek ve etnik bir ekibe ilişkin olması gerekmektedir. Bu risk etkenlerine yönelik stresle baş başa kalındığında kişiyi korumakta olan ve kökenini

kişiden sağlayan koruma görevi üstlenen etkenler ise iyi seviyede zeka/bilişsel beceri akademik yeterlilik düzeyinin pozitif bir şekilde anlaşılması, fazla olması gereken kişilik saygısı, gelecek yaşam için plan oluşturma ve iyimser bir kişiliğe sahip olabilme, kendi hayatı üstünde kontrol yetkisini kullanabilme, mizah duygusuna ve verimli sorun çözme yeteneklerini kullanabilme, empati, sorumluluk ve yardım etmeyi seven duygusu olarak tanımlanmaktadır (Öz ve Bahtiyar-Yılmaz, 2009, s. 84).

Psikolojik sağlamlık üzerinde belirleyici olan bireysel risk faktörleri içerisinde zararlı alışkanlıklar önemli bir yer tutmaktadır. Literatürde yer alan araştırma bulguları da bu görüşü destekler niteliktedir. Bu konuda yapılan bir çalışmada madde kullanmayan ergenlerin, madde kullanan ergenlere kıyasla ailesini “problem çözme” ve “duygusal tepki verebilme” fonksiyonları açısından daha sağlıklı algıladığı tespit edilmiştir. Madde kullanan ergenlerin, madde kullanmayanlara göre ailesini “roller”, “iletişim”, “davranış kontrolü”, “gereken ilgiyi gösterme” fonksiyonları ve “toplam aile işlevselliği” açısından daha sağlıklı algıladığı bulunmuştur (Çataloğlu, 2011, s. 18).

Psikolojik sağlamlığa etki eden bir diğer bireysel unsur da cinsiyettir. Çataloğlu (2011, s. 18) tarafından ergenlik sürecindeki bireyler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada cinsiyete göre psikolojik sağlamlık alt ölçek puanlarının farklılaştığı, erkeklerin “okul-içi ilişkilerde ilgi ve yüksek beklentiler”, “ev-içi ilişkilerde ilgi”, “çevresel etkinliklere katılım”, düzeylerinin kızlara göre daha yüksek olduğu; kızların “arkadaş grubundaki ilgi”, “arkadaş grubundaki yüksek beklentiler”, “problem çözme”, “empati”, “eğitimsel beklentiler”, “işbirliği ve iletişim” seviyelerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

2.1.3.2.Ailesel Risk Faktörleri İle Koruyucu Faktörler

En az dört çocuğa sahip kalabalık aile bireylerini içinde barındırma, iki çocuk arasındaki zamanın 2 seneden az olması şartı, ruhsal/kronik bir hastalık taşıyan anne-baba barındırmak, madde kullanan ve ya suç işleme görevinde bulunmuş ebeveyn barındırma, evlat edinilme, ebeveynlerin ayrılması, ölümü veya bir ebeveyne sahiplik, ailesel şiddetle göz göze gelmek gibi etkenler

olarak açıklanmaktadır. Bu risk etkenlerine yönelik ailesel koruma görevi üstlenen etkenler ise pozitif anne-çocuk bağlantısı, çocukların gelecek yaşamlarına yönelik ailenin pozitif beklenti durumları içerisinde girmesi, aileyle beraber yaşam sürdürme, iyi eğitim almış anne ve baba barındırma gibi özellikleri kapsamaktadır (Öz ve Bahtiyar-Yılmaz, 2009, s. 84).

2.1.3.3.Çevresel Risk Faktörleri İle Koruyucu Faktörler

Az miktarda olan sosyo-ekonomik hal, fiziksel ve cinsel taraftan suistimal, fakirlik, ev sahibi olamamak, çocuk ihmali, yeterli miktarda beslenmeme, negatif yaşıt desteği ve sosyal şiddetle baş başa kalabilme etkenlerini içermektedir. Çevresel koruyucu faktörler ise yetişkin bir birey ile pozitif bağlantı, pozitif sosyal destek, pozitif okul bağlantıları, pozitif arkadaş destek durumları ve pozitif bir rol modelinin olabilmesi tarzında ifadeleri kapsamaktadır (Öz ve Bahtiyar-Yılmaz, 2009, s. 84). Bahadır'a (2009, s. 16) göre, Toplumsal koruyucu unsurlar yalnızca okul ve içinde yer alınan çevre ile kısıtlı değildir. Aynı çevrede yaşayan bireylerin birbirleri ile olumlu iletişimlerinin olması da ergenin hayatı için önemli katkılar sağlayabilmektedir. Yine ergenin içinde gelişip büyüdüğü toplumun dini ve kültürel değerleri ile toplumun sosyo-ekonomik bakımdan gelişmiş olması onun sağlıklı gelişimini destekleyebilmektedir. Ergenle yapıcı ilişkiler kuran, karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesinde onu destekleyen ve koruyan aile haricinden bir yetişkinin varlığı mühimdir. Yine arkadaşları ile paylaşımcı ve destekleyici ilişkiler kurması, birbirlerine karşı yardımsever olmaları, birbirlerini konuşmak istedikleri zaman ilgiyle dinlemeleri, ortak uğraşlarının olması ve olumlu kimlik gelişimini destekleyen, bir yere ait olduğu hissini veren ve başarılı tecrübeler yaşaması için ona imkanlar sunan etkinliklerde bulunmaları psikolojik sağlamlığın meydana gelmesine destek olmaktadır.

Yukarıda yazmakta olan etkenler değerlendirilmeye alındığında kişisel, ailesel ya da çevresel bir özellik pozitif ise, çocuğun sağlıklı ilerleme sürecine fayda sağladığı ve psikoloji dayanıklılık seviyesini artırma yönünde ilerletmektedir. Buna yönelik bahsedilen etkenler çocuğu negatif yönde etki altına aldığı anda, ruhsal sağlığı kötüye gitmekte ve psikolojik dayanıklılığı az seviyeye inmekte veya ortadan kalkmaktadır. Bundan dolayı benzer riskler

veya benzer negatif şartlarda yetismekte olan çocuk ve ergen kişilerin de hayatta başarı gösterebilmeleri, gelişimlerini devam ettirebilmeleri ve psikolojik açıdan dayanıklılık barındırabilmeleri için, bu risk etkenlerinin ve koruma görevi üstlenen etkenlerin akılda olması zorunda olmaktadır (Öz ve Bahtiyar-Yılmaz, 2009, s. 84).

2.2.Mizaç Kavramı

Mizaç (temperament) yaratılış, tabiat, huy anlamlarında kullanılmaktadır. Uyarıcılara doğuştan yapısal olarak belli bir şekilde tepki verme eğilimidir. Mizaç, antik dönemde “benlik ve özelliklerinin bireysel ve biricik oluşunun biyolojik temeli” şeklinde tanımlanmıştır. Psikososyal çalışmalara göre mizaç, kalıtımla gelen, gelişimsel olarak sabit olan kişilik içerikleri olarak kabul edilir. Mizaç alanları çocukluktan yetişkinlik dönemine sabittir ve çeşitli kültür ve etnik yapılarda yapısal olarak tutarlıdır. Kişilerde karşılaşılan mizaç özellikleri yaklaşık %50 düzeyinde kalmaktadır. Genetik unsurlar çoğunlukla mizaç tipini belirler. Diğer yandan mizacın zaman içerisinde kısmi ölçülerle değişim sergileyeceğine de inanılmaktadır (Burhanoglu, 2005).

2.2.1.Mizaç Alt Boyutları

Cloninger, kişilik yapısı ve gelişimi tanımlamak için, genel bir psikobiyolojik yaklaşım geliştirmiştir. Bu model, genetik açıdan birbirinden ayrı, hayat boyunca orta düzeyde durağan, sosyokültürel etkiler karşısında değişmez oldukları ve algısal bellekte kavram öncesi yanlılıkları kapsadıkları kabul edilen dört mizaç boyutu (zarardan kaçınma, yenilik arayışı, ödül, ödül bağımlılığı ve sebat etme) ve yetişkinlikte olgunlaştıkları ve kendilik kavramları konusunda iç görü öğrenmesi ile bireysel ve sosyal faaliyeti etkiledikleri varsayılan üç karakter boyutunu (iş birliği yapma, kendini yönetme ve kendini aşma) kapsamaktadır (Arkar ve diğerleri, 2005, s. 191).

Mizaç boyutları, tehlike, yenilik veya ceza ve ödüle cevap olarak çağrışımsal öğrenmedeki kişisel farklılıklara göre tanımlanmaktadır. Mizaç unsurlarından biri, yenilik arayışı (novelty seeking), yeniliğe cevap olarak sık araştırmacı etkinlik, karar verme, ödül alma olasılığı kendini gösterdiğinde taşkınlık ve aşırılık, çabuk kolay sinirlenme ve engellenmeden aktif kaçınma gibi

tutumların etkinleşmesindeki ya da başlamasındaki bir kalıtsal eğilim olarak değerlendirilebilir. İkinci mizaç unsuru, zarardan kaçınma (harm avoidance), gelecekte ortaya çıkabilecek problemler için kötümser kaygılar, yabancılardan utanma ve belirsizlik korkusu gibi pasif çekingen tutumlar ve kolayca yorulma gibi tutumların ketlenmesinde ya da durdurulmasındaki bir kalıtsal eğilim, yanlılık olarak nitelendirilebilir. Üçüncü mizaç unsuru, ödül bağımlılığı (reward dependence), aşırı duygusallık, sosyal bağıllık ve diğerlerinin onayına bağımlılık şeklinde gösteren davranışların sürekliliği ve devamlılığı gibi kalıtsal eğilim, yanlılık olarak görülebilir. Önceleri ödül bağımlılığının unsurlarından biri olarak değerlendirilen, dördüncü mizaç faktörü, sebat etme (persistence), yorgunluk, engellenme ve aralıklı pekiştirilmeye karşın tutumun devamlılığındaki bir kalıtsal eğilim olarak değerlendirilebilir. Mizaç boyutları özgül bir merkezi monoaminerjik sistem etkinliği ile korelasyon göstermektedir: yenilik arayışı düşük dopaminerjik etkinlikle zarardan kaçınma yüksek serotonerjik etkinlikle ve ödül bağımlılığı düşük noradrenerjik aktivite ile (Cloninger, 1986; Cloninger, 1987; Aktaran: Arkar vd., 2005, s. 191).

2.3.Karakter Kavramı

Mizaç, kişilik ve karakter kavramları, kişilerarası farklılıkları kapsayan pek çok disiplin tarafından değerlendirilmektedir. Birbirleri ile ilişkili ancak ayrı olan bu kavramlar, genellikle birbirinin yerine kullanılmaktadır (Demirel-Yılmaz vd., 2014, s. 396). Ancak söz konusu kavramları birbirinden ayıran bazı yönleri bulunmaktadır. Mizaçtan ayrı olarak karakter, çocuğun büyüme sürecinde kullandığı savunma mekanizmalarının, endojen mizaç eğilimlerine ve çevresel etkilere uyumunun bir sonucudur. Karakterin kalıtımı mizaca göre daha zayıftır ve sosyo-kültürel öğrenmeden orta düzeyde etkilenir. Karakter çocukluktan erişkinliğe yavaş yavaş olgunlaşır. Bu olgunlaşma geçmiş mizaç örüntüleri ve sosyokültürel eğitimle doğrusal bir ilişki içerisinde değildir. Karakter istemli tutumlar ve amaçlar bağlamında verilen cevaplardır (Burhanoğlu, 2005).

Freud insanların karakter yapılarını dört grupta ele almış, her karakter türünün kendine özgü bazı özellikleri olduğunu belirtmiştir. Buna göre karakter türleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Fromm, 2016);

Oral-rezeptif Karakter: Maddi ve manevinin yanı sıra zihinsel olarak da sürekli beslenmek ve doyurulmak isteyen insanlar bu kapsamdadır. Ağızını açmış, bekleyen, pasif yapıdaki bu karakterler, gereksinimlerini dışarıdan beklerler ve onlara bağımlı yaşarlar.

Oral-sadistik Karakter: Her şeyin dışarıdan geleceğini ve kendisinin de bunu elde etme veya hak etme adına hiç çaba harcaması gerekmediğine inanmaktadırlar. Oral–rezeptiften ayrılan yanı da, gereksinimi olanların başkalarının kendisine doğrudan verileceğini beklemesidir.

Anal-sadistik Karakter: Yeni bir şeyler yaratarak, üretileceğine inanamayanlardır. Onların bir şeyler elde etmesinin tek yöntemi var olanları koruyarak onları kaybetmemektir.

Genital Karakter: Çalışma ve sevme becerilerinin temel taşı olarak kabul edilir. Bunların hedefi işçilerden ziyade yöneticiliktir (Aktaran: Ulaş, 2017, s. 24).

2.4. Kişilik Kavramı

Kişilik (personality), gelişimsel etkenler, yapısal etkenler ve toplumsal tecrübelerden doğan, bireyin kendine has yaşam tarzı ve uyum modellerini belirleyen, içe sindirilmiş, tutum, düşünüş ve duyuş kalıpları şeklinde tanımlanmıştır. Uzun bir zaman diliminde bireyi bir varlık olarak meydana getiren, tanımlayan ve diğerlerinden ayırt eden niteliklerdir. Herkesin yaşam şekli olarak bilinçli ve bilinçdışı yollarda geliştirdiği kökleşmiş davranış şekilleridir. Kişilik, birey ile çevresi arasındaki kararlı, sabit, düzgün, karşılıklı bir ilişkiyi sürdürmek için kullanılır. Yapısal ve genetik unsurlardan etkilenir ve çocuğun erken dönem anne-baba ilişkisi ve sosyal çevreleri ile şekil alır (Burhanoğlu, 2015).

İnsanların kişilik özellikleri üzerinde mizacın önemli bir rolü bulunmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalarda da mizaç özelliklerinin kişilik yapısını etkilediği rapor edilmiştir (Yılmaz vd., 2015, s. 95). Mizaç yapısına göre insanların sahip oldukları kişilik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur (Ulaş, 2017, s. 25).

Tablo 1. Mizaç özelliklerine göre insanların kişilik türleri

Mizaç boyutu		Yüksek puanlar	Düşük puanlar
Kendi Kendini Yönetme	Kendini	Sorumluluk karakter	Suçlayıcı karakter
		Amaçlı karakter	Amaçsız karakter
		Becerikli karakter	Beceriksiz karakter
		Kendini kabul eden karakter	Kendi kendisiyle uğraşan karakter
		Disiplinli karakter	Disiplinsiz karakter
İşbirliği Yapma		Temiz kalpli	Hoşgörüsüz karakter
		Empatik karakter	Duygusuz karakter
		Yardımsaver karakter	Bencil karakter
		Şefkatli karakter	Kinci karakter
		Vicdanlı karakter	Fırsatçı karakter
Kendi kendini aşma		Yaratıcı karakter	Geleneklere bağlı karakter
		Sezgili karakter	Mantıklı karakter
		Uysal karakter	Şüpheli karakter
		Manevi değerlere bağlı karakter	Maddeci karakter
		İdealist karakter	Rölativist (göreceli) karakter

2.5. Kişilik ve Karakter Gelişiminde Aile Tutumunun Yeri

Çocuk ve genç yetişkinin kişilik yapısının şekil almasında biyolojik unsurlar kadar çevresel ve psikolojik unsurlar da etkilidir. Çevresel unsurlardan özellikle anne baba tutumları kişilik örüntüsünün şekil almasında önemli bir etkidir. Pek çok farklı teoriye göre birçok ebeveyn tutumu vardır (Dengizek, 2015, s. 14). Ebeveyn tutumları bebeklik döneminden itibaren kişilik gelişimini şekillendirmektedir. Yeni doğan her bebek ebeveynleri başta olmak üzere aile geçmişinin genetik yapılarına paralel olarak dünyaya gelmektedir. Mizacın gelişiminde kalıtımın önemi nedeniyle ebeveynlerin mizacı ile çocuğun mizacı benzerlik göstermektedir. Söz gelimi, içe kapanık mizaca sahip annelerin çocukları da içe kapanık bir mizaca, sinirli, gergin annelerin

çocukları da sinirli bir mizaca sahip olabilmektedir (Aytar ve diğerleri, 2014, s. 239).

Literatürde yer alan araştırma bulguları da aile tutumunun ve ailede bulunan bireylerin kişilik özelliklerinin çocukların mizaç gelişimlerini etkilediğini ortaya koymaktadır. Aytar ve diğerleri (2014, s. 237) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada anne kişilik özelliklerinin çocukların mizaç gelişimi üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda anne kişilik özelliklerinin çocukların mizaç yapılarının anlamlı düzeyde etkilediği rapor edilmiştir.

2.6.Çocukluk Çağı Travmalarının Tanımı

Çocuklarda psikolojik yapıyı etkileyen unsurlardan birisi de çocukluk yıllarında yaşanan travmatik olaylardır. Çocukluk dönemi travmaları genellikle kötü muamele, ebeveynler, diğer bakım verenler veya başka yetişkinler tarafından kaza-dışı gerçekleştirilen; çocuklar üzerinde fiziksel ya da duygusal hasar oluşturma olasılığı yüksek olan ve kabul edilebilir normlara aykırı nitelikteki kasti ya da bilmeyerek yapılan veya yapılması esasen gerekli olduğu halde yapılmayan davranışları içermektedir (Yurdakök, 2010; Aktaran: Şenkal, 2013, s. 21). Gülömür-Çınar (2010, s. 3) göre, çocukluk döneminde kazalar, travmalar, doğal felaketlerin yanı sıra kötüye kullanım ve ihmal şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları birçok problemlili davranışı da beraberinde getirmektedir. Bunlar arasında otoimmün hastalıklar, sigara bağımlılığı, istenmeyen gebelik, cinsel ilişki yoluyla bulaşan hastalıklar, riskli cinsel davranışlar, onlu yaşlarda gebelik, intihar girişimi, alkolizm, obezite, madde bağımlılığı, karaciğer hastalığı, anne karnında bebek ölümü, iskemik kalp hastalığı, ve aile bireylerinde erken ölüm yer almaktadır (Dube vd., 2009; Anda vd., 2009; Aktaran: Şar vd., 2012, s. 1055).

2.6.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Klinik Özellikleri

Çocukluk çağı travmaları travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve şizofreni belirtilerini de beraberinde getirmektedir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir (Ertürk, 2014, s. 10).

Bernet'e (2007) göre, insanın neden olduğu kötü tecrübe ve travmalar çoğunlukla uzun vadeli ve tekrarlayıcıdır ve yıllarca devam edebilir. İhmal ve istismara maruz kalan çocuklarda duygusal davranışlar ve somatik yakınmalar sık görülmektedir. Cinsel açıdan kötüye kullanıma maruz kalan çocuklarda güvensizlik, duygusal yakınlığı cinsel yakınlaşmadan ayırt edememe ya da cinsel ketleme, cinsiyet kimliğinde bozulmalar, depresif bozukluklar, travma sonrası stres bozukluğu, cinsel davranış bozuklukları ile anksiyete semptomları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve dissosiyatif reaksiyonlar gibi patolojiler görülebilmektedir (Aktaran: Güler, 2014, s. 27).

2.6.2. Çocukluk Çağı Travmalarının Epidemiyolojisi

Çocuk istismarı ve ihmali kavramı, aile içinde kapalı ortamlarda görülmesi, çocuğun kendini de suçlu hissetmesi, çocuğun söylememesi için tehdit edilmesi, sevdiklerine zarar gelmesi olasılığı gibi sebeplerle incelenmesi son derece güç bir konudur. Çalışmalarda ihmal ve istismar olaylarının yaygınlık düzeylerinin ihmal ve istismar türlerine göre, ülkeler arasında farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Bulut, 2014, s. 5).

Bedirhanbeyoğlu'na (2018: 5) göre, literatürde mevcut araştırma verileri göre istismar oranları ele alındığında, hem ülkemizde hem de tüm dünya genelinde bireyler çocukluk dönemlerinde azımsanmayacak düzeylerde travmayla karşı karşıya gelmektedir ve bu durum göz ardı edilemeyecek derecede önemli bir konu olarak dikkati çekmektedir.

Literatürde konu ile ilgili yapılan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman, çocukluk çağı travmalarının toplum içerisinde oldukça yaygın olduğu göze çarpmaktadır. Ergin (2015, s. 5) tarafından yapılan çalışmada infaz merkezindeki bireylerin çocukluk çağı travması yaşama sıklıklarının

incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda örneklemin çocukluk travmaları oranı yüksek bulunurken; fiziksel istismar ve fiziksel ihmal en sık karşılaşılan çocukluk çağı travmaları olarak öne çıkmıştır. Katılımcıların yarısı fiziksel istismar ve fiziksel ihmale maruz kaldığını belirtirken katılımcıların %39'unun çocukluğunda duygusal istismara maruz kaldığı belirlenmiştir. Güler (2014, s. 10)'in yaptığı araştırmada şizofreni hastalarında çocukluk çağı travması görülme sıklığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda en yüksek çocukluk çağı travma seviyesinin fiziksel ihmal (%68,5) olduğu, bunu sırayla duygusal ihmal (%58,5), fiziksel istismar (%55,7), duygusal istismar (%52,8) ve cinsel istismar (%38,5) alt ölçeklerinin takip ettiği belirtilmiştir.

Aktepe'ye (2009, s. 95) göre, çocuklukta cinsel istismara uğrama sıklığı %10-40 olarak bildirilmektedir. Kızlarda erkeklere kıyasla 4 kat daha çok görülmektedir. İstismarcılar genel olarak erkektir, %5-15 suçlu ise kadındır. Kadınların istismarı genel olarak erkek çocuklarıdır. Tanıdık birisi veya bir yabancı tarafından aile dışı istismar, erişkin ve çocuk arası cinsel temas olaylarını %30-50'sidir.

2.6.3. Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik Bozukluklar İle İlişkisi

Çocukluk dönemi istismar denetimleri, bireylerin kendi, diğerleri ve dünya hakkında olumsuz bilişsel tarzlar veya şemalar geliştirmelerine sebep olabilmektedir. Hayatın erken dönemlerinde içselleştirilen ve geliştirilen bu şemalar, yetişkinlik sürecinde farklı psikolojik problemlerin ortaya çıkmasına ortam sağlamakta ve psikolojik sağlığı olumsuz açıdan etkilemektedir (Yiğit ve Erden, 2015, s. 47). Bu kapsamda, son yıllarda klinik psikoloji alanında çocukluk travmalarının bireyler üzerindeki yansımalarını ve bireylerin psikolojik gelişmelerinin doğurduğu sonuçları incelediği görülmektedir. Çocukluk dönemlerinde yaşanan travmatik durumlar, kişilerin yetişkinlik dönemlerinde, yeterli hissetmemesi, toplumsal çevrelerince kabul görmemeleri, sosyal iletişimlerinde içe kapanıklık-çekimserlik yaşamaları ve pek çok psikolojik bozukluk yaşamalarına zemin hazırlamaktadır. Bu değerlendirme üzerinden ele alındığında, çocukluk dönemlerinde maruz kalınan travmatik olaylar, kişilerin yetişkinlik dönemlerinde gerek sosyal

gerekse iç dünya yaşamları açısından yıkıcı ve zarara uğraticı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Klinik psikoloji dalı üzerinden çocukluk dönemlerinde maruz kalınan travmalar ele alındığında ise, bu durumun yetişkinlik dönemindeki belli başlı bir takım patolojik durumlara zemin hazırladığı öngörülmektedir (Akşahin, 2017, s. 4). Literatürde yer alan çalışmalarda da çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikte bazı psikopatolojik belirtileri ortaya çıkardığı belirtilmektedir (Yargıç vd., 2012, s. 277).

Literatürde yer alan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman, çocukluk çağı travmalarının evlilik uyumunu etkilediği (Abalı, 2017, s. 3), şizofreni belirtilerini arttırdığı (Ay, 2013, s. 5), yetişkinlik çağına madde bağımlılığını tetiklediği (Akşahin, 2017, s. 4), duygusal istismarın problemli davranışları tetiklediği (Arslan ve Balkıs, 2015, s. 8), alkol ve sigara gibi zararlı alışkanlıklara yönelme potansiyelini yükselttiği (Chasan, 2010, s. 8), ruhsal belirtileri arttırdığı ve aile işlevlerini olumsuz yönde etkilediği rapor edilmiştir (Aydın, 2005, s. 67). Bunun yanında yapılan araştırmalarda çocukluk çağı travmaları ile riskli davranışlar arasında pozitif yönde, bilişsel duygu düzenleme stilleri ile negatif yönde ilişkiler olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Bedirhanbeyoğlu, 2018, s. 4).

Demirci (2016, s. 7) çocukluk çağı travmalarının obsesif kompulsif belirtiler üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmış, üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmanın sonunda çocukluk döneminde duygusal travmalar başta olmak üzere herhangi bir travmaya maruz kalmanın obsesif kompulsif belirtiler görülme düzeyini etkilediği rapor edilmiştir. Dengizek (2015, s. 7) tarafından yapılan diğer bir çalışmada çocukluk çağı travmaları yaşamış olan bireylerin ilerleyen yıllarda evlilik yaşamlarındaki psikolojik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda çocukluk çağına fiziksel istismar ya da ihmale maruz kalan bireylerin çocuklarına karşı demokratik olmayan ebeveyn tutumu sergiledikleri, çocukluk döneminde fiziksel ya da duygusal istismara kalmış olan annelerin çocuklarına karşı aşırı koruyucu ebeveyn tutumu sergiledikleri, bunun yanında çocukluk çağına cinsel istismara uğramış annelerin ev kadınlığını reddettikleri tespit edilmiştir. Yedilioğlu (2017, s. 1) tarafından yapılan araştırmada da yetişkin bireylerde

geçmiş dönemlerde yaşanan çocukluk çağı travmalarının depresyon ile yakından ilişkili olduğu rapor edilmiştir.

2.6.4. Çocukluk Çağı Travma Türleri

Bu bölümde çocukluk çağı travmalarının türlerine ve genel özelliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.6.4.1. Fiziksel İstismar

Çocukların fiziksel olarak istismarı insanlık tarihi kadar geçmişe dayanmasına karşın bu yüzyılın ortalarında tanınmaya başlamış ve bu alandaki ilk olgu bildirimleri fizikse istismar üzerine olmuştur. Tıbbi bir kavram olarak “çocuk istismarı” 1962 yılında Kempe ve arkadaşlarınca “The Battered Child” adlı yayını ile gündeme gelmiştir. Çocukların yaralanmasına ve ölümüne yol açabilen fiziksel istismarın önemi, 1972 yılında Cafey’in kemik kırıkları ve intrakranial kanaması olan bir olguyu bildirmesi ile desteklenmiştir (Bulut, 2014, s. 3).

DSM-5 Tanı Kitabında Çocuk İhmali ve İstismarı Kriterleri’ne göre, çocuğa fiziksel istismar, ebeveyn, bakımıyla ilgilenen ya da çocuğun sorumluluğunu üstlenen başka biri tarafından istenerek uygulanan, küçük yaralardan ağır kırıklara ve ölüme kadar devam eden süreçte, yumruklama, tekmeleme, dövme, sallama, ısırma, bıçaklama, atma, vurma (kayışla, elle, sopa ya da başka bir nesneyle), boğma, yakma şeklinde veya başka bir metotla çocuğun fiziksel yaralanmasına yol açmadır. Bu şekilde bir yaralama, bakımıyla ilgilenen kişinin çocuğu incitmek isteyip istememesinden ayrı olarak sömürü olarak değerlendirilir. Poposuna elle vurmak ya da tokat atmak gibi çocuğu dizginlemeye yönelik tutumlar, kabul edilebilir seviyede olduğu ve fiziksel yaralanmaya yol açmadığı müddetçe sömürü şeklinde değerlendirilmemektedir (Güler, 2014, s. 29).

Erermiş (2001) çocuklara aileleri tarafından yapılan bedensel ihmali yedi alt grupta ele almaktadır. Bu gruplar:

- Sağlık desteğinin reddi: Fiziksel yaralanma, hastalık gibi durumlarda, profesyonel sağlık hizmeti gereksiniminin giderilmesi ve devamlılığında yeterli kalınmaması.
- Sağlık desteğinin gecikmesi: Ciddi sağlık sorunlarında gereksinim duyulan uzman tıbbi desteğin, yeterli düzeyde ve zamanında alınmasında gecikme olması.
- Terk: Uygun koruma ve bakım ortamı sunulamadan çocuğun bırakılması.
- Kovma: Sürekli ya da belli olmayan dönemlerde çocuğa bakım sunulacak bir ortam hazırlanmadan kovulması veya geri gelmesinin reddedilmesi.
- Koruma güçlükleri: Çocuğun bir aile üyesi tarafından sürekli dışlanması ya da çocuğun tekrarlayıcı bir şekilde bakımı için başkalarına verilmesi
- Uygun olmayan bakım ve gözetim ortamı: Anne-babasından habersiz çocuğun bir gecedan uzun müddet dışarıda kalması bu duruma örnek gösterilebilir
- Diğer fiziksel ihmaller: Çocuğun beslenmesinin, giyiminin ve temizliğinin ihmal edilmesi, çocuğun güvenliğine gereken önemin verilmemesi (Aktaran: Abalı, 2017, s. 18).

2.6.4.2. Cinsel İstismar

DSM-5 Tanı Kitabında Çocuk İhmali ve İstismarı Kriterleri'ne göre, çocuğa cinsel istismar, ebeveyn, bakımıyla ilgilenen ya da çocuğun sorumluluğunu üstlenen bir başka kişinin, cinsel tatmin sağlamak için çocuğu herhangi bir cinsel eyleme dahil etmesini içerir. Cinsel sömürü, çocuğun cinsel organlarını okşama, sodomi (oğlancılık), ensest, içine girme, açık saçık görünme, güç kullanarak cinsel ilişki kurma gibi etkinlikleri içerir. Cinsel sömürü, anne baba ya da bakımını sağlayanın dokunmadan sömürsünü de içerir. Örneğin, çocukla sömürü yapan kişi arasında doğrudan fiziksel bir temas olmaksızın, çocuğu, başkalarının cinsel tatmini için bir takım eylemlere zorlama, gözünü korkutma, ayartma, kandırma, ya da baskı altında tutma da bu kapsam içindedir (Güler, 2014, s. 30). Çocuk cinsel istismarı önemli bir halk sağlığı

problemidir. Kısa ve uzun vadede gelişebilecek sonuçlar değerlendirildiğinde, psikososyal ve hukuksal olarak ciddi bir suçtur (Bilginer ve diğerleri, 2013, s. 55). Buna karşılık çocukluk çağı cinsel istismarı tespit edilmesi en zor istismar türleri arasında yer almaktadır (İsgandarlı, 2017, s. 27).

Alpaslan'a (2014, s. 194) göre, çocuğun cinsel istismarı duygusal, fiziksel, ahlaki, yasal, sosyal ve kültürel boyutları olan geniş kapsamlı ve karmaşık bir problemdir. İstismar çocuğun cinsel ve duygusal gelişimini, bireylerarası ilişkilerini, özgüvenini sarsan akut ve kronik travmadır. Cinsel istismarın klinik özellikleri ve çocuk üzerindeki etkileri; çocuğun istismarcı ile olan ilişkisine, istismarın süresine, şekline, şiddet kullanımına, fiziksel zararın varlığına, çocuğun yaşı ve gelişim evresine ve travma öncesi psikolojik gelişimine bağlı olarak değişmektedir. Cinsel istismar öyküsü depresyon, intihar davranışı, anksiyete, kişilik bozukluğu, madde bağımlılığı ve posttravmatik stres bozukluğunu barındıran psikiyatrik bozukluklarla sonuçlanabilmektedir.

2.6.4.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismar bireyin iyi oluşu ve ruh sağlığı ile yakından ilişkili bir durumdur (Arslan ve Balkıs, 2015, s. 9). Çocuğa ruhsal sömürü / duygusal istismar, ebeveynlerden biri ya da bakımıyla ilgilenen kişi tarafından isteyerek yapılan, çocuğa açık ruhsal bir kötülüğün dokunmasıyla ya da dokunabilecek olmasıyla sonuçlanan, sözel ya da simgesel eylemlerdir (Fiziksel ve cinsel istismar eylemleri bu grup dahilinde değildir). Çocuğa ruhsal sömürü örnekleri kapsamında çocuğu azarlamak, küçük düşürmek, aşağılamak, gözünü korkutmak, çocuğun değer verdiği bireylere ya da nesnelere kötülük yapmak / onları bırakıp gitmek (veya birinin onlara kötülük yapacağını/alıp gideceğini söylemek), davranışlarını sınırlandırmak (el veya ayaklarını bağlamak, bir yere bağlamak, kapalı küçük bir yere [dolap gibi] kapatmak), sürekli günah keçisi yapmak, kendine acı vermesine zorlamak, fiziksel veya fiziksel olmayan yöntemlerle aşırı bir disiplin uygulamak (fiziksel sömürü düzeyinde olmasa da, çok sık ya da çok uzun süreli olarak) vardır (Güler, 2014, s. 33). Çocuklarda duygusal istismarın ortaya çıkmaması için bazı gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Bu gereksinimler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

- Dokunulma; çocuğa yönelik ilgi ve geribildirim verilmesi, kucaklamak, sarılmak, övmek, cesaretlendirmek ve sıcak tutum sergilemek.
- Güven; çocuğu risklerden korumak ve sağlığıyla yakından ilgilenmek.
- Düzen ve yapı; uygun rol model olmak, çocuğa doğru yol göstermek, yapması ve yapmaması gereken tutumları belirtmek.
- Sosyalleşme; çocuğa yeteri kadar zaman ayırmak, dış dünyayı ona anlatmak ve köprü görevi üstlenmek, çocuğun hislerini olduğu gibi anlamak ve anlatabilmek.
- Uyarılma; çocuğun dünyasındaki acı, zevk, neşe gibi hisleri harekete geçirmek.
- Kendini değerli görmek; çocuğa kendisini değerli hissettirecek davranışlarda bulunmak (Akşahin, 2017, s. 49).

Duygusal istismara uğrayan kişilerin daha çok problem davranışlara eğilim gösterdikleri bilinmektedir. Bu nedenle kişinin olumsuz deneyimler sonrası adaptasyon sağlama yetisinin ya da kapasitesinin, gerekli eylemlerde bulunma ve organize etmeye ilişkin yetisinin, duygusal istismar sonrasında onun psikolojik iyi oluşunu devam ettirebilmesinde önemli bir yere sahip olduğu ve problem davranışlara karşı onu koruduğu ifade edilebilir (Arslan ve Balkıs, 2015, s. 11).

2.6.4.4. Çocuk İhmali

Çocuk ihmali, anne-babaların çocuğun gelişimi adına gereken sağlıklı ve güvenli ortamı sunamaması ve çocuğun güvenliğini sağlayamamasıdır (Akşahin, 2017, s. 45). Bir başka tanıma göre ihmal, anne-babaların çocuğun gelişimi için gereken sağlıklı ve güvenli koşulları oluşturamaması ve çocuğun güvenliğini sağlayamamasıdır (Akşahin, 2017, s. 45). Bir başka deyişle çocuk ihmali, çocuğun ebeveynleri tarafından birinin veya bir başka bakımla ilgilenen kişinin, çocuğun yaşına uygun temel ihtiyaçlarını gidermekten uzak, bu nedenle çocuğa fiziksel veya ruhsal bir kötülüğün dokunmasıyla veya dokunabilecek olmasıyla sonlanan, doğrulanmış veya yapıldığı zannedilen, gereken ilgi alakayı gösterememe ve ihmal tutumları olarak tanımlanır. Çocuğu boş bırakma, kontrol altına almama, bırakıp gitme, gereken ruhsal ve

duygusal ihtiyaçlarını gidermeme ve gereken sağlık bakımını, eğitimi, besinleri, giysileri ve/veya barınağı sağlamamayı içermektedir (Güler, 2014, ss. 31-32).

Çoğunlukla duygusal ve fiziksel olarak sınıflandırılmakla beraber artık eğitimle ilgili ihmalin de (educational neglect) alt bağlık olarak dikkate alındığı çalışmalar yaygındır (Güler, 2014, s. 25).

2.6.5. Çocukluk ağı Travmalarına Neden Olan Faktörler

Çocukluk ağı travmalarına yol açan pek çok unsur bulunmaktadır. Bu unsurlar bireysel ya da çevresel unsurlardan doğabilmektedir (Grge, 2017, s. 28). Çocukluk ağı travmalarına neden olan söz konusu faktörler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

Ebeveyn zellikleri:

1. Düşük benlik saygısı
2. Yetersizlik duygusu
3. Anksiyete
4. Depresyon
5. Uyuşturucu madde kullanımı veya bağımlılığı
6. Dürtü kontrol bozukluğu
7. Ebeveyn olmakla ilgili yaşanan anksiyete
8. Ebeveynlik becerileri konusundaki yetersizlikler
9. Kişilik bozukluğu
10. Düşük eğitim seviyesi
11. Küçük yaşta anne-baba olma
12. Dışardan kontrol edilme
13. Kuşaklar arası taşınan kötü davranış, aile içi şiddet
14. Çocuklara karşı daha az empatik olma
15. ocuk tutumlarına olumsuzluk yükleme
16. Çocuklara olan bağlılığının zarar görmesi
17. ocuk gelişimi konusunda yeterli donanıma sahip olunamama

Çocuğun zellikleri:

1. Yaşının küçük olması.

2. Zihinsel ve fiziksel yetersizlikler.
3. Uyumsuz ve zor bir mizacının olması, buna bağlı gelişen davranışlar.

Ailesel özellikler:

1. Düşük sosyoekonomik seviye
2. Tek ebeveyn olmak
3. Sosyal bakımdan yalıtılmış olma
4. Geniş aile
5. Aile üyeleri arasındaki bağların zayıf olması
6. Aile üyeleri arasındaki çatışmanın yoğunluğu (Gürgen, 2017, s. 29).

2.7. Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde konu ile ilgili olarak literatürde yer alan araştırma bulgularına yer verilmiştir.

2.7.1. Psikolojik Sağlamlık İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Çakmak (2018, ss. 2-40) tarafından yapılan araştırmada psikolojik sağlamlık düzeyinin duygusal tepkiselliğe ve bağlanma stiline etkisinin neler olduğunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul il merkezinde bulunan Arel üniversitesinde okuyan 177 erkek ve 207 kadın olmak üzere toplamda 384 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bireylerin cinsiyetlerinin duygusal tepkiselliği etkilemediği ve aralarında anlamlı bir farkın olmadığı, 3. Sınıfta olan öğrencilerin duygusal tepkisellik puanlarının diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu, en düşük puan ise 1. sınıf öğrencilere ait olduğu, bireylerin duygusal tepkisellerinin daha düşük oranda olduğu, duygusal tepkisellik puanı en yüksek olan gruptan biri de kardeşi olmayana öğrencilerin olduğu, kardeşi olanların tepkisellik düzeylerinin birbirine yakın düzeyde görüldüğü, demokratik aile düzeyi olan bireylerin tepkisellik puanlarının daha düşük olduğu rapor edilmiştir.

Saka (2017, ss. 50-52) tarafından yapılan araştırma birbirinden farklı yapılara sahip olan aile bireylerinin psikolojik sağlamlık ve öz yeterlilik düzeylerinin değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Karabük ilinde yaşayan 76 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda %70'inin çekirdek aile olduğu,

çekirdek aile yapısı olan bireylerin sosyal ve öz-yeterlilik düzeylerinin yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Özgen (2017, s. 1) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağında yaşanan ruhsal travmaların anne baba tutumları üzerindeki yordayıcılığının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 902 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda anne babaların çocuklarına karşı olan tutumlarının kendi çocukluk çağında yaşadıkları travmalardan ve tutumlardan kaynaklandığı rapor edilmiştir.

Sağır (2017, s. 9) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağı travmaları ile şizofreni bağlanma stillerinin ilişkisinin araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmaya 90 birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda her iki grup arasında araştırmanın alt boyutları kapsamında anlamlı farklılıkların olduğu rapor edilmiştir.

Öznur (2017, s. 6) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağı travmaları bakımından anti sosyal kişilik bozukluğu ve psikopatoloji düzeylerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 100 erkek birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda vaka gurubunun intihar girişim düzeyinin daha yüksek olduğu test edilmiştir.

Azıklı (2017, ss. 100-106) tarafından yapılan araştırmada ergen bireylerin psikolojik sağlamlık durumlarının bazı demografik ve duygusal zekâ bakımından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul il merkezinde olan iki farklı liseden toplam 215 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin psikolojik sağlamlık ile duygusal zekâları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, gelir durumu açısından gruplar arasında anlamlı farkların olmadığı, ailenin kaçınıcı çocuğu olma değişkeninin bu durumu etkilemediği, ailesinde kronik ruhsal bir rahatsızlığı olan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeyinin yüksek olduğu, aile içi şiddet açısından psikolojik sağlamlık puanı açısından anlamlı farklılıkların olmadığı, anne eğitiminin gruplar arasında farklılık oluşturmadığı rapor edilmiştir.

Gündüz-Algünerhan (2017, s. 9) tarafından yapılan araştırmada 12 ve 14 yaşlarında olan ergen bireylerin algıladığı anne-baba tutumlarının psikolojik sağlamlık ve benlik algısı bakımından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 250 birey gönüllü olarak dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda ebeveyn tutumlarının ile benlik algısı ve psikolojik sağlamlığa etkisinin olduğu, demografik özelliklerin psikolojik ve benlik algısı üzerinde etkisinin olmadığı rapor edilmiştir.

Sezgin (2016, s. 7) tarafından yapılan araştırmada üniversitede öğretim gören öğrencilerin dindar olma ve psikolojik dayanıklılık seviyelerinin gözlemlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Dicle Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde eğitim almaya devam eden öğrenciler dâhil edilmiştir. Araştırmanın veri toplama aşamasında ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda üniversitede öğretim gören öğrencilerin psikolojik dayanıklılık seviyelerinin yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Dindarlık basamaklarına göre üniversitede öğretim gören öğrencilerin büyük bir kısmının inanca sahip olduğu, dini bilgi seviyelerinin yüksek derecede çıktığı, his ve etki düzeyinde ise orta miktarının üzerine çıkıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra kadın bireylerin psikolojik dayanıklılık seviyelerinin erkeklere göre daha az miktarda çıktığı, erkek bireylerin ise dindarlığın etki ve his basamaklarındaki seviyelerinin kadın bireylerden daha az miktarda çıktığı bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi artmaya devam ettikçe psikolojik dayanıklılık seviyesi de artmaya devam ederken, baba eğitim durumuna göre psikolojik dayanıklılığın farklılık göstermediği elde edilmiştir. Son basamakta ise psikolojik dayanıklılık boyutları ile dindarlık durumunun his düzeyi arasında olumlu yönde anlam kazanan bir bağlantı ortaya çıkmıştır.

Açıkgöz (2016, s. 5-6) tarafından yapılan araştırmada tıp fakültesinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile mutluluk düzeyleri ve mizah tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı içerisinde Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi olan 208 kadın ve 185 erkek olmak üzere toplam 393 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın veri toplama

aşamasında Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Mizah Yaşantıları Ölçeği ile Mutluluk Ölçeği Kısa Formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmada akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun yanında öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile mizah tarzlarının aile yapısı, baba eğitim düzeyi ve öğrenim görülen sınıf düzeyine göre bazı farklılıklar gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Topbay (2016, s. 1) tarafından yapılan araştırmada ortaokul düzeyindeki bireylerin aile işlevleri ve algılanan sosyal destek bakımından sosyal sağlamlığının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul il merkezinde yaşayan 93 kadın ve 95 erkek olmak üzere toplamda 188 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda aile gelir durumunun öğrencinin psikolojik sağlamlık düzeyine etkisinin olmadığı rapor edilmiştir.

Sezgin (2016, s. 54) tarafından yapılan araştırmada üniversite düzeyinde öğrenim görenlerin dindarlık psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 615 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin çok düşük oranda olan kısmının dini inanç boyutunun düşük olduğu rapor edilmiştir.

Güngörmüş ve diğerleri (2015, s. 1) tarafından yapılan araştırmada üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğretim gören öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ve bunlara etki eden etkenleri bulmak amaçlanmıştır. Araştırmaya hemşirelik bölümünde öğretim gören öğrencilerin hepsi, toplamda 555 öğrenci dahil edilmiştir fakat araştırmayı kabul etme arzusunda 437 öğrenci bulunduğu için sadece bu öğrenciler araştırılma içeriğine alınmıştır. Araştırmanın veri toplama aşamasında Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu ve Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrenci psikolojik sağlamlık düzeylerinin orta miktarda yer aldığı, geldikleri coğrafi bölgenin, sosyoekonomik durumun, cinsiyetin, babaların eğitim düzeylerinin

ve tespit edildikleri toplumsal desteğin psikolojik sağlamlığa etki gösterdiği bulunmuştur.

Arslan (2015a, s. 47) tarafından yapılan araştırmada sosyal bağlılık, psikolojik sağlamlık, psikolojik istismar aidiyet duygusu arasındaki ilişkinin neler olduğunun araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmaya 102 erkek ve 177 kadın olmak üzere toplamda 279 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda aidiyet duygusunun ve sosyal bağlılığın psikolojik sağlamlık açısından önemli olduğu, çocukluk çağındaki yaşanan istismarın sosyal bağlılık ile ilişkili olduğu, aynı şekilde psikolojik sağlamlık ile aidiyet duygusunun da ilişkili olduğu, çocukluk dönemindeki istismarın etkisini azaltmak için aidiyet duygusunun önemli bir etkiye sahip olduğu rapor edilmiştir.

Arslan (2015b, ss. 73-82) tarafından yapılan araştırmada ergen bireyler de psikolojik sağlığın bireysel koruyucu faktörünün incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Isparta il merkezinde olan farklı ortaokul ve liselerde 12, 11, 10, 9, 8. Sınıflarda okuyan 259 erkek ve 217 kadın olmak üzere toplam 476 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bireylerin benlik saygısı, öz yeterlilik ve pozitif duyguların psikolojik sağlamlık açısından önemli bir etkiye sahip olduğu, öz yeterlilik ile psikolojik sağlamlığın olumlu duygular arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu rapor edilmiştir.

Arslan ve Balkıs (2015, s. 9) tarafından yapılan araştırmada ergen bireylerde problemleri davranışlar, duygusal istismar, psikolojik sağlamlık ve öz yeterlilik arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlanmıştır. Araştırmaya Isparta ilinde farklı liselerde eğitim alan 146 erkek ve 184 kadın olmak üzere toplamda 331 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda psikolojik sağlamlığı anne ve babanın çocuğa karşı olan problem davranış ve duygusal istismarın etkilediği, ebeveynlerden algılanan öz yeterlilik, duygusal istismarın ve psikolojik sağlamlığın problem davranışını yordadığı rapor edilmiştir.

Eraslan-çapan ve Arıcıoğlu (2014, s. 70) tarafından yapılan araştırmada yordayıcı olarak affediciliğin psikolojik sağlamlığa etkisinin neler olduğunun belirtilmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Denizli il merkezinde olan

Pamukkale üniversitesinden 104 erkek ve 264 kadın olmak üzere toplam da 368 birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda affedicilik durumu ile psikolojik sağlamlık düzeyi arasında olumlu bir ilişkinin bulunduğu rapor edilmiştir.

Oktan vd., (2014, s. 140) tarafından yapılan araştırmada psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlığın yordanmasındaki etkisinin neler olduğunun araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmaya 149 erkek ve 301 kadın olmak üzere toplam 450 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlıkla negatif yönde ilişkili olduğu, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha düşük olduğu rapor edilmiştir.

Erarslan (2014, ss. 35-40) tarafından yapılan araştırmada üniversite düzeyinde öğrenim gören bireylerin depresif belirtiler ile psikolojik sağlamlık ve yaşam memnuniyeti açısından pozitif dünya görüşü, benlik kaygısı ve umut etme durumunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Türkiye’de eğitim veren farklı üniversitelerden 610 üniversite öğrencisi dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda depresif belirtiler ile psikolojik sağlamlık düzeyini pozitif benlik algısının olumlu düzeyde etkilediği, pozitif dünya görüşünü psikolojik sağlamlığının yordadığı, pozitif gelecek algısının psikolojik sağlamlığı etkilediği, pozitif benlik algısının yaşam memnuniyetini etkilediği ve aracı role sahip olduğu rapor edilmiştir.

Bolat (2013, ss. 2-80) tarafından yapılan araştırmada üniversite düzeyinde eğitim alan bireylerin öz yeterlilik ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin belirtilmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Konya il merkezinde ve ilçesinde olan Ereğli kemal akman üniversitesi ile Necmettin Erbakan üniversitesinde okuyan 479 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bireylerin psikolojik sağlamlık ve öz anlayışlılık boyutlarında girişimci olma, güçlü olma iletişim ve iyimser olma durumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu, cinsiyetin öz anlayış puan ortalamasını etkilemediği, erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla iyimser olma düzeylerinin daha düşük olduğu, iyimser olma düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığı, sınıf düzeyine göre

girişimci olma, güçlü olma ve iyimser olma alt boyutlarının farklılaşmadığı rapor edilmiştir.

Lamiser-Atik (2013, ss. 55-60) tarafından yapılan araştırmada orta öğretim düzeyinde öğrenim gören bireylerin psikolojik sağlık ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkide iç görünün ve öz yansıtmanın etkisinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 568 lise öğrencisi dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda iç görü sahibi olmanın anlamlı bir fark oluşturmadığı, bireylerin %5.1'inin okuma yazma bilmediği, %50.3'ünün ilkokul mezunu olduğu, cinsiyet değişkeninin iç görüye ihtiyaç duyma düzeyine etki etmediği test edilmiştir.

Özer ve deniz (2013, s. 1241) tarafından yapılan araştırmada yükseköğrenim kurumlarında öğrenim gören bireylerin psikolojik sağlık ve duygusal zekalarının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 766 birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ile duygusal zeka alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu rapor edilmiştir.

Gündaş (2013, ss. 58-66) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören bireylerin psikolojik sağlamlığın yordayıcı olarak bağlanma stilleri ve benlik kurgusunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 386 erkek ve 376 kadın olmak üzere toplamda 764 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre psikolojik sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğu, bireylerin sınıf düzeylerinin psikolojik sağlık düzeyine etki etmediği, kardeş sayısının da psikolojik sağlamlığa etki etmediği, benlik bakımında ise kadın bireylerin lehine bir sonuç çıktığı, benlik kurgularının sınıf düzeylerine göre farklılaştığı ve anlamlı bir farkın bulunduğu, cinsiyet değişkeninin bağlanma stillerini etkilediği, benlik kurgusunun psikolojik sağlık düzeyini etkileyen yordayıcı olduğu rapor edilmiştir.

Eryılmaz (2012, ss. 65) tarafından yapılan araştırmada üniversite düzeyinde öğrenim gören bireylerin psikolojik sağlamlığı yordama da benlik kaygısı,

yaşam doyumu, kontrol odağının ve iyimserlik açısından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Muğla il merkezinde olan Sıtkı koçman üniversitesinde okuyan 281 erkek ve 346 kadın olmak üzere toplam 627 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin bölümlerinin psikolojik sağlamlık düzeyine etki etmediği rapor edilmiştir.

Yılmaz ve Sipahioğlu (2012, s. 928) tarafından yapılan araştırmada çeşitli risk gruplarında bulunan ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının incelenmesini amaçlanmıştır. Araştırmaya Aksaray'a ilinde yaşayan 499 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda cinsiyet ve okul türüne göre anlamlı birer farkın olmadığı rapor edilmiştir.

Polat-Balcı (2011, s. 5) tarafından yapılan araştırmada madde kullanım bozukluğu bulunan bireylerin çocukluk çağı travmalarının bağlanma ile ilişkisinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya madde kullanan bireylerde çocukluk çağı travma düzeyinin %60 oranda yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Çataloğlu (2011: 5-18) tarafından yapılan araştırmada ergen bireylerin madde kullanmayan ve kullananlar açısından aile işlevleri ve psikolojik sağlamlık bakımından karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmaya İzmir ilinde bulunan Bornova ilçesinde 25 lisenin 9. Sınıflarında öğrenim gören 6322 birey dâhil edilmiştir. Araştırma da 750 ergen birey araştırmanın doğru sonucu vermesi açısından değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Araştırmanın sonunda bireylerin %36.9'unun erkek olduğu, %63.1'inin kadın olduğu, bireylerin yaşlarının ortalamasının %15.22'olduğu, %35.5'inin sigara ve alkolü ayda bir veya daha sık kullandığı, %21.6'sının sigara kullandığı, %2.2'sinin uyuşturucu zararlı madde kullandığı, %40.1'inin alkol kullandığı, %1.2'sinin uçucu madde kullandığı, %1.2'sinin esrar kullandığı, %0.5'inin eroin kullandığı, %0.7'sinin uyuşturucu haplardan kullandığı, %0.5'sinin kokain kullandığı, alkole 10 ve öncesinde yaşlarda başladığı, zararlı madde kullanımına ise 15 yaş ve sonrasında başladığı, en az madde kullanımının meslek liselerinde olduğu, en sık kullanılan okul türü ise özel liselerin olduğu, erkek bireylerde eğitimsel beklentiler, problem çözme, ev içi ilişkiler ile

ilgilenme, çevresel etkinliklere katılma alt ölçeklerinde erkeklerin puan oranının daha yüksek çıktığı rapor edilmiştir.

Bahadır (2009, s. 7) tarafından yapılan araştırmada sağlık bölümünde okuyan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Hacettepe üniversitesinde okuyan 342 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda tedavi edilmesi gereken bir rahatsızlığı olan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeyinin düşük olduğu, anne baba eğitimi düzeyi düşük olan bireylerin ise psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek olduğu, bireylerin psikolojik sağlamlık puanlarını anne baba birlikte yaşama, anne baba vefatı, madde kullanımı, anne baba çalışma durumu, duygusal paylaşımlar, stresli hayat ve ailedeki kronik hastalık durumlarının etkilediği rapor edilmiştir.

Öz ve bahadır-yılmaz (2009, s. 2) tarafından yapılan araştırmada ruh sağlığının korunması bakımından psikolojik sağlamlığın incelenmesini amaçlamıştır. 2009 tarihinde yapılan bu araştırmada bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin korunması bakımından zararsız bir şekilde kurtulmaları için çalışmaların yapılması gerektiği ve bunların yararlı olduğu test edilmiştir.

Önder ve Günay (2008, ss.192-197) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim 8. Sınıf düzeyinde öğrenim gören bireylerin psikolojik sağlamlığının farklı değişkenler bakımından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul il merkezinde yaşayan ve okuyan 63 kadın ve 35 erkek olmak üzere toplam 98 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bireylerin %6.0'ının okur yazar olduğu, %76.5'inin ortaokul ve ilkokul mezunu olduğu, psikolojik sağlamlık düzeyi ile kendilik kavramı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, cinsiyete göre psikolojik sağlamlık düzeyinin farklılık gösterdiği, kadın bireylerin erkeklere göre psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2.7.2.Mizaç İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Ulaş (2017, s. 5) tarafından yapılan araştırmada psikoloji bölümünde eğitim alan bireylerin meslek seçme durumları ile çocukluk çağı travmaları ve mizaç özelliklerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada kontrol gurubu ve çalışma gurubu oluşturulmuştur. Doğa bilimleri fakültesi ve mühendislik fakültesinde okuyan 44 kontrol gurubu olduğu, psikoloji bölümünde yer alan 41 birey ise çalışma gurubunu oluşturmuştur. Araştırmanın sonunda kendi kendine faydalı olma, vicdanlı olma ve temiz kalpli olma ölçeklerine bakıldığında gruplar arasında anlamlı bir farkın bulunduğu, çocukluk çağı travmaları incelendiğinde herhangi bir farkın bulunmadığı, vicdanlı olma, kendine yararlı olma ve temiz kalpli olma ölçek puanlarının psikoloji bölümünde okuyan öğrencilerde daha yüksek olduğu, psikoloji bölümündeki öğrencilerin yaşadığı bazı çocukluk çağı travmalarında karakter ve mizaç özelliklerine etkili olduğu ama meslek seçiminde herhangi bir ilişkisinin bulunmadığı rapor edilmiştir.

Ak ve diğerleri (2017, s. 33) tarafından yapılan araştırmada bireyin girişimde bulunduğu intiharın karakter ve mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin majör depresif bozukluk durumunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya intihar girişiminde bulunan 85 birey ve 70 majör depresif bozukluğu olan birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda intihar girişiminde bulunan bireylerin karakter özelliklerinin düşük olduğu, ödül bağıllık durumunun düşük olduğu, iş birliği yapma durumunun düşük olduğu, bu kişilerin depresyon gibi stres yaratıcı durumlarda umutsuz ve karamsar olduğu, tepki verirken zarar verici ve karamsar olduğu tespit edilmiştir.

Dinç (2017, s. 7) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören bireylerin internet bağımlılığının mizaç özelliklerine ve bağlanma stillerine etkisinin neler olduğunun araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul il merkezinde eğitim alan 790 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda internet kullanımı duygusallık ve online cinsellik için anlamlı olduğu, bireylerin oranlarının online kumar oynama durumlarını yordadığı tespit edilmiştir.

Yılmaz vd., (2015, s. 103) tarafından yapılan araştırmada dokuz tip mizaç modeli ile affektif mizaç ve kişilik modeli arasındaki ilişkinin neler olduğunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 206 birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda DTMÖ boyutlarında anlamlı ilişkilerin bulunduğu rapor edilmiştir.

Aytar vd., (2014, s. 237) tarafından yapılan araştırmada anne kişilik özelliklerinin çocuğun mizaç özelliklerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmaya Ankara Sincan'da yaşayan 110 anne dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda annelerin kişilik özellikleri ve yapılarının çocukların mizaçlarını etkilediği, annelerin kişilik özelliklerinde öğrenim düzeyi ve yaşı etkili olduğu tespit edilmiştir.

Güney vd., (2013, s. 362) tarafından yapılan araştırmada gençlerde ve ergen yetişkinlerde hiperaktivite bozukluğu ve dikkat eksikliğinin karakter ve mizaç özelliklerinin neler olduğunun belirtilmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 37 genç ve ergin birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda iş birliği yapma puanlarının düşük olduğu, kendini yönetme düzeyinin düşük olduğu rapor edilmiştir.

Bozkurt-zincir vd., (2012, s. 160) tarafından yapılan araştırmada karakter ve mizaç özelliklerinin sigara bağımlısı olan bireylerdeki bağımlılık düzeylerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya nikotin bağımlısı olan 262 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda sigarayı bırakmayan bireylerin sigarayı bırakan bireylere göre yaşı daha düşük olduğu, sigara içen ile içmeyenlerin sigara miktarının anlamlı farklılık göstermediği, sigara bağımlısı olan bireylerin psikolojik açıdan da incelenmesi gerektiği rapor edilmiştir.

Keskin vd., (2011, s. 204) tarafından yapılan araştırmada sağlık alanında çalışan bireylerin mizaç ve öfke özelliklerinin belirtilmesini amaçlamıştır. Araştırmaya ege üniversitesi tıp fakültesi hastanesinde çalışan 29 erkek ve 66 kadın olmak üzere toplam 95 birey gönüllü olarak dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bireylerin %41.2'sinin çoğunlukta 20-24 yaş arasında olduğu, %58.9'unun evli olduğu, %30.5'inin bekâr olduğu, %21.0'ının

üniversite mezunu olduğu, %31.6'sının ilköğretim mezunu olduğu, %16.8'inin yüksekokul mezunu olduğu, %77.6'sının psikolojik destek yardımı almadığı, %22.4'ünün psikolojik destek yardımı aldığı, sağlık personellerinin hastalara yaklaşım biçimlerinin %71.4'ünün ılımlı ve anlayışlı yaklaştığı, %28.6'sının öfkeli ve sert davrandığı, %12.2'sinin psikolojik destekle birlikte ilaç da kullandığı, 40 yaş üzerinin yenilikçi, kendini yenileme ve yeni şeylerin arayışında olma durumunun düşük olduğu, %4.1'inin kendini yetersiz bulduğu, cinsiyete göre de anlamlı farklılık görülmediği tespit edilmiştir.

Erdem vd., (2010, s. 113) tarafından yapılan araştırmada antisosyal kişilik bozukluğu olan bireylerin şiddet suçu düzeyine göre karakter özellikleri ve mizaç özelliklerinin incelenmesini belirtmesini amaçlanmıştır. Araştırmaya 28 ağır şiddet gurubu ve 26 hafif şiddet gurubu dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda ağır şiddet gurubunun diğer guruplardan puanının yüksek olduğu, ağır ceza gurubunun karakter ve mizaç özellikleri bakımından diğerleri tarafından ayrıştığı rapor edilmiştir.

Totan vd., (2010, ss. 19-43) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adayı olan bireylerin karakter, kimlik ve mizaç özelliklerinin belirtmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İzmir ilinde bulunan dokuz eylül üniversitesinde sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan 92 erkek ve 163 kadın olmak üzere toplam 256 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda erkek bireyler kadın öğretmen adaylarına göre zarar görmeden kaçınma durumlarının kadın bireylerden daha düşük olduğu, kadın öğretmen adaylarının erkek bireylere göre iş birliği yapma ve ödül bağımlılığının daha yüksek olduğu, erkek ve kadınların arasında kimlik ölçeği alt boyutunda kolektif kimlik, sosyal kimlik ve kişisel kimlik durumlarında cinsiyete göre anlamlı bir farkın bulunmadığı, kendini yönetme ölçeğinde bölümlere göre farklılık olduğu, sosyal kimliğinin bölümlere göre bir farkının olmadığı, bölümler dikkate alınarak incelendiğinde kolektif kimlik ve kişisel kimlik alt boyutlarında anlamlı bir fark oluşturduğu rapor edilmiştir.

Yüncü vd., (2009, ss. 5-10) tarafından yapılan araştırmada madde kullanan ve bozukluğu olan ergen bireylerin mizaç ve psikopatoloji durumlarının

incelenmesini ve kontrollü bir çalışma sonucunda sonuçları belirtmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya İzmir ilinde bulunan ege üniversitesi madde bağımlılığı araştırma hastanesinde %88.5'i erkek olarak dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda %93.2'sinin sigara kullandığı, %100 alkol kullandığı, %36.4'ünün alkol kullandığı, %47.7'sinin esrar kullandığı, %2.3'ünün uyarıcı madde kullandığı, %13.6'sını uçucu madde kullandığı, %68.2'sinin ailesinde madde kullananın olmadığı, %31.8'sinin ailesinde madde kullananların olduğu, bireylerin aileleri incelendiğinde ise baba ve annelerinde duygu durum bozukluğunun bulunduğu ve bu oranın babalarda %22.7 annelerde ise %43.2 olduğu, bireylerin babalarının %20.4'ünün psikiyatrik bozukluk durumunun olduğu, ergen bireylerin ailelerinde ikinci eksen sıklık durumunun %59.1 olduğu, ailesinde madde kullanım bozukluğu olmayan bireyler ile olan bireyler arasında anlamlı farklılıklar olduğu rapor edilmiştir.

Arkar (2008, s. 15) tarafından yapılan araştırmada Cloninger'in karakter ve mizaç boyutları ile kişilik bozuklukları arasındaki bağın incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya dokuz eylül üniversitesi hastanesinde tedavi gören 179 erkek ve 365 kadın birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda karakterin yeterince gelişmemiş olması kişilik bozukluklarının tümünü etkilediği belirtilmiş, bunun yanında karakter özerliklerinin gelişmişlik düzeylerinin kişilik bozukluklarının şiddetini belirlediği rapor edilmiştir.

2.7.3. Çocukluk Çağı Travmaları İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Bedirhanbeyoğlu (2018, ss. 7-44) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağı travmalarının bilişsel duygu düzenleme yöntemleri ile riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul ilinde üniversite düzeyinde eğitim alan 470 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda riskli davranışlar ile çocukluk çağı travmalarının birbiri ile pozitif yönde ilişkili olduğu, duygu düzenleme ise negatif ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu, intihar ve duygusal istismar açısından da etkili olduğu rapor edilmiştir.

Abalı (2017, s. 5) tarafından yapılan araştırmada çocukluk döneminde yaşanan travmatik olayların yaşam kalitesi üzerine evlilikte çift uyumu üzerine etkisinin neler olduğunun belirtilmesini amaçlamıştır. Araştırmaya internette uygulanan anketler ile 100 erkek ve 132 kadın birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda evlilikteki uyum düzeyini çocuklukta yaşanan olaylar ve travmaların etkilediği, çocukluk çağındaki travmaların yaşam kalitesini de negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Akşahin (2017, s. 5) tarafından yapılan araştırmada alkol ve madde bağımlısı olan bireylerin çocukluk çağı travmalarının etkilerinin neler olduğunun belirtilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 60 madde veya alkol bağımlısı birey ve 50 sağlıklı birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bağımlı bireylerin şiddet düzeyleri azaldıkça travma şiddet düzeylerinin artış gösterdiği, çocukluk döneminin geçirildiği yer, eğitim düzeyi, yetiştirilme biçiminin gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu rapor edilmiştir.

Şimşek (2017, s. 3) tarafından yapılan araştırmada bireylerde saldırganlık düzeyleri ve çocukluk çağı travmalarının arasındaki ilişkinin neler olduğunun araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmaya %52 kadın ve %48 erkek dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda saldırganlık düzeyi ile çocukluk çağı travmaları arasında pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğu rapor edilmiştir.

Isgandarlı (2017, ss. 35-41) tarafından yapılan araştırmada panik bozukluk tanısı konan hastalarda otomatik düşünceler ve çocukluk çağı travmaları bakımından ilişkisinin neler olduğunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 30 sağlıklı ve 30 panik bozukluğu olan 60 birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda hasta olan bireylerin %43.3'ünün erkek olduğu, %46.7'sinin kadın olduğu, katılımcıların %53.3'ünün 30 yaş ve üzerinde olduğu, %60'ının lisans mezunu olduğu, %16.7'sinin orta öğretim kurumlarından mezun olduğu, %56.7'sinin lisansüstü eğitim kurumlarından mezun olduğu, %80'nin bekâr olduğu, panik bozukluğu olan bireylerin evliliklerinde sorun yaşadığı, %46.7'sinin daha önceden psikolojik destek gördüğü, bireylerin genel ekonomik durumunun iyi düzeyde olduğu, yaşı

ilerleyen bireylerin olumsuz düşünme düzeylerinin daha yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Yedilioğlu (2017, s. 1) tarafından yapılan araştırmada yetişkin bireylerde bağlanma türlerinin kaygı, romantik ilişkiler, travma ve depresyon ile ilişkisinin neler olduğunun araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmanın sonunda dışsal ilişki kontrolü, kendine güvenme ve ilişki gerginliği açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olmadığı rapor edilmiştir.

Gürgen (2017, ss. 3-76) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağı travmalarının ve duygu durum bozukluklarının alkol kullanım düzensizliğine etkisinin neler olduğunun araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmaya madde kullanan, alkol kullanım bozukluğu bulunan ve psikoz ek tanısı olmayan ve gönüllü olarak katılan 37 birey dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan kontrol gurubundaki bireylerin %89.2'sinin erkek olduğu, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin %91.9'unun erkek olduğu, %18.9'unun bekar olduğu, alkol kontrol gurubundaki bireylerin %8.1'inin düzenli bir çalışma hayatının olduğu, ailesinde alkol kullananların oranının %48.6 olduğu, alkol bağımlısı olan bireylerin %89.2'sinin çocukluk çağı travması olduğu, kontrol gurubunda ise bu oran %48.6 düzeyinde olduğu, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin %27'sinin cinsel açıdan istismara uğradığı, %43.2'sinin fiziksel istismara uğradığı, kontrol gurubunda cinsel istismara uğrayan bireylerin %5.4 oranında olduğu, %18.9'unun fiziksel istismara uğradığı, %40.5'inin duygusal istismara uğradığı, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerde ise %75.7'sinin duygusal istismara uğradığı, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin genelinin çocukluk çağı travma düzeylerinin diğer kontrol guruba kıyasla oldukça yüksek olduğu ve olan gurubun bütün kategorilerde ölçek puanının yüksek düzeyde sonuç verdiği rapor edilmiştir.

Demirci (2016, s. 5) tarafından yapılan araştırmada obsesif kompulsif belirtiler ve çocukluk çağı travmalarının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 127 kadın ve 74 erkek olmak üzere toplam 198 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda BDÖ puanlarının düşük olduğu bireylerde

çocukluk çağı travma puanlarının yüksek düzeyde olduğu, obsesif kompulsif'in çocukluk çağı travmaları ile ilişkili olduğu rapor edilmiştir.

Sezer (2016, s. 9) tarafından yapılan araştırmada orta öğretim düzeyinde öğrenim gören bireylerin çocukluk çağı travmalarının anksiyete ve depresyon belirtilerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 145 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bireylerin 86'sında depresyona ilişkin belirtilerin görüldüğü test edilmiştir.

Yiğit ve erden (2015, s. 47) tarafından yapılan araştırmada genel psikolojik sağlık düzeyi ile çocukluk çağı travmalarının arasındaki ilişkinin neler olduğunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 430 birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda çocukluk çağına yaşananların hepsinin genel psikolojik düzeylerine etkisinin olduğu rapor edilmiştir.

Sözmez (2015, s. 1) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağı travmaları yaşayan bireylerin yaşam doyumlarının ve depresyon düzeylerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul il merkezinde yaşayan 75 birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda yaşam doyumu ile çocukluk çağı travmalarında negatif çocukluk çağı travmaları ile depresyon düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu rapor edilmiştir.

Ergin (2015, s. 7) tarafından yapılan araştırmada algılanan ebeveyn stilleri ile çocukluk çağı travmalarının suç işlemiş çocukların incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul farklı ilçelerinde yaşayan 64 çocuk dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda çocukluk çağı travmalarında en çok fiziksel istismar ve fiziksel ihmal düzeyinin yüksek olduğu, araştırma evrenindeki çocukların çok fazla çocukluk çağı travmalarını yaşadığı, çocukların %39'unun duygusal istismara maruz kaldığı, ebeveynlerin %26'sının çocuklarını şımartıcı davrandığı, %31.3'ünün otoriterle davrandığı, %17.2'sinin çocuklarını ihmal ettiği test edilmiştir.

Dengizek (2015, ss. 5-42) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağı travmalarının yetişkin bireylerde ebeveyn tutumlarına ve sergiledikleri

karakter özelliklerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmaya 3 ve 6 yaşındaki çocukların rehber öğretmenleri ile görüşülerek anket formlarının ailelere ulaşmasında yardımcı olunarak dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda çocukluk döneminde fiziksel ihmale maruz kalan kadın bireylerin kadınlığını reddettiği ve çocuklarına aşırı koruyucu yaklaştığı, karı koca geçiminde çocukken fiziksel ihmale maruz kalmış kadınların daha düşük olduğu, çocukken fiziksel ihtimale uğramış erkek (babalar) için ise demokratik davranma ölçek puanının daha düşük olduğu, ihmale maruz kalan erkeklerin eşlerine baskı yaptığı, geçimsiz davrandığı ve disiplinli olduğu, ihmale maruz kalmamış bireylerin ise ölçek puanlarının yüksek olduğu, çocukken fiziksel istismara uğramayan anne bireyler ile uğrayanların arasında herhangi bir anlamlı farkın olmadığı, baba ve annelerin tutumları gelir durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği, bireylerin evlen çeşidine göre karı koca geçimi- ev kadını olmayı reddetme ve baskı tutumları bakımından farklılık gösterdiği, demokratik davranma bakımından cinsiyete göre farklılık gösterdiği rapor edilmiştir.

Ertük (2014, s. 63) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağı travmaları, depresyon, stres bozukluğu ve disosiyatif yaşantı durumlarının şizofreni klinik özellikleri bakımından etkisinin neler olduğunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya şizofreni hastası olan 125 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda kontrol gurubunun psikolojik hastalık sıklığının daha yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Bulut (2014, ss. 30-36) tarafından yapılan araştırmada hiperaktivite bozukluğu ve dikkat eksikliği olan çocukların istismar ve ihmalin anne ve baba açısından ilişkisinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Ankara il merkezinde olan tıp fakültesinde ergen ve çocuk ruh ve hastalığı kliniğinde tedavi gören 110 çocuk ve ailesi dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bireylerin %27'sinin kadın olduğu, %73'ünün erkek olduğu, bireylerin anne ve baba eğitim durumlarının guruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı, katılımcıların aylık gelir durumunun da sonuçları ve gurupları etkilemediği, her iki gurupta da cinsel istismara uğrama oranlarının yüksek olduğu, şiddete

tanık olma durumlarının gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu, bu durumu cinsiyet değişkeninin etkilemediği rapor edilmiştir.

Güler (2014, s. 10) tarafından yapılan araştırmada şizofreni tanısı konan bireylerin çocukluk çağı travmalarının ne gibi etkilerinin olduğu incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 20 kadın ve 50 erkek olmak üzere toplam 70 şizofreni hastası dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda %55.7'sinin fiziksel istismar olduğu, %58.5'inin duygusal ihmal olduğu, %38.5'inin cinsel istismar olduğu, yaşanan bu travmaların çocukluk döneminde ağır şiddette olduğu, şizofreni hastalığının daha erken yaşta başladığı, bireylerin madde gibi zararlı madde kullanım düzeylerinin fazla olduğu, çocukluk çağında yaşanan travmalarla ilişkili olduğu rapor edilmiştir.

Çağatay (2014, s. 4) tarafından yapılan araştırmada üniversite düzeyinde eğitim gören bireylerin bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmaları düzeyleri ve kendini savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul ilinde bulunan Arel üniversite öğrencilerinden 425 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bağlanma kayıtsız ve saplantılı stilleri ile çocukluk çağı travma düzeyinin pozitif yönlü ilişki olduğu, korkulu ve güvenli bağlanmanın travma düzeyi ile ilgili ve birbirini irdilemediği, bireylerin kardeş sayısı, cinsiyet, ekonomik durumu ve yaşının travma düzeyinin bakımından farklılaştığı, anne baba vefat durumunun travma ve bağlanma stillerini etkilediği. Ve aralarında anlamlı bir ilişkinin olduğu rapor edilmiştir.

Ovalı (2013, ss. 50-59) tarafından yapılan araştırmada dikkat eksikliği hiperaktivite ve madde kullanım bozukluğu olan ergen bireylerde çocukluk çağı travmaları ve madde kullanım özellikleri ve algılanan sosyal yardımın incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul il merkezinde bulunan Bakırköy ruh hastalıkları hastanesinde tedavi gören 100 hasta dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda İstanbul da yaşayan bireylerin madde kullanım bozukluğu ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluk düzeyinin yüksek olduğu, zarar verme bakımından her iki grup arasında da bir farkın olmadığı, madde bağımlısı olanların intihar girişimi düzeyinin daha yüksek

olduğu, ailesinde ruhsal bozukluk olanların olmayanlara kıyasla fark bulunmadığı, alkol bakımından guruplar arasında farklılıklara ulaşılmadığı rapor edilmiştir.

Kaya ve çeçen (2013, ss. 387-397) tarafından yapılan araştırmada aile işlevinin ergen bireylerde çocukluk çağı istismarları bakımından yordayıcısı olan yaşantıların incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın sonunda Gaziantep il merkezinde farklı liselerde öğrenim gören 151 erkek ve 173 kadın olmak üzere 324 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda istismarların hepsinin arasında pozitif bir ilişkinin olduğu, bireylerin %69'unun duygusal istismar, %64'ünün fiziksel istismar, %10'unun cinsel istismara maruz kaldığı rapor edilmiştir.

Şahin-Demirkapı (2013, s. 94) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağı travmalarının kimlik gelişimine ve duygu düzenleme düzeylerine etkisinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 69 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda duygusal istismarın ve duygusal ihmalin cinsel istismardan daha yaygın olduğu tespit edilmiştir.

Ay (2013, s. 7) tarafından yapılan araştırmada şizofreni kliniği ile çocukluk çağı travmasının arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İzmir ilinde bulunana On Dokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesinde şizofreni hastası olan 100 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda çocukluk çağı travması yaşayan bireyler ile yaşamayan bireyler arsında farklılıklar olduğu, travma yaşayanların şizofreni hastalığının daha erken yaşlarda başladığı, hastalığın bazı dönemlerinde daha belirgin tepkilerinin olduğu, kendine zarar verme düzeyinin daha yüksek olduğu, çocukluk çağı travması olanların majör depresif bozukluğu olan bireylerin intihar etme düzeylerinin daha yüksek olduğu, çocukluk çağı travma öyküsü olanların görsel sanıları, işitsel sanıları, günahkarlık yada suçluluk sanıları, dinsel sanıları, düşünce okumasının daha yüksek olduğu, çocukluk çağı travmaları olan çocukların ileriki yaşlarında meydana gelen şizofreni hastalığının kliniği ile bağlantılı olduğu rapor edilmiştir.

Zeren ve diğerkleri (2012, s. 537) tarafından yapılan araştırmada üniversite düzeyinde eğitim alan bireylerin çocukluk çağı istismarlarının sıklığının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 150 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre istismar düzeylerinin daha düşük olduğu rapor edilmiştir.

Şahiner (2012, s. 122) tarafından yapılan araştırmada madde ve alkol bağımlılıklarının çocukluk çağı travmaları, sosyo-demografik özellikler ve başa çıkma yöntemlerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 90 kişi dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda alkol ve madde bağımlısı bireylerin cinsiyetlerine bakıldığında erkek bireylerin sayılarının fazla olduğu rapor edilmiştir.

Yargıç ve diğerkleri (2012, s. 278) tarafından yapılan araştırmada kendine zarar verme ve intihar girişimi bakımından çocukluk çağı travmalarının etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmaya 91 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda kendine zarar verme fiziksel istismar intihar ise duygusal istismar ile ilişkili olduğu test edilmiştir.

Kourt (2011, s. 2) tarafından yapılan araştırmada 18-24 yaşlarındaki üniversite düzeyinde ki öğrencilerin çocukluk çağı travmalarının utanç-suçluluk duyguları ile dissosiyatif yaşantılar bakımından ilişkisinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Bursa il merkezinde olan Uludağ üniversitesinde öğrenim gören 140 erkek ve 141 kadın olmak üzere 281 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda dissosiyatif yaşantıları çocukluk çağı travmalarının arttırdığı, suçluluk ve utanç duygularını dissosiyatif yaşantının etkilemediği rapor edilmiştir.

Çetinkaya (2011, s. 3) tarafından yapılan araştırmada eroin ve alkol bağımlısı olan erkeklerin çocukluk çağı travmalarının kişilik özelliklerine etkisinin neler olduğunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya AMATEM’de tedavi gören 227 birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda alkol ve madde bağımlısı olan bireylerin arasında fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Chasan (2010, s. 8) tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağı travması ilke alkol bağımlılığı arasındaki ilişkinin neler olduğunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul il merkezinde olan 100 birey rastgele yöntem ile dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda çocukluk çağı travması yaşayan bireylerin alkole bağımlı olma oranının daha yüksek olduğu, bireylerin fiziksel, cinsel ve duygusal istismara uğradığı böylece bireylerin alkole daha sık yöneldiği, ailesinde alkol kullanan bireylerin alkole daha erken ve daha çok bağlandığı rapor edilmiştir.

Şenkal (2010, s. 7) üniversite düzeyindeki bireylerin çocukluk çağı travmalarının bağlanma stillerine depresyon ve kaygı düzeylerine etkisinin neler olduğunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Ankara il merkezinde olan Hacettepe üniversitesinde okuyan 369 birey dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda çocukluk çağında yaşanan travmaların duygusal ihmalin daha fazla yaşandığı bunu yetişkinlikte etkili olduğu rapor edilmiştir.

Gülömür-Çınar (2010, ss. 35-47) tarafından yapılan araştırmada erkek bireylerde madde ve alkol bağımlılığının çocukluk çağı travmaları bakımından agresyon, öfke ve dürtüsellikle ilişkinin neler olduğunun belirtilmesini amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul ili Bakırköy ilçesinde bulunan AMATEM de tedavi gören 100 erkek dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda bireylerin %59'unda çocukluk çağı ihmali yada travması bulunduğu, hastaların 68'sinin madde bağımlısı olduğu, 50'sinin alkol bağımlısı olduğu, çocukluk çağı travması olanların olmayanlara oranla kötü alışkanlıklarının daha fazla olduğu, eğitim düzeyinin kötü alışkanlıklar bakımından etkili olduğu, eğitim düzeyi düşük olanların olmayanlara göre kötü alışkanlık düzeyinin daha yüksek oranda olduğu, ailesinde madde bağımlısı olanların çocukluk çağı travma öyküsünün olduğu, alkol bağımlısı olanların %48'inin ailesinde alkol kullananların olduğu, %11'inin ailesinde ise madde kullanımı olduğu, çocukluk çağı ihmali yada öyküsü olanların kavgaya karışma düzeyinin yüksek olduğu, her iki gurubunda kendine zarar verme olasılığının yüksek olduğu, çocukluk çağını kötüye kullanmış olanların öfke düzeyinin yüksek olduğu daha çabuk sinirlendiği tespit edilmiştir.

Aytan-Erdoğan (2009, ss. 48-52) tarafından yapılan araştırmada üniversite düzeyinde öğrenim gören bireylerin baş etme becerilerini geliştirmelerinde psikodramanın etkisinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 215 birey dâhil edilmiştir. Kontrol gurubu olarak 7 kadın, 3 erkek, deney gurubu olarak da 8 kadın 2 erkek oluşturulmuştur. Araştırmanın sonunda inkâr tutumları incelendiğinde kontrol ve deney gurubu arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, aktif başa çıkma durumları arasında da farkın ortaya çıkmadığı, başa çıkma olarak dine sığınma durumları arasında da farkın olmadığı, boş verme tutumlarını aynı sonuçları verdiği rapor edilmiştir.

Deniz (2006, ss. 89-95) tarafından yapılan araştırmada ergen bireylerde çocukluk çağı istismarları, bağlanma stilleri ve utanç-suçluluk durumları arasındaki ilişkinin neler olduğunun belirtilmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Konya il merkezinde olan Selçuk üniversitesinde farklı bölümlerde okuyan 241 kadın ve 325 erkek olmak üzere toplam 566 birey gönüllü olarak dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda çocukluk döneminde yaşanan istismarların ergen bireylerde kayıtsız bağlanma, korkulu bağlanma ve güvenli bağlanma gibi durumları oluşturduğu yaşanan bu istismarların arasında anlamlı bir farkın olduğu, suçluluk duygusunun ergenlerin bağlanma stillerine etkisinin olmadığı ve anlamlı bir fark oluşturmadığı rapor edilmiştir.

Aydın (2005, ss. 56-58) tarafından yapılan araştırmada üniversite düzeyindeki öğrencilerin çocukluk çağı travmalarının ve aile işlevlerinin ruhsal belirtilerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 220 kadın ve 265 erkek olmak üzere toplam 485 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda %5.1'inin 17-18 yaş aralığında olduğu, %50.5'sinin 21-22 yaşlarında olduğu, bireylerin babalarının eğitim düzeylerine bakıldığında %28.4'ünün orta okul mezunu olduğu, %23.6'sının üniversite mezunu olduğu, %9.2'sinin okur yazar olmadığı, anne eğitim durumu ise %28.9'sunun ilköğretim mezunu olduğu, %40.4'ünün okur yazar olmadığı, bireylerin %18.1'inin alkol kullandığı, %35.8'sinin sigara kullandığı, %0.66'sinin uyuşturucu kullandığı, erkeklerin %47.1'inin sigara kullandığı, %28.6'sının alkol kullandığı, kadınların %3.8'sinin alkol kullandığı, %19.1'inin sigara kullandığı, kadınların oranlarının erkek bireylere göre daha düşük olduğu, bireylerin gelir

durumunun %80.7'sinin orta düzeyde olduğu, erkek bireylerin %28.3'ünün eşik altı değere sahip olduğu, %55.5'inin borderline kişilik özelliğinin olduğu, bireylerin yaşının artmasıyla DES değerin azaldığı, cinsel ve fiziksel kötüye kullanımın dissosiyatif ve borderline özellikleri ile kıyasladığında kötüye kullanma ile belirti indeksi arttığı ve anlamlı bir ilişkinin bulunduğu rapor edilmiştir.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın modeli

Yapılan bu araştırmada üniversite öğrencilerinin mizaç özellikleri, psikolojik sağlamlık düzeyleri, algılanan anne-baba tutumu ve çocukluk çağı travması yaşama durumları arasındaki ilişkinin incelenmesinde “İlişkisel Tarama Modeli” kullanılmıştır.

3.2. Evren ve örneklem

Yapılacak olan bu araştırmanın evrenini Türkiye’de bulunan devlet üniversiteleri ile özel üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Mersin ilinde bulunan bir özel üniversitede öğrenim gören 384 öğrenciden meydana gelmiştir. Bilindiği gibi %95 güven aralığında gerçekleştirilen ve anlamlılık düzeyi 0.05 kabul edilen çalışmalarda evrendeki kişi sayısının 1.000.000’a kadar olduğu çalışmalarda örneklemden 384 olması gerektiği belirtilmektedir (Can, 2014). Bu kapsamda araştırmaya katılacak öğrenci sayısının evreni temsil edecek yeterlikte olacağı görülmektedir. Araştırmanın örneklem seçiminde basit yansız örneklem modelinden yararlanılmıştır.

3.3. Veri toplama araçları

Bu bölümde araştırmanın veri toplama aşamasında kullanılan kişisel bilgi formu ile veri toplama ölçeklerine ilişkin bilgilere değinilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan hasta yakınlarının sahip oldukları demografik özelliklerin belirlenmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır (Ek. A).

3.3.2. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ)

KPSÖ bireylerin kendilerini toparlayabilme potansiyellerini ve psikolojik sağlamlıklarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Ek. B). Ölçek Smith ve diğerleri (2008) tarafından geliştirilmiş ve Doğan (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. 5'li likert tipi 6 maddeden oluşan bu ölçek öz-bildirim şeklinde bir ölçme aracıdır. "Hiç uygun değil" (1), "uygun değil" (2), "biraz uygun" (3), "uygun" (4), "tamamen uygun" (5) şeklinde puanlanmaktadır. Bu 6 maddenin 2, 4 ve 6.maddeleri tersten kodlanmaktadır, ancak puanlama anahtarında öncelikle çevrilmesi gerekmektedir. Bu işlemden sonra alınan yüksek puanlar yüksek düzeyde psikolojik sağlamlığa, düşük puanlar ise düşük düzeyde psikolojik sağlamlığı göstermektedir. Ölçeğin Türkiye'deki üniversite öğrencilerinde nasıl bir faktör yapısı sergilediğini tespit etmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda toplam varyansın % 54'ünü açıklayan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar PSÖ-K'nin yeterli düzeyde geçerli olduğunu kanıtlar niteliktedir (Açıkgöz, 2016, ss. 34-35).

3.3.3. Ana Baba Tutumları Ölçeği

Araştırmada, bireylerin anne babalarının kendilerini yetiştirme tutumlarını nasıl algıladıklarını ölçmek amacıyla Kuzgun ve Eldeleklioğlu tarafından geliştirilen "Ana Baba Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır (Ek. C). Bu ölçek, 5 basamaklı likert tipli cevap anahtarıyla derecelendirilmektedir. Bu beş basamak şu seçeneklerden oluşmaktadır; "hiç uygun değil", "pek uygun değil", "biraz uygun", "uygun" ve "çok uygun". Bu ölçekte "demokratik", "otoriter" ve "koruyucu-istekçi" tutumları ölçen 3 alt ölçek vardır. Ölçek; 15 madde "demokratik", 10 madde "otoriter" ve 15 madde "koruyucu istekçi" olmak üzere toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Demokratik tutumu ölçen maddeler; 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37 ve 39. maddelerdir. Otoriter anne baba tutumunu ölçen maddeler; 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38

ve 40. maddelerdir. Koruyucu-istekçi anne baba tutumunu ölçen maddeler, 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33 ve 34. maddelerdir. Ana Baba Tutum ölçeğinin güvenirliği, ölçeği oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpa) hesaplanarak belirlenmeye başlanmıştır. Ölçeğe ilişkin iç tutarlılık ve kararlılık katsayıları şöyledir: Demokratik tutumun iç tutarlılık katsayısı 0.89 ve kararlılık katsayısı 0.92. Otoriter tutumun iç tutarlılık katsayısı 0.78 ve kararlılık katsayısı 0.79. Koruyucu-İstekçi tutumun iç tutarlılık katsayısı 0.82 ve kararlılık katsayısı 0.75'tir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005; Aktaran: Karasan, 2015, s. 26).

3.3.4. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)

Ölçek, Bernstein ve diğerleri (1994) tarafından geliştirilmiş, Aydemir ve Köroğlu (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır (Ek. D). Ölçek üç tanesi travmanın inkârını ölçen maddeler olmak üzere toplam 28 maddeden oluşmakta ve katılımcılar her bir maddeyi 5'li Likert tipi ölçek üzerinde (1=hiçbir zaman, 2=nadiren, 3=kimi zaman, 4=sık olarak, 5=çok sık) derecelendirmektedirler. Ölçek puanlarının hesaplanmasında önce olumlu ifadelerden (madde 2, 5, 7, 13, 19, 26, 28) elde edilen puanlar ters çevrilir (örneğin, 1 puan 5 puana, 2 puan 4 puana döndürülür). Beş alt puanın toplamı Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ) toplam puanını verir. Alt puanlar 5-25, toplam puan 25-125 arasındadır. Olumlu ifade olmasına rağmen minimizasyonla ilgili (madde 10, 16 ve 22) maddelerin puanlarını ters çevirmeye gerek yoktur. Çünkü bu üç madde sadece travmanın inkârını ölçmekte ve toplam puanı etkilememektedir. Minimizasyon puanını hesaplamak için bu üç maddenin her birinden alınan sadece 5 puan (en yüksek) cevapları hesaba katılır ve bunların hepsi 1 puan olarak sayılır. Bunların toplanması ile 0-3 puan arasında bir minimizasyon puanı elde edilir. Duygusal (emosyonel) istismar 3, 8, 14, 18, 25 numaralı maddelerle, fiziksel istismar 9, 11, 12, 15, 17 numaralı maddelerle, fiziksel ihmal 1, 2, 4, 6, 26 numaralı maddelerle, duygusal (emosyonel) ihmal 5, 7, 13, 19, 28 numaralı maddelerle, cinsel istismar 20, 21, 23, 24, 27 numaralı maddelerle değerlendirilmektedir (Aydemir ve Köroğlu, 2012; Aktaran: Şenkal, 2013, s. 62).

3.3.5. Temps-A Mizaç Ölçeği

Mizaç Ölçeği (Temps-A), Hagop A. Akiskal tarafından 1997 yılında geliştirilmiştir. Ölçek bireylerde depresif, hipertimik, sinirli, siklotimik ve endişeli gibi baskın affektif mizaçları değerlendirmek üzere kullanılmaktadır. Başta duygu durum bozukluğu olan tüm psikiyatrik hasta grupları ve sağlıklı topluma değerlendirmede kullanılmaktadır. Ölçek, Evet/Hayır biçiminde değerlendirilmek üzere toplam 99 maddeden oluşur ve baskın depresif (18 madde), siklotimik (19 madde), hipertimik (20 madde), sinirli (18 madde) ve endişeli (24 madde) mizaç özelliklerinin varlığını belirlemek üzere hazırlanmıştır. Dokuz sayfalık kendini değerlendirme formundan oluşmaktadır. Her madde için evet yanıtı 1, hayır yanıtı 0 olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarının toplam puanı madde puanlarının toplanmasıyla elde edilir. Ölçeğin alt boyutlarının kesme puanları depresif için 13, siklotimik için 18, hipertimik için 20, sinirli için 13 ve endişeli için 18 olarak elde edilmiştir (Güzel, 2016: 31).

3.4. Çalışma Verilerinin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Katılımcıların ölçek alt boyutlarından aldıkları puanlara normallik testi uygulanmış ve verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle non-parametrik analiz kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyetlerine göre ölçek alt boyut puanlarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi, yaş grupları, eğitim gördükleri sınıf anne ve baba eğitim durumu ile kardeş sayılarına göre alt boyut puanlarının karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H testi sonucunda gruplar arasında oluşan farklılıkları belirlemek için post hoc test olarak Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Mizaç özellikleri, çocukluk dönemi travma durumu ve ebeveyn tutumlarının psikolojik sağlamlık ile ilişkisinin incelenmesinde ise Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. Mizaç özellikleri, çocukluk çağı travmaları ve ana baba tutumlarının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisini belirlemek için Çoklu Regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan tüm analizler için anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Alt değişkenler	f	%
Cinsiyet	Kadın	185	48,2
	Erkek	199	51,8
Yaş grubu	19 yaş altı	33	8,6
	19-22 yaş	255	66,4
	23-26 yaş	74	19,3
	26+ yaş	22	5,7
	Hazırlık	66	17,2
Eğitim görülen sınıf	1.sınıf	85	22,1
	2.sınıf	123	32,0
	3.sınıf	74	19,3
	4.sınıf	36	9,4
	İlkokul	88	22,9
Annenin eğitim düzeyi	Ortaokul	83	21,6
	Lise	126	32,8
	Üniversite	87	22,7
	İlkokul	62	16,1
Babanın eğitim düzeyi	Ortaokul	67	17,4
	Lise	132	34,4
	Üniversite	123	32,0
	Yok	27	7,0
Kardeş sayısı	1	88	22,9
	2	120	31,3
	3	91	23,7
	3+	58	15,1

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %48,2'sinin kadın, %51,8'inin erkek olduğu, %8,6'sının 19 yaş ve altında, %66,4'ünün 19-22 yaş grubunda, %19,3'ünün 23-26 yaş grubunda ve %5,7'sinin 26+ yaş grubunda olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların %17,2'si hazırlık sınıfında eğitim görüyorken, %22,1'i 1.sınıfta, %32'si 2.sınıfta, %19,3'ü 3.sınıfta ve %9,4'ü 4.sınıfta eğitim görmektedir. Katılımcıların %22,9'sunun annesi ilkokul

mezunu, %21,6'sının annesi ortaokul mezunu, %32,8'inin annesi lise mezunu, %22,7'sinin annesi üniversite mezunu, %16,1'inin babası ilkokul mezunu, %17,4'ünün babası ortaokul mezunu, %34,4'ünün babası lise mezunu, %32'sinin babası üniversite mezunudur. Araştırmaya katılanların %7'sinin kardeşi yokken, %22,9'u 1 kardeşe sahip, %31,3'ü 2 kardeşe sahip, %23,7'si 3 kardeşe sahip, %15,1'i ise 3+ kardeşe sahiptir.

Tablo 3. Katılımcıların Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarına İlişkin

Tanımlayıcı İstatistikler

Alt boyutlar	N	X	Ss
Depresif	384	5,67	3,194
Siklotimik	384	10,45	4,418
Hipermitik	384	10,96	4,001
Sinirli	384	5,99	4,210
Endişeli	384	7,95	5,350

Tablo incelendiğinde katılımcıların siklotimik ve hipermitik mizaç düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların depresif, siklotimik, hipermitik, sinirli ve endişeli mizaç özelliklerinin hiçbirinin baskın düzeyde olmadığı görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Temps-A Mizaç Ölçeği

Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Depresif	Kadın	185	5,85	3,111	200,22	37040,0	16980,0	,187
	Erkek	199	5,51	3,269	185,33	36880,0		
Siklotimik	Kadın	185	11,17	4,277	209,76	38806,0	15214,0	,003*
	Erkek	199	9,77	4,449	176,45	35114,0		
Hipermitik	Kadın	185	10,26	3,593	172,01	31822,0	14617,0	,000*
	Erkek	199	11,60	4,254	211,55	42098,0		
Sinirli	Kadın	185	5,56	3,903	182,47	33757,5	16552,5	,087
	Erkek	199	6,40	4,447	201,82	40162,5		
Endişeli	Kadın	185	8,85	5,266	212,37	39289,0	14731,0	,001*
	Erkek	199	7,11	5,302	174,03	34631,0		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetlerine depresif ve sinirli mizaç özelliklerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), siklotimik ve endişeli mizaçta kadın katılımcıların bu mizaç türlerine erkek katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazla sahip olduğu ($p<0,05$), hipermitik mizaçta ise erkek katılımcıların kadın

katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazla bu özelliğe sahip olduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Yaş grubu	N	X	Ss	Sıra ort.	χ^2	p
Depresif	19 yaş altı	33	6,12	3,370	207,05	1,214	,750
	19-22 yaş	255	5,71	3,195	193,79		
	23-26 yaş	74	5,43	3,097	185,39		
	26+ yaş	22	5,36	3,374	179,61		
Siklotimik	19 yaş altı	33	10,45	5,233	196,67	8,569	,036*
	19-22 yaş	255	10,82	4,384	201,84		
	23-26 yaş	74	9,70	4,177	173,32		
	26+ yaş	22	8,55	3,700	142,50		
Hipermitik	19 yaş altı	33	11,64	4,053	212,12	9,869	,020*
	19-22 yaş	255	10,51	4,000	180,01		
	23-26 yaş	74	11,85	3,722	216,93		
	26+ yaş	22	12,09	4,242	225,68		
Sinirli	19 yaş altı	33	6,70	4,239	212,21	2,987	,394
	19-22 yaş	255	6,11	4,281	195,15		
	23-26 yaş	74	5,54	3,904	182,05		
	26+ yaş	22	5,09	4,319	167,36		
Endişeli	19 yaş altı	33	8,52	5,142	205,62	1,367	,713
	19-22 yaş	255	7,96	5,267	193,55		
	23-26 yaş	74	7,58	5,833	180,99		
	26+ yaş	22	8,14	5,185	199,32		

* $p<0.05$

Tablo incelendiğinde, katılımcıların yaş gruplarına göre depresif, sinirli ve endişeli mizaç özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), siklotimik ve hipermitik mizaçta özelliklerinin ise katılımcıların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$) görülmektedir. Siklotimik mizaçta 19-22 yaş grubundaki katılımcıların bu mizaç özelliğine sahip olma düzeyi 23-26 yaş ve 26+ yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$). Hipermitik mizaçta ise 23-26 yaş grubundaki katılımcıların bu mizaç özelliğine sahip olma düzeyi 19-22 yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 6. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Sınıf	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Depresif	Hazırlık	66	4,95	2,748	169,52	7,967	,093
	1.sınıf	85	6,18	3,371	206,96		
	2.sınıf	123	5,93	3,296	200,91		
	3.sınıf	74	5,73	2,962	197,39		
	4.sınıf	36	4,81	3,404	161,72		
Siklotimik	Hazırlık	66	10,50	4,115	191,52	6,587	,159
	1.sınıf	85	10,20	4,509	184,86		
	2.sınıf	123	11,06	4,554	210,26		
	3.sınıf	74	10,26	4,500	187,88		
	4.sınıf	36	9,22	3,965	161,15		
Hipermitik	Hazırlık	66	11,74	3,634	211,20	9,017	,061
	1.sınıf	85	10,93	3,945	192,86		
	2.sınıf	123	10,75	4,136	189,33		
	3.sınıf	74	10,03	3,853	165,84		
	4.sınıf	36	12,19	4,241	223,01		
Sinirli	Hazırlık	66	4,59	3,612	154,77	17,922	,001*
	1.sınıf	85	5,71	4,361	183,84		
	2.sınıf	123	6,93	4,220	218,40		
	3.sınıf	74	5,57	4,184	180,13		
	4.sınıf	36	6,94	4,147	219,06		
Endişeli	Hazırlık	66	7,11	4,871	177,17	1,808	,771
	1.sınıf	85	8,28	5,295	200,18		
	2.sınıf	123	7,95	5,391	192,41		
	3.sınıf	74	8,20	5,847	194,47		
	4.sınıf	36	8,17	5,240	198,72		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitim gördükleri sınıflara göre depresif, siklotimik, hipermitik ve endişeli mizaç özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), sinirli mizaçta özelliklerinin ise katılımcıların eğitim gördükleri sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$) görülmektedir. 2.sınıfta eğitim gören katılımcıların sinirli mizaç özelliğine sahip olma düzeyi hazırlık, 1.sınıf ve 3.sınıfta eğitim gören katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek ($p<0,05$), ayrıca 4.sınıfta eğitim gören katılımcıların sinirli mizaç özelliğine sahip olma

düzeyi hazırlık sınıfındaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha ($p<0,05$) yüksektir.

Tablo 7. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Eğitim durumu	N	X	Ss	Sıra ort.	χ^2	p
Depresif	İlkokul	88	6,18	3,368	209,10	3,175	,365
	Ortaokul	83	5,43	3,116	181,84		
	Lise	126	5,38	2,828	186,43		
	Üniversite	87	5,82	3,552	194,67		
Siklotimik	İlkokul	88	10,44	4,283	190,77	,096	,992
	Ortaokul	83	10,28	4,912	190,33		
	Lise	126	10,57	3,922	194,15		
	Üniversite	87	10,43	4,790	193,93		
Hipermitik	İlkokul	88	10,49	4,312	183,64	,996	,802
	Ortaokul	83	10,93	3,802	190,64		
	Lise	126	11,06	4,051	195,17		
	Üniversite	87	11,30	3,807	199,37		
Sinirli	İlkokul	88	5,76	4,229	185,47	4,751	,191
	Ortaokul	83	6,59	3,942	211,87		
	Lise	126	5,49	3,971	180,19		
	Üniversite	87	6,39	4,709	198,96		
Endişeli	İlkokul	88	8,08	5,198	197,45	1,789	,617
	Ortaokul	83	8,45	5,726	200,17		
	Lise	126	7,41	5,177	181,91		
	Üniversite	87	8,11	5,405	195,51		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına göre depresif, siklotimik, hipermitik, sinirli ve endişeli mizaç özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 8. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Eğitim durumu	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Depresif	İlkokul	62	6,32	3,705	209,51	2,683	,443
	Ortaokul	67	5,66	2,520	197,49		
	Lise	132	5,67	3,261	191,57		
	Üniversite	123	5,36	3,163	182,21		
Siklotimik	İlkokul	62	10,40	4,597	190,42	,320	,956
	Ortaokul	67	10,21	4,430	187,60		
	Lise	132	10,60	4,432	196,41		
	Üniversite	123	10,43	4,352	192,02		
Hipermitik	İlkokul	62	9,92	4,373	166,88	4,204	,240
	Ortaokul	67	11,31	3,244	201,49		
	Lise	132	11,16	4,047	198,77		
	Üniversite	123	11,07	4,093	193,79		
Sinirli	İlkokul	62	5,35	4,278	173,11	3,631	,304
	Ortaokul	67	6,40	3,869	206,55		
	Lise	132	6,27	4,374	198,82		
	Üniversite	123	5,80	4,174	187,84		
Endişeli	İlkokul	62	8,50	5,464	204,60	2,457	,483
	Ortaokul	67	8,54	5,411	204,22		
	Lise	132	7,62	5,631	183,36		
	Üniversite	123	7,70	4,952	189,83		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre depresif, siklotimik, hipermitik, sinirli ve endişeli mizaç özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 9. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Temps-A Mizaç Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Kardeş sayısı	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Depresif	Yok	27	5,70	3,506	190,02	2,516	,642
	1	88	5,60	2,942	191,06		
	2	120	5,39	3,142	182,54		
	3	91	6,04	3,158	206,68		
	3+	58	5,78	3,603	194,20		
Siklotimik	Yok	27	8,44	4,619	145,35	9,223	,056
	1	88	10,83	4,771	201,69		
	2	120	10,75	4,187	200,54		
	3	91	10,81	4,063	201,59		
	3+	58	9,59	4,550	169,62		
Hipermitik	Yok	27	12,52	4,173	232,78	4,597	,331
	1	88	10,78	3,938	191,13		
	2	120	10,78	3,825	186,40		
	3	91	10,68	4,093	185,26		
	3+	58	11,29	4,180	199,82		
Sinirli	Yok	27	5,00	3,762	169,17	1,951	,745
	1	88	5,97	4,605	188,54		
	2	120	6,04	4,239	192,90		
	3	91	6,25	4,027	201,66		
	3+	58	6,00	4,070	194,18		
Endişeli	Yok	27	6,63	4,307	170,33	8,146	,086
	1	88	7,70	5,488	185,91		
	2	120	7,50	5,260	183,12		
	3	91	9,38	5,686	220,50		
	3+	58	7,60	4,934	188,29		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların kardeş sayılarına göre depresif, siklotimik, hipermitik, sinirli ve endişeli mizaç özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 10. Katılımcıların Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

N	X	Ss
384	19,32	5,084

Tablo incelendiğinde katılımcıların psikolojik sağlamlık düzeyinin orta seviyede olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Kadın	185	18,26	5,190	169,78	31410,0	14205,0	,000*
Erkek	199	20,31	4,790	213,62	42510,0		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetlerine göre psikolojik sağlamlık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ve erkek katılımcıların psikolojik sağlamlık düzeyinin kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 12. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Yaş grubu	N	X	Ss	Sıra ort.	χ^2	p
19 yaş altı	33	19,15	5,386	189,30	1,775	,620
19-22 yaş	255	19,11	5,144	188,27		
23-26 yaş	74	19,97	4,820	207,49		
26+ yaş	22	19,86	4,902	195,86		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların yaş gruplarına göre psikolojik sağlamlık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 13. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sınıf	N	X	Ss	Sıra ort.	χ^2	p
-------	---	---	----	-----------	----------	---

Hazırlık	66	20,32	4,466	213,42		
1.sınıf	85	18,80	5,016	181,31		
2.sınıf	123	19,13	5,575	190,19	3,918	,417
3.sınıf	74	19,00	4,907	185,34		
4.sınıf	36	20,03	4,843	203,15		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitim gördükleri sınıflara göre psikolojik sağlık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 14. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Eğitim durumu	N	X	Ss	Sıra ort.	x²	p
İlkokul	88	18,74	4,767	180,01		
Ortaokul	83	18,75	5,348	179,39	4,113	,250
Lise	126	19,74	4,911	203,00		
Üniversite	87	19,85	5,347	202,43		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre psikolojik sağlık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 15. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Eğitim durumu	N	X	Ss	Sıra ort.	x²	p
İlkokul	62	18,63	4,903	175,48		
Ortaokul	67	18,79	4,734	181,75	4,843	,184
Lise	132	19,17	4,974	190,64		
Üniversite	123	20,11	5,420	208,94		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre psikolojik sağlık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 16. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi

Sonuçları

Kardeş sayısı	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Yok	27	20,67	5,196	211,20		
1	88	19,30	5,070	191,48		
2	120	19,31	5,012	194,50	1,558	,816
3	91	19,26	5,116	193,26		
3+	58	18,84	5,221	180,01		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların kardeş sayılarına göre psikolojik sağlık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 17. Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Alt boyutlar	N	X	Ss
Duygusal istismar	384	7,72	3,823
Duygusal ihmal	384	10,01	4,450
Fiziksel istismar	384	5,99	2,620
Fiziksel ihmal	384	7,60	3,080
Cinsel istismar	384	6,17	3,017
Minimizasyon	384	,94	1,010
Toplam puan	384	42,17	11,712

Tablo incelendiğinde katılımcıların duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, minimizasyon ve toplam travma düzeylerinin düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Duygusal istismar	Kadın	185	7,86	4,042	196,34	36323,0	17697,0	,496
	Erkek	199	7,59	3,613	188,93	37597,0		
Duygusal ihmal	Kadın	185	10,00	4,567	190,99	35333,5	18128,5	,797
	Erkek	199	10,02	4,349	193,90	38586,5		
Fiziksel istismar	Kadın	185	5,86	2,656	183,45	33938,0	16733,0	,039*
	Erkek	199	6,11	2,587	200,91	39982,0		
Fiziksel ihmal	Kadın	185	7,16	2,714	178,61	33043,0	15838,0	,016*
	Erkek	199	8,00	3,341	205,41	40877,0		
Cinsel istismar	Kadın	185	5,90	2,728	184,36	34106,5	16901,5	,058
	Erkek	199	6,42	3,249	200,07	39813,5		
Minimizasyon	Kadın	185	,86	,960	186,03	34415,0	17210,0	,242
	Erkek	199	1,01	1,052	198,52	39505,0		
Toplam puan	Kadın	185	41,11	11,514	177,88	32907,5	15702,5	,013*
	Erkek	199	43,16	11,838	206,09	41012,5		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetlerine göre çocukluk çağı duygusal istismar, duygusal ihmal, cinsel istismar ve minimizasyon düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve toplam travma düzeylerinde ise erkeklerin anlamlı düzeyde daha yüksek istismar ve travma düzeyine sahip olduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

Tablo 19. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Yaş grubu	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Duygusal istismar	19 yaş altı	33	8,45	3,734	222,61	4,433	,218
	19-22 yaş	255	7,57	3,832	186,90		
	23-26 yaş	74	7,54	3,340	191,29		
	26+ yaş	22	9,00	5,090	216,27		
Duygusal ihmal	19 yaş altı	33	11,52	5,209	225,27	3,350	,341
	19-22 yaş	255	9,79	4,262	188,28		
	23-26 yaş	74	9,99	4,486	190,77		
	26+ yaş	22	10,36	5,076	198,11		
Fiziksel istismar	19 yaş altı	33	6,64	3,462	208,23	3,752	,289
	19-22 yaş	255	5,80	2,421	186,94		
	23-26 yaş	74	6,22	2,650	199,97		
	26+ yaş	22	6,45	3,188	208,30		
Fiziksel ihmal	19 yaş altı	33	9,58	3,649	262,48	15,107	,002*
	19-22 yaş	255	7,40	2,945	186,75		
	23-26 yaş	74	7,38	2,918	182,56		
	26+ yaş	22	7,59	3,376	187,57		
Cinsel istismar	19 yaş altı	33	6,58	3,437	203,32	1,406	,704
	19-22 yaş	255	6,15	2,982	193,59		
	23-26 yaş	74	6,08	3,024	184,25		
	26+ yaş	22	6,05	2,886	191,43		
Minimizasyon	19 yaş altı	33	,79	,992	175,88	2,555	,466
	19-22 yaş	255	,97	1,003	196,41		
	23-26 yaş	74	,96	1,039	194,12		
	26+ yaş	22	,73	1,032	166,68		
Toplam puan	19 yaş altı	33	46,70	15,611	221,91	2,549	,467
	19-22 yaş	255	41,56	10,976	190,04		
	23-26 yaş	74	42,00	11,546	188,70		
	26+ yaş	22	43,09	13,122	189,68		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların yaş gruplarına göre çocukluk çağı duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar, minimizasyon ve toplam travma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), fiziksel ihmal düzeylerinin ise yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$) görülmektedir. 19 yaş altı grubundaki katılımcıların fiziksel ihmal düzeylerinin 19-22 yaş, 23-26 yaş ve 26+ yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 20. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Sınıf	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Duygusal istismar	Hazırlık	66	6,89	3,089	165,33	8,787	,067
	1.sınıf	85	7,73	3,765	192,58		
	2.sınıf	123	7,69	3,759	195,66		
	3.sınıf	74	7,88	4,174	193,26		
	4.sınıf	36	9,00	4,421	229,76		
Duygusal ihmal	Hazırlık	66	8,50	3,134	159,12	9,461	,051
	1.sınıf	85	9,93	4,830	185,10		
	2.sınıf	123	10,35	4,188	206,03		
	3.sınıf	74	10,43	4,834	199,84		
	4.sınıf	36	10,92	5,157	209,86		
Fiziksel istismar	Hazırlık	66	5,77	1,838	186,02	4,859	,302
	1.sınıf	85	5,75	1,857	188,82		
	2.sınıf	123	5,87	2,828	186,63		
	3.sınıf	74	6,04	2,441	200,78		
	4.sınıf	36	7,28	4,274	216,08		
Fiziksel ihmal	Hazırlık	66	7,05	2,401	177,52	6,855	,144
	1.sınıf	85	7,67	3,080	196,15		
	2.sınıf	123	7,97	3,259	207,71		
	3.sınıf	74	7,04	2,697	171,49		
	4.sınıf	36	8,31	3,984	202,57		
Cinsel istismar	Hazırlık	66	6,21	2,885	194,11	3,061	,548
	1.sınıf	85	5,91	2,640	187,13		
	2.sınıf	123	5,90	2,565	186,09		
	3.sınıf	74	6,41	3,368	201,22		
	4.sınıf	36	7,11	4,400	206,22		
Minimizasyon	Hazırlık	66	1,14	,991	216,30	11,880	,018*
	1.sınıf	85	1,09	1,065	208,14		
	2.sınıf	123	,93	1,018	190,93		
	3.sınıf	74	,66	,896	163,43		
	4.sınıf	36	,81	1,009	177,06		
Toplam puan	Hazırlık	66	40,11	9,681	173,17	8,854	,065
	1.sınıf	85	42,46	11,177	199,71		
	2.sınıf	123	42,41	10,866	202,85		
	3.sınıf	74	41,11	12,739	170,24		
	4.sınıf	36	46,64	15,681	221,32		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitim gördükleri sınıflara göre çocukluk çağı duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar ve toplam travma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), minimizasyon düzeylerinin ise eğitim gördükleri sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$)

görülmektedir. Hazırlık sınıfında ve 1.sınıfta eğitim gören katılımcıların minimizasyon düzeyi 3.sınıfta eğitim gören katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 21. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Eğitim durumu	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Duygusal istismar	İlkokul	88	8,27	4,282	209,49	12,877	,005*
	Ortaokul	83	7,84	4,122	191,61		
	Lise	126	6,75	2,851	166,81		
	Üniversite	87	8,46	4,031	213,36		
Duygusal ihmal	İlkokul	88	10,43	4,538	204,43	4,826	,185
	Ortaokul	83	10,63	4,967	203,41		
	Lise	126	9,30	4,103	175,56		
	Üniversite	87	10,01	4,249	194,56		
Fiziksel istismar	İlkokul	88	6,45	3,216	215,59	18,111	,000*
	Ortaokul	83	5,94	2,629	191,20		
	Lise	126	5,41	1,460	169,58		
	Üniversite	87	6,41	3,086	203,58		
Fiziksel ihmal	İlkokul	88	8,17	3,514	212,09	5,860	,119
	Ortaokul	83	7,72	2,985	200,72		
	Lise	126	7,12	2,522	178,37		
	Üniversite	87	7,59	3,364	185,32		
Cinsel istismar	İlkokul	88	6,53	3,137	217,05	11,693	,009*
	Ortaokul	83	6,16	3,362	187,06		
	Lise	126	5,69	2,141	179,55		
	Üniversite	87	6,49	3,543	191,61		
Minimizasyon	İlkokul	88	,80	,949	178,11	8,390	,039*
	Ortaokul	83	,83	,881	185,35		
	Lise	126	1,14	1,041	214,32		
	Üniversite	87	,89	1,104	182,28		
Toplam puan	İlkokul	88	43,84	13,138	204,40	2,720	,437
	Ortaokul	83	42,45	12,784	187,81		
	Lise	126	39,98	7,848	181,96		
	Üniversite	87	43,39	13,399	200,20		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre çocukluk çağı duygusal ihmal, fiziksel ihmal ve toplam travma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı (p>0,05), duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar ve minimizasyon düzeylerinin ise annelerinin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı (p<0,05) görülmektedir. Duygusal istismarda annesi ilkokul veya

üniversite mezunu olan katılımcıların istismar düzeyi annesi lise mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$). Fiziksel istismarda annesi ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu olan katılımcıların istismar düzeyi annesi lise mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$). Cinsel istismarda, annesi ilkokul veya ortaokul mezunu olan katılımcıların istismar düzeyi annesi lise mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$). Minimizasyonda annesi lise mezunu olan katılımcıların minimizasyon düzeyi annesi ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 22. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Eğitim durumu	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Duygusal istismar	İlkokul	62	8,23	4,867	194,04	1,575	,665
	Ortaokul	67	7,78	3,737	198,04		
	Lise	132	7,26	3,122	183,30		
	Üniversite	123	7,93	3,950	198,58		
Duygusal ihmal	İlkokul	62	10,24	4,651	197,31	3,204	,361
	Ortaokul	67	10,34	4,953	195,56		
	Lise	132	9,55	4,413	179,05		
	Üniversite	123	10,20	4,099	202,85		
Fiziksel istismar	İlkokul	62	6,34	3,279	208,39	5,238	,155
	Ortaokul	67	6,18	3,118	194,04		
	Lise	132	5,71	2,017	180,73		
	Üniversite	123	6,02	2,525	196,28		
Fiziksel ihmal	İlkokul	62	8,26	3,630	215,67	4,718	,194
	Ortaokul	67	7,75	3,017	201,60		
	Lise	132	7,33	2,663	185,56		
	Üniversite	123	7,46	3,212	183,32		
Cinsel istismar	İlkokul	62	6,58	3,302	216,20	7,864	,049*
	Ortaokul	67	6,58	3,989	189,59		
	Lise	132	5,61	1,715	181,51		
	Üniversite	123	6,33	3,286	193,93		
Minimizasyon	İlkokul	62	,95	,965	196,35	,472	,925
	Ortaokul	67	,85	,925	185,70		
	Lise	132	,97	1,033	195,21		
	Üniversite	123	,94	1,058	191,35		
Toplam puan	İlkokul	62	44,40	13,862	209,08	3,634	,304
	Ortaokul	67	42,88	13,624	188,63		
	Lise	132	40,30	8,754	180,06		
	Üniversite	123	42,67	12,043	199,60		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre çocukluk çağı duygusal ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, minimizasyon ve toplam travma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), cinsel istismar düzeylerinin ise babalarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$) görülmektedir. Cinsel istismarda, babası ilkokul mezunu olan katılımcıların istismar düzeyi babası lise mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 23. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Kardeş sayısı	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Duygusal istismar	Yok	27	6,52	3,005	155,85	14,632	,006*
	1	88	8,00	3,957	195,68		
	2	120	6,88	2,940	171,54		
	3	91	8,04	3,904	208,75		
	3+	58	9,09	4,871	222,61		
Duygusal ihmal	Yok	27	9,41	4,790	170,74	5,794	,215
	1	88	9,69	4,200	186,31		
	2	120	9,52	4,132	181,69		
	3	91	10,64	4,501	210,85		
	3+	58	10,79	5,091	205,59		
Fiziksel istismar	Yok	27	5,85	2,397	194,44	12,613	,013*
	1	88	5,91	2,438	188,31		
	2	120	5,70	1,899	181,15		
	3	91	5,79	2,681	189,09		
	3+	58	7,10	3,745	226,78		
Fiziksel ihmal	Yok	27	6,89	2,819	162,11	9,761	,045*
	1	88	7,30	2,885	181,10		
	2	120	7,18	2,465	182,27		
	3	91	7,92	3,117	209,12		
	3+	58	8,74	4,136	219,04		
Cinsel istismar	Yok	27	5,56	1,155	189,00	14,147	,007*
	1	88	6,00	2,837	186,34		
	2	120	5,83	2,535	180,31		
	3	91	6,24	3,443	193,23		
	3+	58	7,28	3,797	227,55		
Minimizasyon	Yok	27	1,04	1,126	199,41	3,334	,504
	1	88	1,00	,983	201,30		
	2	120	1,02	1,053	199,58		
	3	91	,80	,945	179,24		
	3+	58	,84	1,005	182,10		
Toplam puan	Yok	27	39,41	9,974	166,11	8,535	,074
	1	88	41,90	11,822	187,02		
	2	120	40,19	9,168	179,10		
	3	91	42,65	11,191	205,03		
	3+	58	47,22	15,860	221,16		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların kardeş sayılarına göre çocukluk çağı duygusal ihmal, minimizasyon ve toplam travma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve cinsel istismar düzeylerinin ise kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$) görülmektedir.

Duygusal istismarda 3 ve 3+ kardeşi olan katılımcıların duygusal istismar düzeyi kardeşi olmayan ve 2 kardeş olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$). Fiziksel istismar ve cinsel istismarda 3+ kardeşi olan katılımcıların istismar düzeyi 1, 2 ve 3 kardeşi olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$). Fiziksel ihmalde 3+ kardeşi olan katılımcıların ihmal düzeyi kardeşi olmayan, 1 ve 2 kardeşi olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek ($p<0,05$) ve 3 kardeşi olan katılımcıların ihmal düzeyi kardeşi olmayan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha ($p<0,05$) yüksektir.

Tablo 24. Katılımcıların Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Alt boyutlar	N	X	Ss
Demokratik	384	58,55	13,166
Otoriter	384	21,40	7,266
Koruyucu - istekçi	384	39,14	10,882

Tablo incelendiğinde katılımcıların demokratik tutum algısının yüksek düzeyde olduğu, otoriter tutum algısının düşük düzeyde olduğu ve koruyucu - istekçi – istekçi tutum algısının orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 25. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Demokratik	Kadın	185	59,80	13,456	205,51	38019,5	16000,5	,027*
	Erkek	199	57,39	12,815	180,40	35900,5		
Otoriter	Kadın	185	20,18	6,963	172,19	31855,5	14650,5	,001*
	Erkek	199	22,54	7,373	211,38	42064,5		
Koruyucu - istekçi	Kadın	185	37,75	10,630	178,01	32931,0	15726,0	,014*
	Erkek	199	40,43	10,981	205,97	40989,0		

* $p<0,05$

Tablo incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetlerine göre ebeveyn tutumları algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$), demokratik tutum algısında kadın katılımcıların daha yüksek algıya sahip olduğu, otoriter ve koruyucu - istekçi tutum algısında ise erkek katılımcıların daha yüksek algıya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 26. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Yaş grubu	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Demokratik	19 yaş altı	33	57,39	13,895	182,97	2,857	,414
	19-22 yaş	255	58,89	12,891	194,67		
	23-26 yaş	74	59,19	13,519	199,70		
	26+ yaş	22	54,23	14,051	157,41		
Otoriter	19 yaş altı	33	24,64	6,665	246,50	12,986	,005*
	19-22 yaş	255	21,19	7,258	188,63		
	23-26 yaş	74	19,81	6,085	171,40		
	26+ yaş	22	24,41	9,694	227,30		
Koruyucu - istekçi	19 yaş altı	33	40,36	10,006	207,79	1,648	,649
	19-22 yaş	255	39,21	11,037	191,61		
	23-26 yaş	74	37,85	10,270	183,64		
	26+ yaş	22	40,86	12,487	209,75		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların yaş gruplarına göre demokratik ve koruyucu - istekçi tutum algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), otoriter tutum algılarının ise yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$) görülmektedir. 19 yaş altındaki katılımcıların otoriter tutum algısı 19-22 yaş ve 23-26

Tablo 27. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Sınıf	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Demokratik	Hazırlık	66	61,02	10,829	208,65	2,754	,600
	1.sınıf	85	59,33	12,527	197,58		
	2.sınıf	123	57,90	13,666	187,83		
	3.sınıf	74	57,69	14,148	188,32		
	4.sınıf	36	56,17	14,563	175,43		
Otoriter	Hazırlık	66	19,47	5,781	164,78	8,753	,068
	1.sınıf	85	22,91	7,361	216,28		
	2.sınıf	123	20,95	6,828	188,07		
	3.sınıf	74	21,58	8,053	190,88		
	4.sınıf	36	22,58	8,550	205,63		
Koruyucu - istekçi	Hazırlık	66	36,27	9,631	162,16	7,504	,112
	1.sınıf	85	40,93	11,297	208,47		
	2.sınıf	123	39,70	10,104	199,98		
	3.sınıf	74	39,15	12,118	193,22		
	4.sınıf	36	38,25	11,403	183,38		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitim gördükleri sınıflara göre demokratik, otoriter ve koruyucu - istekçi tutum algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 28. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Eğitim durumu	N	X	Ss	Sıra ort.	χ^2	p
Demokratik	İlkokul	88	56,10	13,543	170,60	13,891	,003*
	Ortaokul	83	55,89	13,846	171,03		
	Lise	126	61,56	12,297	219,06		
	Üniversite	87	59,20	12,534	196,67		
Otoriter	İlkokul	88	22,94	7,388	214,56	6,337	,096
	Ortaokul	83	21,96	8,234	197,17		
	Lise	126	20,22	6,441	176,54		
	Üniversite	87	21,02	7,074	188,83		
Koruyucu - istekçi	İlkokul	88	40,66	10,544	208,05	4,788	,188
	Ortaokul	83	40,10	11,979	201,16		
	Lise	126	37,65	9,708	176,73		
	Üniversite	87	38,85	11,599	191,34		

* $p<0.05$

Tablo incelendiğinde, katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına göre otoriter ve koruyucu - istekçi tutum algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), demokratik tutum algılarının ise annelerinin eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$) görülmektedir. Annesi lise mezunu olan katılımcıların demokratik tutum algısı annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 29. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Eğitim durumu	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Demokratik	İlkokul	62	56,16	14,689	175,31	6,844	,077
	Ortaokul	67	55,60	14,236	168,77		
	Lise	132	60,08	12,248	204,21		
	Üniversite	123	59,72	12,407	201,52		
Otoriter	İlkokul	62	22,32	7,783	203,36	5,040	,169
	Ortaokul	67	22,94	7,752	215,36		
	Lise	132	20,88	6,987	185,28		
	Üniversite	123	20,67	6,924	182,32		
Koruyucu - istekçi	İlkokul	62	38,82	10,627	187,96	3,385	,336
	Ortaokul	67	41,45	11,189	215,10		
	Lise	132	38,79	10,584	188,49		
	Üniversite	123	38,42	11,121	186,78		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre demokratik, otoriter ve koruyucu - istekçi tutum algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 30. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Kardeş sayısı	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Demokratik	Yok	27	59,63	14,369	207,19	10,023	,040*
	1	88	60,15	12,705	206,43		
	2	120	60,60	11,441	206,77		
	3	91	55,99	14,246	172,52		
	3+	58	55,40	14,017	166,37		
Otoriter	Yok	27	21,81	8,403	191,19	5,982	,200
	1	88	21,01	7,153	186,98		
	2	120	20,43	6,890	178,33		
	3	91	21,89	7,295	199,79		
	3+	58	23,07	7,469	219,37		
Koruyucu - istekçi	Yok	27	38,89	9,341	190,72	3,594	,464
	1	88	39,00	11,650	190,99		
	2	120	38,09	10,424	181,37		
	3	91	39,24	10,480	195,04		
	3+	58	41,48	11,855	214,66		

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların annelerinin kardeş sayılarına göre otoriter ve koruyucu - istekçi tutum algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), demokratik tutum algılarının ise kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$) görülmektedir. 1 ve 2 kardeşi olan katılımcıların demokratik tutum algısı 3+ kardeşi olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 31. Katılımcıların Temps-A Mizaç Ölçeği Puanları ile Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi

		Psikolojik sağlamlık
Depresif	r	-,382
	p	,000*
Siklotimik	r	-,347
	p	,000*
Hipermitik	r	,392
	p	,000*
Sinirli	r	-,262
	p	,000*
Endişeli	r	-,478
	p	,000*

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların depresif, siklomitik, hipermitik ve endişeli kişilik mizaçları ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında negatif ve orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), sinirli mizaç özellikleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında ise negatif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

Tablo 32. Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Puanları ile Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi

		Psikolojik sağlamlık
Duygusal istismar	r	-,184
	p	,000*
Duygusal ihmal	r	-,236
	p	,000*
Fiziksel istismar	r	-,078
	p	,129
Fiziksel ihmal	r	-,060
	p	,241
Cinsel istismar	r	-,046
	p	,364
Minimizasyon	r	,133
	p	,009*
Toplam puan	r	-,089
	p	,083

* $p<0.05$

Tablo incelendiğinde, katılımcıların duygusal istismar, duygusal ihmal düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında negatif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), minimizasyon düzeyi ile psikolojik sağlamlık düzeyi arasında ise pozitif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

Tablo 33. Katılımcıların Ana Baba Tutumları Ölçeği Puanları ile Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Spearman Korelasyon Analizi

		Psikolojik sağlık
Demokratik	r	,230
	p	,000*
Otoriter	r	-,224
	p	,000*
Koruyucu - istekçi	r	-,205
	p	,000*

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların demokratik tutum algıları psikolojik sağlık düzeyi arasında pozitif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu (p<0,05), otoriter ve koruyucu - istekçi tutum algıları ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında ise negatif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu (p<0,05) görülmektedir.

Tablo 34. Mizaç Özelliklerinin Psikolojik Sağlık Üzerindeki Etkisinin İncelenmesine Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Mizaç özellikleri	β	p (alt boyut)	F	r ²	p (model)
Depresif	-,089	,104	38,422	,328	,000*
Siklotimik	-,122	,031			
Hipermitik	,304	,000			
Sinirli	,006	,920			
Endişeli	-,296	,000			

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, mizaç özelliklerinin psikolojik sağlık üzerinde %32,8'lik anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p<0,05). Alt boyut bazında incelendiğinde, siklotimik, hipermitik ve endişeli mizaç özelliklerinin psikolojik sağlık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p<0,05).

Tablo 35. Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik Sağlamlık Üzerindeki Etkisinin İncelenmesine Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Çocukluk çağı travmaları	β	p (alt boyut)	F	r ²	p (model)
Duygusal istismar	,042	,694	4,261	,049	,000*
Fiziksel istismar	,063	,454			
Fiziksel ihmal	,249	,009			
Cinsel istismar	,145	,068			
Minimizasyon	,272	,001			
Toplam puan	-,445	,018			

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, çocukluk çağı travmalarının psikolojik sağlamlık üzerinde %4,9'luk anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p<0,05). Alt boyut bazında incelendiğinde, fiziksel ihmal, minimizasyon ve toplam travma düzeyinin psikolojik sağlamlık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p<0,05).

Tablo 36. Ana Baba Tutumlarının Psikolojik Sağlamlık Üzerindeki Etkisinin İncelenmesine Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Mizaç özellikleri	β	p (alt boyut)	F	r ²	p (model)
Demokratik	,137	,027	10,193	,067	,000*
Otoriter	-,093	,241			
Koruyucu - istekçi	-,102	,134			

*p<0.05

Tablo incelendiğinde, ana baba tutumlarının psikolojik sağlamlık üzerinde %6,7'lik anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p<0,05). Alt boyut bazında incelendiğinde, sadece demokratik tutumun psikolojik sağlamlık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p<0,05).

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek bireyler yaşamlarında karşılaştıkları olumsuz durum ve olaylarla kolay başa çıkabilmekte ve bu süreçleri çok kolay atlatabilmektedir (Tümlü ve Recepoğlu, 2013, s. 206). Kişide psikolojik sağlamlık düzeyini belirleyici olan birçok faktör vardır. Anne baba tutumları, kişinin doğuştan gelen kişilik veya mizaç özellikleri, çocukluk çağı travmaları psikolojik sağlamlık düzeyinin oluşumunun temeli olan önemli faktörlerin bir kaçıdır. Bu çalışmanın en önemli sonucunu ve araştırmanın temelini oluşturan psikolojik sağlamlık düzeyi ile mizaç özellikleri, çocukluk çağı travması ve anne baba tutumları arasında bulunan anlamlı farklılık oluşturmaktadır. Bu değişkenler psikolojik sağlamlık düzeyinin yordayıcısı olup literatür kaynakları da bu sonucu desteklemektedir (Sarıcaoğlu, 2011, s. 43; Arslan, 2015, s. 47-53; Gündüz-Algünerhan, 2017, s. 34)

Cinsiyet değişkeni ile mizaç özellikleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan bireylerin siklotimik, hiperimik ve endişeli mizaç özelliklerinin anlamlı farklılık gösterdiği, elde edilen bulgulara göre kadın katılımcıların siklotimik, hiperimik ve endişeli mizaç özelliklerine erkek katılımcılardan daha fazla sahip oldukları bulunmuştur. Mizaç özelliğinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı bilinmekte olup, literatürde yer alan benzer çalışmalarda da mizaç özelliklerinin cinsiyete göre bazı farklılıklar gösterdiği rapor edilmiştir (Aytar vd., 2014, s. 243; Totan vd., 2010, s. 19). Bu kapsamda araştırmada elde edilen bulguların literatürle paralellik gösterdiği söylenebilir. Totan vd., (2010, ss. 19-43) tarafından öğretmen adayı olan 92 erkek ve 163 kadın olmak üzere 256 birey üzerinde karakter, kimlik ve mizaç özelliklerinin belirtilmesi

amacı ile yapılan araştırma bu araştırma ile paralellik göstermektedir. Yapılan araştırmanın sonunda erkek bireyler kadın öğretmen adaylarına göre zarar görmeden kaçınma durumlarının kadın bireylerden daha düşük olduğu, kadın öğretmen adaylarının erkek bireylere göre iş birliği yapma ve ödül bağımlılığının daha yüksek olması doğrultusunda anlamlı bir fark oluşturduğu rapor edilmiştir. Kadın katılımcıların siklotimik, hipermitik ve endişeli mizaç özelliklerinin erkeklere göre yüksek olmasında günlük iş yaşamları haricinde ki ev içinde ki sorumlulukları ve kadına yüklenen diğer kültürel ve sosyal çevreden kaynaklı sorumluluklardan kaynaklı olduğu savunulabilir.

Yaş değişkeni ile mizaç özellikleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Yaş grubu değişkenine göre ele alındığı zaman katılımcıların siklotimik ve hipermitik mizaç özelliklerinin anlamlı farklılık gösterdiği, 19-22 yaş grubundaki katılımcıların siklotimik mizaç özelliğine sahip olma düzeylerinin 23-26 yaş ve 26+ yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, bunun yanında 23-26 yaş grubundaki katılımcıların hipermitik mizaç özelliğine sahip olma düzeylerinin 19-22 yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bulunan sonuç literatür ile paralellik göstermektedir. Eryılmaz ve Ercan (2011, s. 146) tarafından 14-45 yaş arasında 699 birey üzerinde yapılan araştırmada kişilik özellik özellikleri ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup 14-17 ve 19-25 yaş aralığındaki kişilerin dışa dönüklük, sorumluluk ve duygusal anlamda dengesizlik düzeylerinin 26-45 yaşa göre daha yüksek ve anlamlı olduğu tespit edilmiş olup ancak araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde yaş değişkenine bağlı olarak öğrencilerin sosyal çevrelerinin, psikolojik gereksinimlerinin ve kişilik özelliklerinin farklılık göstermesinin yattığı düşünülebilir.

Öğrenim görülen sınıf düzeyi ile mizaç arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan bireylerin sinirli mizaç özelliklerinin anlamlı farklılık gösterdiği, 2. sınıfta eğitim gören katılımcıların sinirli mizaç özelliğine sahip olma düzeylerinin hazırlık, 1. sınıf ve 3. sınıfta eğitim gören katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, bunun yanında 4. sınıfta eğitim gören

katılımcıların sinirli mizaç özelliğine sahip olma düzeylerinin hazırlık sınıfındaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Deniz ve Kesicioğlu (2012, s. 7) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçların ortaya çıkmasının temelinde üniversite öğrencilerinde sınıf düzeyi arttıkça gelecek kaygısı ve sınav stresi gibi yarattığı stresinde artmasının, buna paralel olarak öğrencilerin sinirli kişilik yapısına bürünmelerinin yattığı düşünülebilir.

Anne eğitim düzeyi değişkenine ile katılımcıların mizaç özelliklerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Benzer şekilde araştırmaya katılan öğrencilerin mizaç özelliklerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde çocukların kişilik ve karakter gelişimlerinde ebeveyn eğitim düzeyinden ziyade ebeveynlerin sahip oldukları karakter özelliklerinin ön planda olmasının yattığı düşünülebilir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da ebeveynlerin mizaç ve karakter özelliklerinin çocukların kişilik yapılarını etkilediğini göstermektedir (Aytar ve diğerleri, 2014, s. 237). Araştırmada elde edilen bulguların aksine literatürde yer alan bazı çalışmalarda mizaç özelliklerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır (Aytar ve diğerleri, 2014, s. 245). Bu çalışma bulgularının bizim araştırma sonuçlarımız ile paralellik gösterememesinin temelinde araştırmaların farklı sosyo-demografik özelliklere sahip ve farklı sosyo-kültürel yapılarda yetişmiş bireyler üzerinde yapılmasının yattığı düşünülebilir.

Kardeş sayısı değişkenine ile katılımcıların mizaç özelliklerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Daha önce yapılan literatürdeki benzer çalışmalar bu sonucu desteklemektedir. Polat (2009, s.164) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmış ve öğretmen adaylarının kişilik özellikleri kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde öğrencilerin farklı kardeş sayılarına sahip olmalarına rağmen benzer ebeveyn tutumları ile benzer sosyo-kültürel yapı içerisinde yetişmiş olmalarının yattığı düşünülebilir.

Cinsiyet değişkenine ile araştırmaya katılan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre kadın katılımcılar ile kıyaslandığı zaman erkek katılımcıların psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bahadır (2009, s. 44) tarafından yapılan benzer bir çalışmada üniversitelerin sağlıkla ilgili fakültelerinde (diş hekimliği, eczacılık, sağlık bilimleri fakülteleri ile tıp fakültesi) öğrenim gören öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmada cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman psikolojik sağlamlık düzeyinin erkek öğrenciler lehine yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sezgin (2016, s. 62) tarafından yapılan araştırmada da üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlık düzeyinin erkek öğrenciler lehine yüksek olduğu rapor edilmiştir. Oktan ve diğerleri (2014, s. 145) tarafından eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada da psikolojik sağlamlık düzeyinin kadın öğrenciler lehine yüksek olduğu bulunmuştur. Eryılmaz (2012, s. 61) tarafından yapılan araştırmada ise üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Gizir (2016, s. 116) tarafından yapılan araştırmada da sosyo-kültürel değişkenlerin psikolojik sağlamlık üzerinde önemli birer belirleyici olduğu belirtilmiştir. Ungar (2012) tarafından yapılan araştırmada da psikolojik sağlamliğın sosyo-kültürel unsurlar çerçevesinde incelenmesi gerektiği vurgulanmıştır (Aktaran: Arslan, 2015a, s. 48). Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman cinsiyet değişkeninin psikolojik sağlamlık üzerinde belirleyici bir unsur olduğu görölmektedir. Bunun temelinde kadın ve erkeklerin farklı sosyo-kültürel anlayış ile yetiştirilmelerinin yattığı düşünölebilir.

Yaş değişkeni ile araştırmaya katılan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Eryılmaz (2012, s. 62) tarafından yapılan ve araştırma bulgularımız ile benzerlik gösteren diğer bir çalışmada üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Gündüz-Algönerhan (2017, s. 51) tarafından yapılan araştırmada da psikolojik

sağlamlık üzerinde yaş grubu değişkeninin anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Bu durumun temelinde tüm bireylerin yakın yaş grubunda ve aynı evrelerde olmaları savunulabilir.

Öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine ile araştırmaya katılan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Özer (2013, s. 173) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen benzer bir çalışmada da öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Sezgin (2016, s. 65) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen diğer bir çalışmada da öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu durumun temelinde öğrenim görülen sınıf düzeylerinin birbirine yakın ve aynı evrelerde olmaları savunulabilir.

Anne ve baba eğitim düzeyi değişkeni ile araştırmaya katılan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Sezgin (2016, ss. 67-69) tarafından yapılan ve araştırma bulguları ile paralellik gösteren benzer bir çalışmada da üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin ebeveyn eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Ancak araştırmada elde edilen bulguların aksine literatürde yer alan bazı çalışmalarda psikolojik sağlamlığın anne-baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaştığı bulgularına ulaşılmıştır. Bahadır (2009, s. 49) tarafından yapılan araştırmada ise üniversitelerin sağlıkla ilgili fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin hem anne hem de baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar gösterdiği rapor edilmiştir. Gündüz-Algünerhan (2017, ss. 41-45) tarafından yapılan araştırmada da anne eğitim düzeyi değişkeninin psikolojik sağlamlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada baba eğitim düzeyinin psikolojik sağlamlık düzeyini etkilemediği tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda elde edilen bulguların bizim çalışma sonuçlarımız ile benzerlik göstermemesinin temelinde araştırmalara katılan öğrencilerin ebeveyn eğitim düzeylerinin birbirinden farklı olmasının yattığı düşünülebilir.

Kardeş sayısı değişkeni ile araştırmaya katılan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu kapsamda araştırmada elde edilen bulguların literatürle uyumlu olduğu söylenebilir. Gündüz-Algünerhan (2017, s. 48) tarafından yapılan benzer bir çalışmada da psikolojik sağlamlığın kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Bu durumun temelinde psikolojik sağlamlık kişinin doğuştan gelen özellikleri ile ve çevreden gelen özelliklerin girdiği tepkimelerin doğrudan ilişkili olması nedeniyle kardeş sayısının doğrudan bir ilişkisi olmadığı savunulabilir (Oktan vd., 2014, s. 141).

Cinsiyet değişkeni ile çocukluk çağı travması yaşama durumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre hem fiziksel istismar hem de fiziksel ihmale maruz kalma düzeyinin erkek katılımcılar lehine yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında toplam istismara maruz kalma puanının da erkek katılımcılar lehine yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda araştırmada elde edilen bulguların literatürle uyumlu olduğu söylenebilir. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da çocukluk çağı travmalarına maruz kalma durumunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır (Abalı, 2017, s. 72; Çağatay, 2014, s. 61). Bu durumun temelinde kız çocuklarına karşı ailelerin daha koruyucu olması ancak erkek çocuklarına karşı daha esnek olmaları ve dışarıda ki kötülöklere karşı erkek çocuklarının daha çok risk altında olduğu savunulabilir.

Yaş grubu değişkeni ile çocukluk çağı travması yaşama durumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yaş grubu değişkenine göre elde alındığı zaman araştırmaya katılan bireylerin fiziksel ihmale maruz kalma düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre 19 yaş altı grubundaki katılımcıların fiziksel ihmale maruz kalma düzeylerinin 19-22 yaş, 23-26 yaş ve 26+ yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen benzer bir çalışmada öğrencilerin çocukluk çağlarında cinsel ve duygusal istismara maruz kalma düzeylerinin yaş gruplarına göre anlamlı farklılık

gösterdiği, buna karşılık öğrencilerin çocukluk çağında fiziksel istismara maruz kalma düzeylerinin yaş gruplarına göre farklılaşmadığı bulunmuştur. (Çağatay, 2014, s. 67). Bu durumun temelinde yaşça küçük bireylerin istismar ve kötülüğe karşı daha savunmasız olması savunulabilir.

Eğitim görülen sınıf düzeyi değişkeni ile çocukluk çağı travması yaşama durumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Eğitim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan bireylerin minimizasyon puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre hazırlık sınıfında ve 1.sınıfta eğitim gören katılımcıların minimizasyon düzeyinin 3.sınıfta eğitim gören katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Örsel, Karadağ ve Kahlioğulları (2011, s. 134) tarafından yapılan psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ile ilgili aştırmada farklı eğitim düzeylerinde yüksek düzeyde ve anlamlı travma düzeyi tespit edilmiş olup bu oran toplumun farklı eğitim düzeylerindeki varlığını ortaya koymaktadır. Literatürde üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travması yaşama durumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre ele alındığı çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Bu noktada sınıf düzeyi değişkenine göre üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının ele alınacağı yeni çalışmalara gereksinim olduğu söylenebilir.

Anne eğitim düzeyi değişkeni ile çocukluk çağı travması yaşama durumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman katılımcıların duygusal istismar fiziksel istismar, cinsel istismar ve minimizasyon puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre duygusal istismarda annesi ilkokul veya üniversite mezunu olan katılımcıların istismar düzeyinin annesi lise mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, fiziksel istismarda annesi ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu olan katılımcıların istismar düzeyinin annesi lise mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, cinsel istismarda, annesi ilkokul veya ortaokul mezunu olan katılımcıların istismar düzeyinin annesi lise mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, minimizasyonda ise annesi lise mezunu olan katılımcıların minimizasyon düzeyi annesinin

ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman katılımcıların cinsel istismara maruz kalma düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bulgulara göre babası ilkokul mezunu olan katılımcıların cinsel istismara düzeyinin babası lise mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bulguların aksine Kourt (2011, s. 65) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin çocukluk çağı travması yaşama durumlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre herhangi bir farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Anne ve babanın eğitim düzeyi açısından bu durum ele alındığında eğitim düzeyi düşük bireylerin istismar vb. buna bağlı travmaların bilinçsizlik nedeniyle daha yüksek olduğu savunulabilir.

Kardeş sayısı değişkeni ile çocukluk çağı travması yaşama durumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kardeş sayısı değişkenine göre ele alındığı zaman katılımcıların istismara maruz kalma düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, duygusal istismarda 3 ve 3+ kardeşi olan katılımcıların duygusal istismar düzeyinin kardeşi olmayan ve 2 kardeş olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, fiziksel istismar ve cinsel istismarda 3+ kardeşi olan katılımcıların istismar düzeyinin 1, 2 ve 3 kardeşi olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, ihmalde ise 3+ kardeşi olan katılımcıların ihmal düzeyinin kardeşi olmayan, 1 ve 2 kardeşi olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ve 3 kardeşi olan katılımcıların ihmal düzeyi kardeşi olmayan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bu bulgulara göre kardeş sayısı değişkeninin çocukluk çağı travmaları üzerinde önemli bir belirleyici olduğu söylenebilir. Çağatay (2014, s. 75) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travması yaşama durumlarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda öğrencilerin çocuklu çağı travması yaşama durumlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada fiziksel istismara maruz kalma düzeyinin kardeş sayısı fazla olan öğrenciler lehine yüksek

olduğu bulunmuştur. Kourt (2011, ss. 60-92) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada da üniversite öğrencilerinde çocukluk yıllarında duygusal ihmal ve duygusal istismara uğrama düzeyinin kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği rapor edilmiştir. Araştırmada aile içerisinde kardeş sayısındaki artışa paralel olarak ebeveynlerin çocukları ile yeterli düzeyde ilgilenmemelerinin çocuk ihmaline neden olabileceği vurgulanmıştır. Bu durum temelinde kardeş sayısı arttıkça ilgi oranı azalan çocukların dış çevreye daha açık hale geldiği ve travma yaratan istismar vb. tehlikelere açık hale geldiği savunulabilir.

Cinsiyet değişkeni ile katılımcıların anne-baba tutumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Demokratik anne-baba tutumu algısının kadın katılımcılar lehine, otoriter ve koruyucu anne-baba tutumu algısının ise erkek katılımcılar lehine yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da anne-baba tutumunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır (Gündüz-Algünerhan, 2017, ss. 52). Bu kapsamda cinsiyet değişkenine göre elde edilen araştırma bulgularının literatürle uyumlu olduğu söylenebilir. Özellikle dış çevrede artan uyuşturucu vb. maddelere erkek çocuklarının daha çabuk ulaşması sonucu ailelerde koruyucu ve otoriter tutumun ön plana çıktığı, kız çocuklarına yüklenen kültürel ve sosyal sorumluluklar nedeni ile demokratik tutumun ön plana çıktığı savunulabilir.

Yaş grubu değişkeni ile katılımcıların anne-baba tutumlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 19 yaş altındaki katılımcıların otoriter tutum algısının 19-22 yaş ve 23-26 yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Gündüz-Algünerhan (2017, s. 50) tarafından yapılan benzer bir çalışmada da anne-baba tutumunun yaş grubu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Bu kapsamda araştırmada elde edilen sonucun literatürle paralellik gösterdiği söylenebilir. Bu durumun temelinde 19 yaş altı bireylerin kendini savunma vb. özelliklerinin ileriki yaşlara göre daha zayıf olması nedeni ile otoriter tutumun ön plana çıktığı savunulabilir.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile katılımcıların anne-baba tutum algılarının anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık anne eğitim düzeyine göre katılımcıların anne-baba tutum algılarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde dilen bulgulara göre, annesi lise mezunu olan katılımcıların demokratik tutum algılarının annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da ebeveyn tutumlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği, buna karşılık baba eğitim düzeyine göre herhangi bir farklılaşma olmadığı rapor edilmiştir (Gündüz-Algünerhan, 2017, ss. 40-44). Baba eğitim düzeyinden ziyade anne eğitim düzeyinin ebeveyn tutumu üzerinde etkili olmasının temelinde çocuk yetiştirme sürecinde babalar ile kıyaslandığı zaman annelerin daha aktif rol almalarının yattığı düşünülebilir.

Kardeş sayısı değişkeni ile katılımcıların anne-baba tutum algılarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 1 ve 2 kardeşi olan katılımcıların demokratik tutum algılarının 3+ kardeşi olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Gündüz-Algünerhan (2017, ss. 47) tarafından yapılan araştırmada ise anne-baba tutumunun kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Demokratik tutum algısının yüksek olmasının temelinde kardeş sayısı az olması nedeniyle kişiye yüklenen sorumluluk olması olarak tanımlanabilir.

Araştırmaya katılan bireylerin mizaç özellikleri ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sinirli mizaç özelliği ile psikolojik sağlık düzeyi arasında ise negatif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda araştırmada elde edilen bulguların literatür ile uyum gösterdiği görülmektedir. Sarıcaoğlu (2011, s. 43-45) tarafından yapılan 3 üniversiteden 636 öğrencinin dahil edildiği benzer bir araştırmada da üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma ve kişilik özellikleri düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik benzer bir çalışma yapılmış olup psikolojik iyi olma ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup dışa dönük, sosyal ve girişken bireylerin psikolojik iyi olma

hallerini pozitif yönde etkilediği saptanmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde sınırlı yapıya sahip olan bireylerin psikolojik açıdan sorun yaşama olasılıklarının yüksek olmasının yattığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan bireylerin çocukluk çağı travması yaşama durumları ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre minimizasyon düzeyi ile psikolojik sağlık düzeyi arasında ise pozitif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Arslan (2015, s. 47-53) tarafından yapılan benzer bir çalışmada da yetişkin bireylerde çocukluk çağı psikolojik istismara maruz kalma ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 21-34 yaş aralığında bulunan 279 birey dâhil edilmiş, çalışmanın sonunda çocukluk çağı psikolojik istismara maruz kalma ile psikolojik sağlık arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu rapor edilmiştir. Aynı çalışmada çocukluk çağı psikolojik istismara maruz kalmanın psikolojik sağlamlığın %41'ini açıkladığı belirtilmiştir. (Aydın 2005, s. 67) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada çocukluk çağı travmalarının ruhsal problemler ile yakından ilişkili olduğu bulunmuştur. Arslan ve Balkıs (2015, s. 8) tarafından yapılan benzer bir çalışmada da çocukluk çağı travmaları ile psikolojik sağlık arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu rapor edilmiştir. Bu kapsamda araştırmada elde edilen bulguların literatürle uyumlu olduğu görülmekte olup çocukluk çağı yaşanan travmaların psikolojik sağlamlığın en önemli yordayıcılarından olduğu düşünülebilir çünkü travma gibi çevresel etkenler kişinin zorluklar ile baş etmesinde kişiye ket vurmakta ve psikolojik sağlık eşiğini düşürdüğü düşünülebilir.

Araştırmaya katılan bireylerin anne-baba tutum algıları ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre otoriter ve koruyucu - istekçi tutum algıları ile psikolojik sağlık düzeyleri arasında ise negatif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Gündüz-Algünerhan (2017, s. 34) tarafından yapılan çalışmada ergenlik dönemindeki bireylerde, Özer (2013, s. 177) tarafından yapılan araştırmada ise üniversite öğrencilerinde ebeveyn tutumlarının

psikolojik sağlamlığı etkilediği bulgularına ulaşılmıştır. Aydın (2005, s. 67) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da çocukluk çağı travmaları ile aile içi ilişkilerin psikolojik yapıyı etkilediği rapor edilmiştir. Bahadır (2009, s. 5) tarafından üniversitelerin sağlıkla ilgili fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, anne-baba tutumunun öğrencilerin psikolojik sağamlıklarını etkilemediği tespit edilmiştir. Bu kapsamda anne-baba tutumu ile psikolojik sağamlık arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışmalarda elde edilen bulguların çelişkili sonuçlar ortaya koyduğu görölmektedir. Bunun kişinin yaşadığı sosyo-kültürel çevre de ki ailenin kişiden beklentilerinden kaynaklı olduğu düşünölebilir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin mizaç özelliklerinin cinsiyet, yaş grubu ve öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, öğrencilerin mizaç özelliklerinin anne ve baba eğitim düzeyi ile kardeş sayısı değişkenlerine göre herhangi bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Elde edilen bulguların genel olarak literatürle paralellik gösterdiği görülmüş, literatürle paralellik göstermeyen bulguların temelinde yapılan çalışmalara katılan öğrencilerin farklı sosyo-kültürel ve demografik özelliklere sahip olmasının yattığı düşünülmüştür. Bununla beraber mizaç üzerine yapılan çalışmaların literatür taramalarında çok zayıf olduğu görülmüştür. Kişilerin mizaç özellikleri üzerindeki belirleyici olan fizyolojik veya çevresel etmenlere yönelik yapılacak ayrıntılı çalışmalar gerek sonraki yapılacak çalışmalara gerekse literatür bağlamında zenginlik sağlayacaktır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin psikolojik sağlık düzeyinin sadece cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, diğer demografik değişkenlere (yaş grubu, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı) göre öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerinin istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlara göre demografik değişkenlerin psikolojik sağlık üzerinde önemli birer belirleyici olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya dâhil edilen üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travması yaşama durumlarının araştırmada ele alınan tüm demografik değişkenlere göre (cinsiyet, yaş grubu, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş

sayısı) anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, elde edilen bu sonuçların literatürle uyumlu olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan bu sonuçlara göre çocukluk çağı travmaları üzerinde bireyin içinde bulunduğu sosyo-demografik özelliklerin önemli birer belirleyici olduğu söylenebilir. Bununla beraber üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının ele alındığı yeni çalışmalar yapılarak bu çalışmalarda farklı sosyo-kültürler içerisinde araştırmalar derinleştirilebilir. Çocukluk çağı travmasına neden oluşturabilecek tehditler ayrıntılı araştırmalar ile tespit edilerek gerek toplumsal sorumluluk açısından gerekse hazırlanacak daha geniş ve kapsamlı araştırmalar açısından referans oluşturabilir.

Üniversite öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumunun cinsiyet, yaş, anne eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş, buna karşılık öğrencilerin anne-baba tutumu algılarının baba eğitim düzeyi ve öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Yapılan literatür taraması sonunda üniversite öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumu üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmüş, bu nedenle araştırma da elde edilen bulgular ilgili literatür ışığında ayrıntılı olarak tartışılmamıştır. Bu noktada üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumu algılarının sosyo-demografik değişkenler ışığında inceleneceği yeni çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Farklı sosyo-demografik toplumlar üzerinde yapılacak araştırmalar o kültürdeki anne-baba tutumunun etkisi üzerindeki o kültürün beklentileri ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayacak olup yapılacak yeni araştırmalar açısından önemli bir literatür olacaktır.

Araştırmaya katılan öğrencilerde psikolojik dayanıklılığın mizaç özellikleri, algılanan anne-baba tutumu ve çocukluk çağı travmaları ile anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiş, elde edilen bu sonuçların literatürle paralellik gösterdiği görülmüştür. Bu noktada psikolojik sağlamlık düzeyi ile mizaç özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik çalışmaların az olduğu görülmüştür. Bu açıdan yapılacak yeni çalışmalar ve özellikle savaş veya benzeri olumsuz bir süreç geçirmiş belli bir kesit üzerinde yapılacak araştırmalar, aynı olumsuz ortam

içerisinde yetişmiş kişilerin farklılaşan psikolojik sağlamlık düzeyleri ve altında yatan etmenler açısından konunun daha da aydınlatılmasında gerek araştırmacılar açısından ve gerekse toplumsal ödev ve bu konuda sosyal kurumların yapacağı çalışmalar açısından önemli bir kaynak oluşturacak olacaktır. Aynı şekilde psikolojik sağlamlık düzeyi ile çocukluk çağı travmaları ve anne baba tutumu ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmaların zayıf olduğu görülmüştür. Bu konuda özellikle geniş kitlelerde yapılan çalışmalar çocukluk çağı travmaları ve anne baba tutumları ile psikolojik sağlamlık düzeyi arasındaki ilişki açısından bizlere önemli bir bilgi kaynağı sağlayacak olup bu araştırmanın farklı kültürlerle yaygınlaştırılması altta yatan sebepler açısından ve alınabilecek önlemler açısından gerek ilgili otoriteler açısından gerekse bu konu üzerinde çalışan sosyal yardım kuruluşları, dernekler, bilimsel araştırmalar açısından çok önemlidir.

KAYNAKÇA

- Abalı, C. (2017). *Çocukluk Çağı Travmalarının Evlilik Uyumu ve Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Açıkgöz, M. (2016). *Çukurova üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin psikolojik sağlık ile mizah tarzları ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Çağ Üniversitesi, Mersin, Türkiye.
- Ak, M., Özmenler, K. N., & Özşahin, A. (2008). İntihar Girişimi İle Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkinin Major Depresif Bozukluk Örnekleminde İrdelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11(1): 1-30.
- Akşahin, H. (2017). *Bağımlı Hastalarda Çocukluk Çağı Travmalarının Alkol Ve Madde Kullanımına Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Arkar, H. (2008). Cloninger'in Mizaç ve Karakter Boyutları ile Kişilik Bozuklukları Arasındaki İlişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11(3): 115-124.
- Arkar, H., Sorias, O., Tunca, Z., Şafak, C., Alkın, T., Akdede, B. B., & Cimilli, C. (2005). Mizaç ve karakter envanteri'nin Türkçe formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(3): 190-204.
- Arslan, G. (2015a). Psikolojik istismar, Psikolojik Sağlık, Sosyal Bağlılık ve Aidyet Duygusu Arasındaki İlişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(36): 47-58.
- Arslan, G. (2015b). Ergenlerde psikolojik sağlık: Bireysel koruyucu faktörlerin rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44): 73-82.
- Arslan, G., & Balkıs, M. (2016). Ergenlerde duygusal istismar, problem davranışlar, öz-yeterlik ve psikolojik sağlık arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1): 8-22.
- Ay, N.D. (2013). *Çocukluk çağı travmasının şizofreni kliniği ile ilişkisi*. Uzmanlık Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi. İzmir.
- Aydemir, Ö., & Koroğlu, E. (2012). *Psikiyatride kullanılan klinik ölçekler*. HYB Basım Yayın. Ankara.

- Aydın, M. (2005). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmatik yaşantıları ve aile işlevlerinin ruhsal belirti açısından değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi. Dicle Üniversitesi.
- Aytan- Erdoğan, Ş. (2010). *Travma yaşantısı olan üniversite öğrencilerinin baş etme becerilerini geliştirmede psikodramanın etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Aytar, A. G. (2014). Anne kişiliği ve çocuğun mizaç özelliği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(19): 237-251.
- Azaklı, A. (2017). *Liseli Ergenlerde Psikolojik Sağlamlığın Duygusal Zekâ Ve Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bahadır, E. (2009). *Sağlıkla İlgili Fakültelerde Eğitime Başlayan Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Bedirhanbeyoğlu, H. (2018). *Çocukluk Çağı Travmaları, Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Ve Riskli Davranışlar Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Bernet, W. (2007). *Çocuğa Kötü Muamele*. Sadock B. J., Sadock V. A. (Ed.). Kaplan & Sadocks Comprehensive Textbook of Psychiatry: 8. Baskı. içinde (3412-3425). Aydın H, Bozkurt A (Çev. Ed.). Ankara: Güneş Kitabevi.
- Bernstein, D. P., Stein, J. A., & Handelsman, L. (1998). Predicting personality pathology among adult patients with substance use disorders: Effects of childhood maltreatment. *Addictive Behaviors*, 23(6): 855-868.
- Bilginer, Ç., Hesapçıoğlu, S. T., & Kandil, S. (2013). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı: Mağdur ve Sanık Açısından Çok Yönlü Bakış. *Dusunen Adam*, 26(1): 55.
- Bolat, Z. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık Ve Öz-Anlayışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Bozkurt-Zincir, S. B., Zincir, N., Sünbül, E. A., & Kaymak, E. (2012). Sigara Bağımlılığında mizaç ve karakter özelliklerinin bağımlılık düzeyleri ile ilişkisi. *Journal of mood Disorders*, 2(4): 160-6.

- Burhanoglu, S. (2005). *Mizaç, Karakter ve Kişilik Kavramları*. <http://www.sabriburhanoglu.com/mizac-karakter-ve-kisilik-kavramlari>
ERİŞİM TARİHİ: 15.05.2018.
- Bulut-Gül, H. (2014). *Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların İhmal Ve İstismarında Ebeveyn İle İlişkili Etmenler*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi. Ankara.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. 2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Chasan, N. (2010). *Alkol bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Çağatay, S. E. (2014). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Master's thesis, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Çakmak, Ö.N. (2018). *Bağlanma stilleri ve duygusal tepkisellik arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın aracılık rolünün incelenmesi*. Yüksek Lisans. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Çataloğlu, B. (2011). *Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin psikolojik sağlamlık ve aile işlevleri açısından karşılaştırılması*. Doctoral Dissertation. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Cloninger, C.R. (1986) A unified biosocial theory of personality and its role in the development of anxiety states. *Psychiatr Dev*, 3: 167-226.
- Cloninger, C.R. (1987) A systematic method for clinical description and classification of personality variants. *Arch Gen Psychiatry*, 44: 573-588.
- Demirci, K. (2016). *Çocukluk Çağı Travmaları ve Obsesif Kompulsif Belirtilerin İlişkisinin İncelenmesi*. *Journal of Mood Disorders (JMOOD)*, 6(1): 7-13.
- Demirel-Yılmaz, E., Gençer, A. G., Ünal, Ö., & Aydemir, Ö. (2014). Enneagram'dan dokuz tip mizaç modeli'ne: Bir öneri. *Eğitim ve Bilim*, 39(173): 396-431.

- Dengizek, N. (2015). *Çocukluk döneminde travmaya maruz kalmış kişilerin yetişkinlik döneminde sergiledikleri ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Deniz, M. E. (2006). Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-utanç arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22: 89-99.
- Deniz, Ü., & Kesicioğlu, O. S. (2012). Okul öncesi öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Dinç, M. (2017). *Lise öğrencilerinde özgül internet bağımlılığının bağlanma stilleri ve mizaç özellikleri açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlık ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1): 93-102.
- Erarslan, Ö. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlık ile depresif belirtiler ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkide benlik saygısı, pozitif dünya görüşü ve umudun aracı rolünün incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Erarslan-Çapan, B., & Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Affedicilik/Forgiveness as Predictor of Psychological Resiliency. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(4): 70-82.
- Erdem, M., Özdemir, B., Çelik, C., Balıkcı, A., Türker, T., & Nahit, K. (2010). Antisosyal kişilik bozukluğu olgularının şiddet suçu niteliğine göre mizaç ve karakter özellikleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 13(3): 113-118.
- Ereymiş, S. (2001). Çocuk İhmali Nedir. *İzmir Atatürk Eğitim Hastanesi Tıp Dergisi*, 39: 7-10.
- Ergin, Ö. (2015). *An Evaluation Of Childhood Trauma And Perceived Parenting Style Among Justice-Involved Youth: The Case Study In Maltepe Child And Youth Closed-Prison*. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir University.
- Ertürk, A.A. (2014). *Çocukluk çağı travmaları, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve disosiyatif yaşantıların şizofreninin klinik*

- özellikleri üzerindeki etkileri.* Uzmanlık Tezi. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-149.
- Eryılmaz, S. (2012). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlığı yordamada yaşam doyumu, benlik saygısı, iyimserlik ve kontrol odağının incelenmesi.* Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Fromm, E., Fr (2016). *eud Düşüncesinin Büyüklüğü ve Sınırları*, Çev: Aydın Antan; İstanbul.
- Gizir, C. A. (2016). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28): 113-128.
- Güler, A. (2014). *Şizofreni Tanılı Hastalarda Çocukluk Çağı Travmalarının Etkileri.* Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Gülömür-Çınar, Ö. (2010). *Erkek alkol/madde bağımlılarında çocukluk çağı travmasının öfke, agresyon ve dürtüsellikle ilişkisi.* Tıpta Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Gündaş, A. (2013). *Lise Öğrencilerinde Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Kurgusu ve Bağlanma Stilleri.* Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Tokat.
- Gündüz Algünerhan, R. (2017). *12-14 yaşındaki ergenlerde algılanan anne baba tutumları benlik algısı ve psikolojik sağlamlık.* Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Güney, E., Şenses -Dinç, G., İşeri, E., Güzel, H. Ş., Yalçın, Ö., & Şener, Ş. (2013). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan ergen ve genç erişkinlerin mizaç ve karakter özellikleri. *Anatolian Journal Of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(4): 362-368.
- Gürgen, A. (2017). *Alkol Kullanım Bozukluğu Olan Hastalarda Çocukluk Çağı Travmaları Ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Araştırılması: Kesitsel*

- Kontrollü Çalışma. Uzmanlık Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.*
- Güzel, K. (2016). *Üniversite öğrencilerinin beden algısının depresyon ile ilişkisi: Mizacın rolü.* Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- İsgandarlı, G. (2017). *Panik bozukluk tanısı olan bireylerde çocukluk çağı travması ve otomatik düşünceler ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Karasan, S. (2015). *Bireylerin ebeveynlerinin göstermiş oldukları ebeveyn tutumları ile sahip oldukları düşünme stilleri arasındaki ilişki.* Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, İ., & Eroğul, A. R. Ç. (2013). Ergenlerde çocukluk dönemi istismar yaşantılarının yordayıcısı olarak aile işlevlerinin rolü. *Eğitim ve Bilim*, 38(168): 387-396.
- Keskin, G., Gümüş, A. B., & Engin, E. (2011). Bir Grup Sağlık Çalışanında Öfke ve Mizaç Özellikleri: İlişkisel Bir İnceleme. *Düşünen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences*, 24(3): 199-208.
- Kourt, R. (2011). *18-24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları'nın Dissosiyatif Yaşantılar Ve Suçluluk-Utanç Duyguları İle İlişkisinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kuzgun, Y., & Eldeleklioğlu, J. (2005). *Ana baba tutum ölçeği el kitabı.* Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı (Ed.), PDR'de Kullanılan Ölçekler içinde. 2. Baskı. Nobel. İstanbul.
- Lamiser-Atik, E. (2013). *Liseli ergenlerde bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkide öz-yansıtma ve içgörünün rolü.* Master's thesis, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Oktan, V., Odacı, H., & Çelik, Ç. B. (2014). Psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlığın yordanmasındaki rolünün incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1-13.
- Ovalı, İ.E. (2013). *Madde Kullanım Bozukluğu, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Ya Da Her İki Bozukluğu Birden Sahip Olan Ergenlerde Madde Kullanım Özellikleri, Çocukluk Çağı Travmaları ve Algılanan*

- Sosyal Desteğin Değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu.
- Önder, A., & Gülay, H. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin psikolojik sağlamlığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23): 192-197.
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahiloğulları, A. K., & Aktaş, E. A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2).
- Öz, F., & Bahadır-Yılmaz, E. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: Psikolojik sağlamlık. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16(3):082-089.
- Özçetinkaya, S. (2011). *Erkek Alkol Ve Eroin Bağımlılarında Çocukluk Çağı Travmasının Kişilik Boyutları İle İlişkisi*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi 11. Psikiyatri Birimi.
- Özer, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin duygusal zeka ve beş faktör kişilik özellikleri açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Özer, E & Deniz, M.E. (2014). An Investigation of University Students' Resilience Level on The View of Trait Emotional EQ. *Elementary Education Online*, 13(4):1240-1248.
- Özgen, H. (2017). *Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Ebeveyn Tutumları Üzerindeki Yordayıcılığı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Öznur, H. (2017). *Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Psikopatoloji Düzeyleriyle Aile İşlevselliği Ve Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ankara Sağlık Uygulama Ve Araştırma Merkezi.
- Polat, S. (2009). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1).
- Polat –Balci, G. (2011). *Madde Kullanım Bozukluğu Olan Ergenlerde Çocukluk Çağı Travmalarının Bağlanma İle İlişkisi*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı

Ve Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi 11. Psikiyatri Birimi.

- Sağır, B. (2017). *Şizofrenide Bağlanma: Zihin Kuramı, Sosyal İşlevsellik Ve Çocukluk Çağı Travmalarıyla İlişkisi*. Uzmanlık Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi. İzmir.
- Saka, A. (2017). *Farklı Aile Yapısına Sahip Ergenlerin Öz-Yeterlilik Ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Karabük.
- Sarıcaoğlu, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma düzeylerinin kişilik özellikleri ve öz-anlayış açısından incelenmesi*(Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Sezer, G. (2016). *Lise Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Depresyon Ve Anksiyete Belirtileri İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Sezgin, K. (2016). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ve dindarlık düzeylerinin incelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Sönmez, S. (2015). *Çocukluk Çağında Ruhsal Travma Yaşamış Yetişkin Bireylerin Depresyon Düzeylerinin Ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Jennifer Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15: 194–200.
- Şahin-Demirkapı, E. (2014). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi*. Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi. Aydın.
- Şahiner, Ş.Y. (2012). *Alkol Ve Madde Bağımlılarının Sosyodemografik Özellikler Çocukluk Çağı Travmaları Başa Çıkma Yöntemleri Ve Kişilik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması*. Uzmanlık Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

- Şenkal, İ. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları Ve Bağlanma Biçiminin Depresyon Ve Kaygı Belirtileri İle İlişkisinde Aleksitiminin Aracı Rolünün İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Şimşek, D.E. (2017). *Yetişkin bireylerde çocukluk çağı travmaları ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimleri Üniversitesi. İstanbul.
- Topbay, Y. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin algılanan sosyal destek ve aile işlevleri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Totan, T., Aysan, F., & Bektaş, M. (2010). Prospective Teachers' Temperament, Character, and Personality Traits. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 11(2): 19-43.
- Ulaş, Ç. (2017). *Psikoloji bölümü öğrencilerinin meslek seçimleri ile mizaç özellikleri ve çocukluk çağı travmalarının ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ungar, M. (2012). *The social ecology of resilience*. New York, Springer.
- Yargıç, İ., Ersoy, E., & Batmaz Oflaz, S. (2012). Çocukluk çağı travmalarının intihar girişimi ve kendine zarar verme davranışı ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(4): 277-284.
- Yedilioğlu, E. (2017). *Yetişkinlerde bağlanma stillerinin depresyon, kaygı, travma ve romantik ilişkilerle ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Yiğit, İ., & Erden, G. (2015). Çocukluk Çağı İstismar Yaşantıları ile Genel Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75): 47-59.
- Yılmaz, E. D., Gençer, G., Ünal, Ö., Örek, A., Aydemir, Ö., Deveci, E., & Kırpınar, İ. (2015). Dokuz Tip Mizaç Modeli İle Psikobiyolojik Kişilik Modeli Ve Affektif Mizaç Modeli Arasındaki İlişki. *Anatolian Journal Of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(2): 95-103.
- Yılmaz, H., & Sipahioğlu, Ö. (2012). Investigating Resilience of Adolescents in Different Risk Groups. *Ilkogretim Online*, 11(4): 927-944.

- Yüncü, Z., Kesebir, S., Özbaran, B., Çelik, Y., & Aydın, C. (2009). Madde Kullanım Bozukluğu Olan Ergenlerin Ebeveynlerinde Psikopatoloji ve Mizaç: Kontrollü Bir Çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(1): 5-13.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A., & Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4): 536-541.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, M. E., & Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2): 69-78.

EKLER**Ek A. Kişisel Bilgi Formu**

1. Cinsiyetiniz nedir?

☐ Kadın ☐ Erkek

2. Yaş grubunuz nedir?

☐ 18 yaş ve altı ☐ 19-22 yaş ☐ 23-26 yaş ☐ 27 yaş ve üzeri

3. Eğitim gördüğünüz sınıf düzeyiniz nedir?

☐ Hazırlık ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4

4. Anne eğitim düzeyiniz nedir?

☐ Okur-yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐
Üniversite ☐ Lisansüstü

5. Baba eğitim düzeyiniz nedir?

☐ Okur-yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐
Üniversite ☐ Lisansüstü

6. Kardeş sayısı?

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ve üzeri

Ek B. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1.Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim.					
2.Stresli olayların üstesinden gelmekte güçlük çekerim*					
3.Stresli durumlardan sonra kendime gelmem uzun zaman almaz					
4.Kötü bir şeyler olduğunda bunu anlatmak benim için zordur.*					
5.Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım					
6.Hayatımdaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alır.*					

Ek C. Ana Baba Tutumları Ölçeği

	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Çok uygun
1.Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.					
2.Çok yönlü gelişmem için beni olanakları doğrultusunda desteklemiştir.					
3.Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.					
4.Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.					
5.Aramızda ki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.					
6.Arkadaşlarımı eve çağırmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.					
7.Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.					
8.Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.					
9.Bana hükmetmeye çalışır.					
10.Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.					
11.Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.					
12.Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.					
13.Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabiliriz.					
14.Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklardı.					
15.Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.					
16.Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.					
17.Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.					
18.Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.					
19.Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.					
20.Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.					
21.Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.					
22.Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.					

23.Benim gibi evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.					
24.Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.					
25.Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak kullanırdı.					
26.Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.					
27.Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.					
28.Her zaman her iste kusursuz olmam gerektiği inancındadır.					
29.Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.					
30.Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamıştır.					
31.Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.					
32.Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.					
33.Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.					
34.İyi bir iş yaptığımda beni övmekten daha çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.					
35.Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi göstermem.					
36.Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister.					
37.Beni olduğum gibi kabul etmiştir.					
38.Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.					
39.Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir					
40.Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.					

Ek D. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3.Ailemdelikler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6. Yırtık, sökükle ya da kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7. Sevildiğimi hissediyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8.Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9.Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

11.Ailemdelikler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

12.Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

13.Ailemdelikler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14.Ailemdelikler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

15.Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövölme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

16.Çocukluğum mükemmeldi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

17.Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövölüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18.Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

19.Ailemdelikler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

20.Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

21.Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

22.Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

23.Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

24.Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

25.Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

26.İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

27.Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

28.Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Ek E. Temps-A Mizaç Ölçeği

Aşağıdaki soruları, yaşamınızın büyük bir bölümü için size uyup uymadığına karar verin. „Nasıl birisi olduğunuzu, çevrenizdeki insanların sizi nasıl anlattığını, çocukluğunuzda ve gençliğinizde nasıl birisi olduğunuzu, bu özelliklerin sizin huyunuzu suyunuzu anlatıp anlatmadığını” düşünerek; eğer cümle size kesinlikle uyuyorsa doğru (D), tam olarak uymuyor ya da yaşamınızın yalnızca bazı bölümleri için uyuyorsa yanlış (Y) olarak cevaplayınız.

1. (D) (Y) Üzgün, mutsuz bir insanım.
2. (D) (Y) İnsanlar bana olayların komik yanlarını göremediğimi söylerler.
3. (D) (Y) Hayatım boyunca çok çektim.
4. (D) (Y) İşlerin sonu sıklıkla kötüye varır diye düşünürüm.
5. (D) (Y) Kolay pes ederim.
6. (D) (Y) Kendimi bildim bileli başarısız hissetmişimdir.
7. (D) (Y) Başkalarının sorun saymadıkları ben kendimi daima suçlamışım.
8. (D) (Y) Başka insanlar kadar çok enerjim olduğunu sanmıyorum.
9. (D) (Y) Değişikliği pek sevmeyen tipte bir kişiyim.
10. (D) (Y) Grup içinde konuşmaktansa başkalarını dinlemeyi tercih etmişimdir.
11. (D) (Y) Sıklıkla önceliği başkalarına veririm.
12. (D) (Y) Yeni insanlarla karşılaştığımda kendimi oldukça rahatsız hissederim.
13. (D) (Y) Eleştirildiğimde ya da reddedildiğimde duygularım çok kolay zedelenir.
14. (D) (Y) Ben her zaman güvenilebilecek tipte bir insanım.
15. (D) (Y) Başkalarının ihtiyaçlarını kendiminkilerinin önüne koyarım.
16. (D) (Y) İşlerin başında olmaktansa başkasının altında çalışmayı tercih ederim.
17. (D) (Y) Hiçbir şeyden emin olamayan tipte bir kişiyim.
18. (D) (Y) Cinsel arzularım her zaman az olmuştur.
19. (D) (Y) Çoğu zaman sebepsiz yorgunluk hissederim.
20. (D) (Y) Ruh halimde ve enerjimde ani değişiklikler olur.
21. (D) (Y) Ruh halim ve enerjim ya yukarılarda ya da aşağılardadır, ender olarak ikisinin arasındadır.
22. (D) (Y) Ortada görünür bir neden yokken zihnim bazen çok açık bazen de donuk olur.
23. (D) (Y) Birisini gerçekten çok sevebilir ve sonra ona olan ilgimi tamamen kaybedebilirim.
24. (D) (Y) Sıklıkla insanlara parlarım ve sonra suçluluk duyarım.
25. (D) (Y) Sıklıkla birşeylere başlar ve onları bitirmeden ilgimi kaybederim.
26. (D) (Y) Ruh halim (duygularım) sebepsiz yere sıklıkla değişir.
27. (D) (Y) Canlılık ve uyuşukluk arasında sürekli gidip gelirim.

28. (D) (Y) Bazen yatağa çökkün girer, fakat sabah müthiş iyi hissederek uyanırım.
29. (D) (Y) Bazen yatağa kendimi çok iyi hissederek girer ve sabahleyin yaşamın yaşamaya değer olmadığı duygusuyla uyanırım.
30. (D) (Y) Bana olaylar karşısında sıklıkla karamsarlığa kapıldığım ve eski mutlu zamanları unuttuğum söylenir.
31. (D) (Y) Aşırı kendine güven ile bir türlü kendinden emin olamama duyguları arasında gider gelirim.
32. (D) (Y) Dışa dönüklükle içe kapanıklık arasında gider gelirim.
33. (D) (Y) Tüm duyguları yoğun olarak yaşarım.
34. (D) (Y) Bazen her şeyi çok canlı, bazen yaşamdan yoksun denecek kadar renksiz algılarımla.
35. (D) (Y) Aynı anda hem mutsuz, hem mutlu olabilen bir kişiyim.
36. (D) (Y) Başkalarının ulaşılmaz saydıkları şeyler hakkında uzun uzun hayaller kurarım.
37. (D) (Y) Kolay âşık olup, kolay vazgeçebilen bir kişiyim.
38. (D) (Y) Çoğunlukla havamda ya da neşeli bir ruh halindeyimdir
39. (D) (Y) Yaşam, sonuna kadar tadını çıkardığım bir şölendir.
40. (D) (Y) Fıkra anlatmayı, espriler yapmayı severim, insanlar bana şakacı olduğumu söylerler.
41. (D) (Y) Her şeyin zamanla iyi olacağına inanan tipte bir kişiyim.
42. (D) (Y) Kendime müthiş güvenirim.
43. (D) (Y) Sıklıkla büyük fikirler üretirim.
44. (D) (Y) Her zaman bir şeylerle meşgulümdür.
45. (D) (Y) Birçok işi, hem de yorulmadan yapabilirim.
46. (D) (Y) Konuşmaya doğuştan yetenekliyim. Konuşmam başkaları için ikna edici, etkileyici ve ilham vericidir.
47. (D) (Y) Riskli bile olsalar yeni projelere atlamaya bayılırım.
48. (D) (Y) Bir şey yapmayı bir kez kafama koyduğumda, beni hiçbir şey durduramaz.
49. (D) (Y) Doğru dürüst tanımadığım insanlarla bile son derece rahatım.
50. (D) (Y) İnsanlarla birlikte olmayı çok severim.
51. (D) (Y) İnsanlar bana sıklıkla burnumu başkalarının işine soktuğumu söylerler.
52. (D) (Y) Cömertim ve başkaları için bol para harcarım.
53. (D) (Y) Birçok alanda yetenekli ve uzmanım.
54. (D) (Y) Canımın istediğini yapma hakkım ve ayrıcalığım olduğuna hissedirim.
55. (D) (Y) İşin patronu, “Tepedeki adam “ olmayı seven tipte bir kişiyim.
56. (D) (Y) Birisiyle bir konu üzerinde anlaşamadığım zaman ateşli bir tartışmaya girebilirim.
57. (D) (Y) Cinsel isteklerim daima fazladır.
58. (D) (Y) Huysuz (sinirli) bir kişiyim.
59. (D) (Y) Bir türlü hoşnut olmayan tabiatla bir kişiyim.

60. (D) (Y) Çok yakınırım.
61. (D) (Y) Başkalarını çok eleştiririm.
62. (D) (Y) Kendimi sıklıkla patlamaya hazır gergin hissederim.
63. (D) (Y) Kendimi sıklıkla keman yayı gibi gerilmiş hissederim.
64. (D) (Y) Adeta hayatımı anlayamadığım, hoş olmayan bir huzursuzluk yönetiyor.
65. (D) (Y) Sık sık öylesine sinirleniyorum ki, gözüm hiçbir şey görmüyor.
66. (D) (Y) Terslendiğimde kavga edebilirim.
67. (D) (Y) İnsanlar bana hiç yokken parladığımı söylerler.
68. (D) (Y) Sinirlendiğimde insanlara bağırırım.
69. (D) (Y) İğneleyici şakalarım beni zor durumda bırakır.
70. (D) (Y) O kadar öfkelenebilirim ki birilerine zarar verebilirim.
71. (D) (Y) Eşimi(ya da sevgilimi)o kadar kıskanırım ki buna dayanamıyorum.
72. (D) (Y) Küfürbaz olarak bilinirim.
73. (D) (Y) Birkaç kadeh içki ile saldırganlaştığım söylenmiştir.
74. (D) (Y) Çok kuşkucu bir kişiyim.
75. (D) (Y) Cinsel isteklerim sıklıkla o kadar yoğundur ki gerçekten rahatsızlık yaratır.
76. (D) (Y) Kendimi bildim bileli endişeli biriyim.
77. (D) (Y) Her zaman endişelenecek bir şey bulurum.
78. (D) (Y) Başkalarının ufak tefek saydığı günlük şeyler hakkında endişelenir dururum.
79. (D) (Y) Endişelenmenin önüne geçemiyorum.
80. (D) (Y) Birçok insan bana bu kadar endişelenmememi söylemiştir.
81. (D) (Y) Zorda kaldığımda çoğu kez kafam durur, bloke olurum.
82. (D) (Y) Gevşemeyi beceremiyorum.
83. (D) (Y) Sık sık içimde huzursuz bir kıpırtı hissederim.
84. (D) (Y) Zor durumda kaldığımda, sıkıldığımda sıklıkla ellerim titrer.
85. (D) (Y) Sık sık midem bozulur.
86. (D) (Y) Heyecanlandığımda ishal olabilirim.
87. (D) (Y) Heyecanlandığımda sıklıkla bulantı hissederim.
88. (D) (Y) Heyecanlandığımda tualete daha sık gitmek zorunda kalırım.
89. (D) (Y) Birisi eve geç kaldığı zaman başına bir kaza gelmiş olabileceğinden korkarım.
90. (D) (Y) Sıklıkla ailemden birileri ciddi bir hastalığa yakalanacak diye çok korkarım.
91. (D) (Y) Devamlı olarak aile üyelerinde biriyle ilgili kötü bir haber alacakmışım gibi geliyor.
92. (D) (Y) Uykum dinlendirici değil.
93. (D) (Y) Sıklıkla uykuya dalmakta güçlük çekerim.
94. (D) (Y) Zor durumda kaldığımda, sıkıldığımda hemencecik başım ağrır.
95. (D) (Y) Zor durumda kaldığımda, sıkıldığımda göğsüm sıkışır.
96. (D) (Y) Kendimi güvende hissetmiyorum.
97. (D) (Y) Günlük işleyişteki küçük değişiklikler bile beni çok zorlar.

98. (D) (Y) Araba kullanırken yanlış herhangi bir şey yapmasam bile, polis beni durduracakmış gibi bir korku duyarım.

99. (D) (Y) Ani sesler beni kolayca irkiltir.

Yaşamınızın büyük bölümü için sizi genel olarak en iyi tanımlayan yalnızca bir şıkka daire içine alınız.

1. Hemen hemen her zaman üzgünüm.
2. Tamamen enerji dolu, neşe dolu bir kişiyim.
3. Pek duygusal çıkış ve inişlerim vardır.
4. Kolay sinirlenirim, küçük şeyler bile beni çileden çıkarır.
5. Hemen hemen her zaman endişeliyimdir.
6. Sakin tabiatta bir kişiyim.

ÖZGEÇMİŞ

Eren Aslan, 26/04/1992 yılında Diyarbakır'da dünyaya geldi ve Mersine yerleşti ve Mersinde ikamet etmektedir. İlkokulu Mehmet Adnan Özçelik İlköğretim Okulu, Liseyi Mersin Dumlupınar Lisesi, lisans eğitimini Gaziantep Zirve Üniversite Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü, yüksek lisans eğitimini ise 2017/2018 Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji programında tamamlamıştır. Lisans ve Yüksek Lisans eğitimleri sırasında İngiltere Pro-Cancer Research Fund, ve Mersin Şehir Hastanesinde staj yapmıştır.

Öğrenim hayatı boyunca bir çok konferans ve seminere katılmıştır. Lisans eğitimi döneminde 23-24-25 Temmuz 2015'te Eskişehir 12.Ulusal PDR Öğrencileri Kongresine “Üniversite Öğrencilerinde Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” bildiri sunumuyla kabul edilmiştir yine ertesi yıl 1-2-3 Ağustos tarihlerinde Muğla'da düzenlenen 13. Ulusal Pdr Öğrencileri Kongresine “Üniversite Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Akademik Hayatta Yurtdışı Eğitiminin Önemi” bildiri sunumuyla kabul edilmiştir.

İNTİHAL RAPORU

6/11/2018

Turnitin

Document Viewer

Turnitin Originality Report

Processed on: 11-Jun-2018 11:37 EEST
ID: 974599540
Word Count: 22684
Submitted: 1

11111 By Eren Aslan

[refresh](#)

2% match
(Internet from 16-Apr-2018)

Similarity Index
14%

Similarity by Source

Internet Sources:	11%
Publications:	10%
Student Papers:	N/A

<http://docs.neu.edu.tr>

1% match (Internet from 18-May-2016)

<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080>

1% match (publications)

DALAMAN, Osman. "DETERMINATION OF THE GAMES PLAYED BY PRE-SERVICE TEACHERS IN THEIR CHILDHOOD", Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2017.

1% match (Internet from 04-Jan-2015)

<http://www.egitim.sakarya.edu.tr>

1% match (Internet from 22-Apr-2010)

<http://www.turkpsikiyatri.com>

1% match (publications)

BAĞCI, Hasan and KARAGÜL, Sedat. "TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYİ", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 2013.

1% match (Internet from 06-Nov-2017)

<http://www.sabriburhanoglu.com>

1% match (Internet from 16-May-2018)

<http://ejercongress.org>

<1% match (publications)

İKİZ, Selin and ÖZTÜRK SAMUR, Ayşe. "OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARINDA FİZİKSEL VE İLİŞKİSEL SALDIRGANLIĞIN EBEVEYN TUTUMLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

<1% match (Internet from 09-Jul-2015)

<http://www.egitim.sakarya.edu.tr>

<1% match (Internet from 16-Apr-2018)

<http://docs.neu.edu.tr>

<1% match (Internet from 25-Dec-2015)

<http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080>

ETİK KURULU ONAYI

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

14.05.2018

Sayın Eren Aslan

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2018/168 proje numaralı ve **"Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Sağlamlık Düzeyinin Kişinin Mizaç Özellikleri, Çocukluk Dönemi Travma Durumları, Ebeveyn Tutumları Ve Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi"** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol
Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.